

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ - ΦΙΛΟΚΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΜΕΤΑ

ΜΕΛΩΔΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ (ΣΟΛΦΕΖ)

ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΩΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

Τιμᾶται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου καὶ φόρου Δ. γ. 16.70

Βιβλιοσημον καὶ φόρος Ἀναγκαστ. Δανείου ἀξίας Δ. γ. 16.70

Ἀριθ. Ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως	40.892
	27-7-1933
Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας	49.159
	20-9-1933

Σ. 689 □

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΕΚΔΟΣΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΓΑΪΤΑΝΟΥ

ΣΤΟΛ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 10

ΑΘΗΝΑΙ

1933

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΓΑΪΤΑΝΟΥ

ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 10 - ΑΘΗΝΑΙ

ΜΕΘΟΔΟΙ
ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΙΑΝΟΥ

Bach.	Petits Preludes et fugues	Δρχ. 25
>	Inventions à 2 voix	> 30
>	> à 3 voix	> 30
>	> à 2 et 3 voix	> 45
Berens	op. 61 Complet	> 50
Bertini	op. 61 1er cahier	> 15
>	op. 29, 32, 100 et 134	> 50
>	complet 50 Etudes choisis	> 30
>	op. 25 > > 1er cahier	> 35
>	op. 25 > > 2e >	> 30
Beyer	op. 101 Methode	> 20
Burgmuller	op. 100—25 marc.	> 30
Chopin	Valses	> 30
Clementi	Sonatin op. 36, 37, 38, ...	> 40
Cramer	Bulow 50 Etudes	> 70
Gzerny	op. 299-40 Etudes	> 50
>	op. 337-40 exercices	> 30
>	op. 599-100 Etudes	> 25
>	op. 636-24	> 25
>	op. 849-30 mecanisme	> 30
Duvernoy	op. 176 Etudes	> 15
>	Technique complet	> 70
>	60 exercices	> 70
>	op. 243 Fami desenfants	> 15
>	200 Kanons	> 30
>	op. 37-50 Etudes	> 20
>	op. 61 Morceaux faciles	> 15
Philipp	60 exercices	> 50
>	> Le Petit Pischna	> 50
Philipp	Ecole du mecanisme	> 60
>	Notes tenues	> 60
>	Petit Gradus ad Parnas	> 50
>	> > 2e cahier	> 50
>	> > 3e >	> 50
>	> > 4e >	> 50
Philipp	Nouveau Gradus I	> 50
>	> II	> 50
Reiser	Methode de Piano I	> 30
>	> 2 cahier	> 30
Schumann	op. 68 Album à la jeunesse	> 30
Smith	op. 16 Exer. preparatoires	> 10
>	Sonatin Album	> 50

ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ

Καλομοίρη-Οικονομίδη Σολφ. I	Δρχ. 25	Καλομοίρη Θεωρεία της μουσικ.	Δρχ. 60
>	> II > 25	Οικονομίδη > >	> 60
>	> III > 25	> > Ρίχτερ "Αρμονία"	> 100
>	(Γνώμων του Φά) > 25	Lemoine Solfege I	> 20
>	Οικονομίδη Σολφ. 4ον	>	> 20
>	(Γνώμων Δό) > 25	>	> 20
		>	> 20
		>	> 20
		>	> 20

Ζητήσατε να σάς αποστειλλωμεν κατάλογον δωρεάν.

95
42065

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ - ΦΙΛΟΚΤΗΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

6-8

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΜΕΤΑ

ΜΕΛΩΔΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ (ΣΟΛΦΕΖ)

ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΩΔΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

Ἀντίτυπα 7.000

Ἀριθ. Ἐγκριτικῆς Ἀποφάσεως 40.302
27 - 7 - 1933
Σ. 689 Γ.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΓΑΪΤΑΝΟΥ

ΣΤΟΛ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 10

ΑΘΗΝΑΙ

1933

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κάθε αντίτυπον φέρει την ιδίόχειρον υπογραφήν των συγγραφέων.

J. Βυζαντινός

ΤΑ "ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ,"
ΑΘΗΝΑ 1933

Ἀπὸ καιροῦ ἔχομεν ἀσχοληθῆ εἰδικῶς εἰς τὴν θεωρητικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν καὶ μὲ σειρὰν θεωρητικῶν ἔργων μας ἐπροσπαθήσαμεν νὰ συστηματοποιήσωμεν τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων Θεωρίας, Σολφῆς καὶ Ἀρμονίας εἰς τὰ Ὁδεῖα καὶ τὰς Μουσικὰς Σχολὰς.

Τὰ σήμερον ἐκδιδόμενα «Μαθηματα Μουσικῆς» σκοπὸν ἔχουν νὰ βοηθήσουν τὴν στοιχειώδη μουσικὴν μόρφωσιν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας καὶ εἰδικώτερον τῶν μαθητῶν τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων. Συγχρόνως ὅμως προσπαθοῦν νὰ μεταδώσουν εἰς τὸν μαθητὴν τὰς βάσεις καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς μουσικῆς μορφώσεως, οὕτως ὥστε οὗτος νὰ ἀποκομίσῃ πραγματικὰς ἀντιλήψεις περὶ τῆς μουσικῆς τέχνης, νὰ τὴν ἀγαπήσῃ καὶ νὰ τὴν ἐννοήσῃ, ἥ δὲ σχολικὴ τοῦ μουσικῆς μόρφωσις νὰ ἀποτελέσῃ κάποιο θετικὸν στοιχεῖον τῆς μελλοντικῆς του σοβαρωτέρας ἐξελίξεως.

Ἀκολουθήσαντες πρὸς τοῦτο τὸ σχετικὸν πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἐνομίσαμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ προσθέσωμεν καὶ ὠρισμένα, ἀπαραίτητα μουσικὰ στοιχεῖα, οὕτως ὥστε τὸ παρὸν Α' τεῦχος νὰ δίδῃ εἰς τὸν μαθητὴν πληρεστέραν ιδέαν τῶν πρώτων στοιχείων τῆς μουσικῆς μορφώσεως.

Ἀφ' ἑτέρου πρὸς εὐκολίαν τόσον τοῦ Διδασκάλου, ὅσον καὶ τοῦ Μαθητοῦ εἰς τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης, ἠκολουθήσαμεν τὴν σειρὰν τὴν ὁποῖαν θὰ ἔπρεπε, κατὰ τὴν γνώμην μας, νὰ ἀκολουθήσῃ ὁ Διδάσκαλος κατὰ τὴν διδασκαλίαν, χωρὶς νὰ δεσμευθῶμεν ἀπὸ διαιρέσεις εἰς θεωρητικὰ κεφάλαια κλπ.

Ἐπίσης εἰς τὰ «Μαθηματα Μουσικῆς» περιελάβομεν πρωτοτύπου ἀσκήσεις μουσικῆς ἀναγνώσεως (Σολφῆς) καθὼς καὶ μίαν σειρὰν Σχολικῶν τραγουδιῶν. Τὰ τραγούδια αὐτά, τὰ ὁποῖα εἶναι συνθέσεις πρωτότυποι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰδικαί μας καθὼς καὶ διασκευαὶ Δημοτικῶν τραγουδιῶν, τὰ διηρέσαμεν εἰς μονόφωνα, δίφωνα καὶ τρίφωνα καὶ τὰ παραθέτομεν κατὰ σειρὰν δυσκολίας ἀρχίζοντες

ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα καὶ καταλήγοντες εἰς τὰ δυσκολώτερα. Τὰ τραγούδια ταῦτα προορίζονται κυρίως διὰ τὴν χρῆσιν τῶν τάξεων τῶν Γυμνασίων, πολλὰ ὅμως ἀπ' αὐτά, ἰδίως τὰ ἀπλούστερα, θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ εἰς τὰς τάξεις τῶν Δημοτικῶν Σχολείων.

Εἰδικῶς διὰ τὰς διασκευὰς τῶν Δημοτικῶν τραγουδιῶν, ἔχομεν νὰ τονίσωμεν ὅτι ἐχρησιμοποίησαμεν τοιαῦτα, τῶν ὁποίων οἱ στίχοι ἠμποροῦν νὰ ἀκουσθοῦν χωρὶς μεταβολὰς ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν μαθητῶν, διότι θεωροῦμεν ὡς ἄσκοπον παιδαγωγικῶς, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικῶς ἀντιαισθητικὸν τὸ νὰ παραθέτῃ κανεὶς εἰς γνωστὰς δημοτικὰς μελωδίας στίχους τελείως ἀσχέτους πρὸς τὸ ἀρχικὸν ποιητικὸν κείμενον. Ἄντ' αὐτοῦ παρεθέσαμεν ἀρχετὰ τραγούδια πρωτότυπα μὲ δημοτικοφανῆ μουσικὴν ἔμπνευσιν, τὰ ὁποῖα ἐλπίζομεν νὰ κάμουν τὸν μαθητὴν νὰ ἀγαπήσῃ καὶ νὰ ἐννοήσῃ τὴν Ἑθνικὴν μας μουσικὴν ἀτμόσφαιραν.

Αὐτὸ ἐν ὀλίγοις τὸ σχεδιάγραμμα τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον παραδίδομεν σήμερον εἰς τὴν κρίσιν τῶν εἰδικῶν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Ἰουλίου 1933.

Μ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ - Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ - ΣΟΛΦΕΖ

Γραφή και ανάγνωσις τῆς μουσικῆς.

§ 1. Ἡ μουσικὴ ἀσχολεῖται μὲ πᾶν δι ἀφορᾶ εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ σύνδεσιν τῶν ἤχων.

§ 2. Οἱ ἤχοι εἰς τὴν μουσικὴν παράγονται ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν καὶ ἀπὸ τὰ διάφορα μουσικὰ ὄργανα.

§ 3. Ἡ μουσικὴ ἔχει γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν ὅπως μία γλῶσσα καὶ γράφεται διὰ εἰδικῶν σημείων, τὰ ὁποῖα εἶναι ὅμοια εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

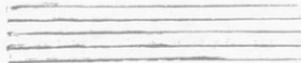
§ 4. Τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῶν σημείων τῆς μουσικῆς γραφῆς ὡς καὶ περὶ τῶν κανόνων τῆς συνδέσεως αὐτῶν λέγεται «**Θεωρία τῆς Μουσικῆς**».

§ 5. Ἡ μελέτη διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς μουσικῆς γίνεται διὰ τῆς φωνῆς καὶ λέγεται «**Σολφέζ**» ἢ «**Μελωδικαὶ Ἀσκήσεις**».

Πεντάγραμμον.

§ 6. Τὰ διάφορα σημεία τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν γραφὴν τῆς μουσικῆς γράφονται ἐπὶ τοῦ **πενταγράμμου**.

§ 7. **Πεντάγραμμον** λέγεται τὸ σύνολον πέντε γραμμῶν ὀριζοντίων καὶ παραλλήλων, αἱ ὁποῖαι μεταξὺ τῶν ἀπέχουν ἕξ ἴσου.

§ 8. Αἱ ἀποστάσεις αἱ ὁποῖαι σχηματίζονται μεταξὺ τῶν πέντε γραμμῶν τοῦ πενταγράμμου λέγονται **διαστήματα** αὐτοῦ.

§ 9. Αἱ πέντε γραμμαὶ καὶ τὰ τέσσαρα διαστήματα τοῦ πενταγράμμου ἀριθμοῦνται ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω.

Παράδ.	5 ^η γραμμὴ	4 ^ο διαστῆμα
	4 ^η " "	3 ^ο " "
	3 ^η " "	2 ^ο " "
	2 ^η " "	1 ^ο " "
	1 ^η " "	

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται πεντάγραμμον. 2. Τί λέγονται διαστήματα τοῦ πενταγράμμου. 3. Ἀριθμήσατε τὰς γραμμάς καὶ τὰ διαστήματα ἑνὸς πενταγράμμου.

Σημεία τῆς μουσικῆς γραφῆς.

§ 10. Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς μουσικῆς γραφῆς εἶναι :

1ον. Τὰ φθογγόσημα ἢ αἱ νότες.

2ον. Οἱ γνώμονες ἢ τὰ κλειδιά.

3ον. Αἱ παύσεις.

4ον. Τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως.

ὡς καὶ ἄλλα δευτερεύοντα σημεῖα, τὰ ὅποια θὰ γνωρίσωμεν κατωτέρω.

Φθόγγοι—Φθογγόσημα.

§ 11. Οἱ μουσικοὶ ἦχοι παραγόμενοι ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φωνὴν καὶ ἀπὸ τὰ διάφορα μουσικὰ ὄργανα, λέγονται **φθόγγοι**.

§ 12. Οἱ φθόγγοι γράφονται διὰ σημείων, τὰ ὅποια λέγονται **φθογγόσημα** ἢ **νότες**.

§ 13. Τὰ φθογγόσημα ἔχουν διάφορα σχήματα, γράφονται δὲ εἰς διάφορους θέσεις ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου.

Σχήματα τῶν φθογγόσημων.

§ 14. Τὰ διάφορα σχήματα τῶν φθογγόσημων χρησιμεύουν διὰ νὰ καθορίζεται ἡ μεγαλειτέρα ἢ ἡ μικροτέρα διάρκεια τῶν φθόγγων.

§ 15. Ἡ διάρκεια τῶν φθογγόσημων λέγεται καὶ **ἀξία** αὐτῶν.

§ 16. Τὰ σχήματα τῶν φθογγόσημων εἶνε :

Τὸ **ὀλόκληρον** , τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν μεγαλειτέραν διάρκειαν ἢ ἀξίαν,

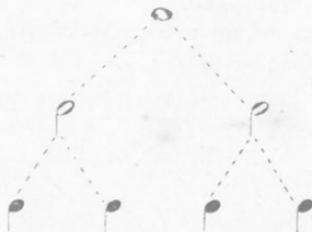
τὸ **ἡμισυ** τὸ ὁποῖον ἔχει διάρκειαν ἴσην πρὸς τὸ ἡμισυ τοῦ ὀλοκλήρου,

τὸ **τέταρτον** ἢ τὸ ὁποῖον ἔχει διάρκειαν ἴσην πρὸς τὸ τέταρτον τοῦ ὀλοκλήρου.

§ 17. Ἐπομένως ἓνα **ὀλόκληρον** εἶνε ἴσον μέ :

2 ἡμίση :

4 τέταρτα :

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σχημάτων τῶν φθογγόσημων ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μικροτέρας ἀξίας, τὰ ὅποια θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Κατὰ ταῦτα τὰ φθογγόσημα ἔχουν διάφορα σχήματα, ἐκ τοῦ σχήματος δὲ αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ διάρκεια ἢ ἡ ἀξία αὐτῶν.

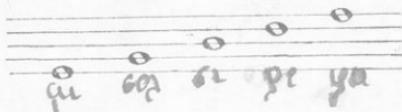
Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται φθόγγος καὶ τί φθογγόσημον. 2. Ποία εἶναι τὰ σχήματα τῶν φθογγοσήμων καὶ εἰς τί χρησιμεύουν ταῦτα. 3. Τί λέγεται ἀξία τοῦ φθογγοσήμου. 4. Γράψατε ἕνα ὀλόκληρον, ἡμισυ καὶ τέταρτον. 5. Μὲ πόσα ἡμίση εἶναι ἴσον ἕνα ὀλόκληρον. 6. Μὲ πόσα τέταρτα εἶναι ἴσον ἕνα ὀλόκληρον. 7. Μὲ πόσα τέταρτα εἶναι ἴσον ἕνα ἡμισυ.

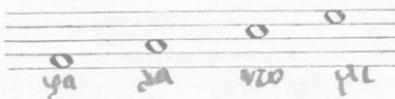
Θέσεις τῶν φθογγοσήμων ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου.

§ 18. Τὰ φθογγόσημα, γράφονται εἰς τὰς διαφόρους ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου θέσεις. Αἱ θέσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων γράφονται ταῦτα εἶναι :

1ον. Ἐπὶ τῶν πέντε γραμμῶν :

2ον. Μεταξὺ τῶν τεσσάρων διαστημάτων :

3ον. Ἄνωθεν τῆς πέμπτης γραμμῆς τοῦ πενταγράμμου καὶ κάτωθεν τῆς πρώτης γραμμῆς αὐτοῦ :

Βοηθητικαὶ γραμμαί.

§ 19. Τὰ φθογγόσημα τὰ ὁποῖα γράφονται εἰς τὰς ἀνωτέρω θέσεις τοῦ πενταγράμμου εἶναι μόνον 11, οἱ δὲ φθόγγοι εἰς τὴν μουσικὴν εἶναι, ὡς θὰ ἴδωμεν, πολὺ περισσότεροι. Διὰ τὸ γράφειν ὅλοι θὰ ἐχρειάζοντο περισσότεραι γραμμαί, τὰς ὁποίας ὅμως θὰ ἦτο πολὺν δύσκολον νὰ διακρίνη ὁ ὀφθαλμὸς. Διὰ τοῦτο ἐκτὸς τῶν γραμμῶν τοῦ πενταγράμμου μεταχειρίζομεθα, ὡς ἀνάγκη, συμπληρωματικὰς μικρὰς γραμμάς ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου, αἱ ὁποῖαι λέγονται **βοηθητικαὶ γραμμαί**.

§ 20. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βοηθητικῶν γραμμῶν δὲν εἶναι ὀρισμένος, ἀλλ' ἐξαρτᾶται ἐκαστοτε ἐκ τοῦ φθογγοσήμου τὸ ὁποῖον θέλομεν νὰ γράψωμεν.

Ὑψος ἢ ὀξύτης τοῦ φθόγγου.

§ 23. Ἡ ἀνωτέρω κατάταξις τῶν φθογοσῶμων εἶναι ἐνδεικτικὴ καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ ὕψους τὴν ὁποίαν παράγουν εἰς τὴν ἀκοὴν οἱ διάφοροι φθόγγοι. Διότι ὅσον εἰς ὑψηλότεραν ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου θέσιν εὐρίσκεται ἓνα φθογγόσημον τόσον ὁ παραγόμενος φθόγγος αὐτοῦ εἶναι ὑψηλότερος, καὶ ἀντιστρόφως ὅσον εἰς χαμηλοτέραν θέσιν εὐρίσκεται τόσον καὶ ὁ φθόγγος εἶναι χαμηλότερος.

§ 24. Ἡ διαφορὰ τοῦ ὕψους τὴν ὁποίαν ἕκαστος φθόγγος παράγει εἰς τὴν ἀκοὴν λέγεται ὕψος ἢ ὀξύτης αὐτοῦ.

Ἐρωτήσεις:

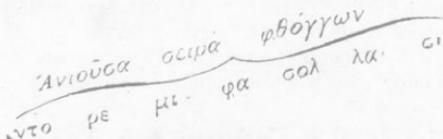
1. Εἰς ποίας θέσεις ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου γράφονται τὰ φθογγόσημα. 2. Τί λέγονται βοηθητικαὶ γραμμαί. 3. Γράψατε φθογγόσημα εἰς τὸ πεντάγραμμον καὶ εἰς τὰς βοηθητικὰς γραμμάς. 4. Τί λέγεται ὀξύτης ἢ ὕψος τοῦ φθόγγου.

Ὄνόματα τῶν φθόγγων.

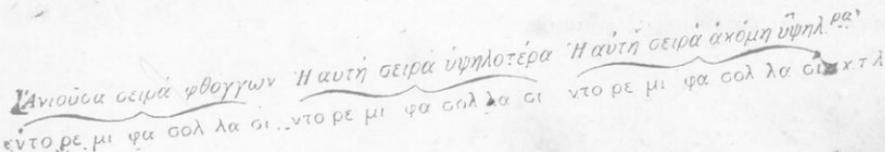
§ 25. Τὰ ὀνόματα τῶν φθόγγων εἶναι ἑπτὰ:

ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι.

§ 26. Οἱ ἑπτὰ οὗτοι φθόγγοι τοποθετημένοι κατὰ τὴν ἀνωτέρω διάταξιν (ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι) ἀποτελοῦν μίαν σειρὰν ἤχων, ἣ ὁποία προχωρεῖ διαδοχικῶς πρὸς τὰ ἐπάνω ἀπὸ τὸ χαμηλότερον πρὸς τὸ ὑψηλότερον καὶ λέγεται *ἀνιούσα σειρὰ φθόγγων*.

§ 27. Ἡ σειρὰ αὕτη τῶν ἑπτὰ φθόγγων δὲν περιλαμβάνει βεβαίως ὅλους τοὺς φθόγγους τῆς μουσικῆς, οἱ ὅποιοι εἶναι κατὰ πολὺ περισσότεροι. Διὰ τοῦτο αὕτη δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ περισσότερας φορᾶς μὲ τὴν αὐτὴν διάταξιν καὶ μὲ τὰ αὐτὰ ὀνόματα, ὁπότε οἱ φθόγγοι ἐκάστης νέας σειρᾶς πρὸς τὰ ἐπάνω ἀκούονται οἱ αὐτοὶ ὡς καὶ εἰς τὴν προηγουμένην σειρὰν ἀλλ' εἰς ἀνώτερον ὕψος.

§ 28. Ἡ ἀπόστασις ἣ ὁποία χωρεῖει δύο φθόγγους τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος

τοποθετημένους εἰς δύο γειτονικὰς σειρὰς λέγεται *ὀγδόη* (π. χ. ἀπὸ τὸ ντο τῆς πρώτης μέχρι τοῦ ντο τῆς δευτέρας σειρᾶς λέγεται *ὀγδόη*, κλπ.).

§ 29. Ἐὰν τὴν σειρὰν τῶν ἐπτά φθόγγων τὴν τοποθετήσωμεν ἀντιστρόφως, λαμβάνομεν μίαν σειρὰν φθόγγων ἢ ὅποια προχωρεῖ διαδοχικῶς πρὸς τὰ κάτω ἀπὸ τὸ ὑψηλότερον πρὸς τὸ χαμηλότερον καὶ λέγεται *κατιοῦσα σειρὰ φθόγγων*.

§ 30. Ἡ κατιοῦσα σειρὰ δύναιται νὰ ἐπαναλαμβάνεται ὅπως καὶ ἡ ἀνιοῦσα

Κατιοῦσα σειρά φθόγγων Ἡ αὐτὴ σειρά χαμηλότερα Ἡ αὐτὴ σειρά ἀκόμη χαμηλ. ρα
 ει λα σολ φα μι αι ντο ει λα σολ φα μι ρε ντο ει λα σολ φα μι ρε ντο χτλ.

Μουσικὴ ἔκτασις

§ 31. Τὸ σύνολον τῶν φθόγγων τοὺς ὁποίους ἀντιλαμβάνεται ἡ ἀκοή — ἀπὸ τοῦ χαμηλοτέρου μέχρι τοῦ ὑψηλοτέρου, — καὶ οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ ἐκτελεστοῦν ἀπὸ φωνὰς καὶ ἀπὸ μουσικὰ ὄργανα, λέγεται *μουσικὴ ἔκτασις*.

§ 32. Ἡ μουσικὴ ἔκτασις περιλαμβάνει περίπου ὀκτὼ ὀγδόας (δηλαδὴ ὀκτὼ σειρὰς φθόγγων).

Τὴν μουσικὴν ἔκτασιν δυνάμεθα νὰ ἀντιληφθῶμεν ἐὰν ριθώμεν ἐν βλέμμα εἰς τὰ πληκτρα ἐνὸς κλειδοκυμβάλου (πιάνου).

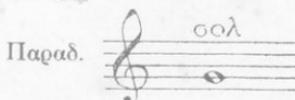
Ἐρωτήσεις:

1. Ποία εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν φθόγγων.
2. Τί λέγεται ἀνιοῦσα καὶ τί κατιοῦσα σειρὰ φθόγγων.
3. Ποία εἶναι ἡ διαφορὰ ἐκάστης σειρᾶς φθόγγων.
4. Τί λέγεται ὀγδόη.
5. Τί λέγεται μουσικὴ ἔκτασις.
6. Πόσους περίπου φθόγγους περιλαμβάνει ἡ μουσικὴ ἔκτασις.
7. Τραγουδήσατε μίαν ἀνιοῦσαν καὶ μίαν κατιοῦσαν σειρὰν φθόγγων.

Κλειδί ἢ Γνώμων τοῦ Σολ.

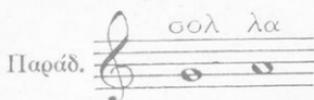
§ 33. *Κλειδί (Γνώμων) τοῦ Σολ* εἶναι τὸ σημεῖον γράφεται δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πενταγράμμου καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γραμμῆς: π. χ.

Τὸ κλειδί τοῦ σολ διὰ νὰ γραφῆ, ἀρχίζει περίξ τῆς δευτέρας γραμμῆς τοῦ πενταγράμμου καὶ διὰ τοῦτο δίδει τὸ ὄνομά του *σολ* εἰς τὸ φθογγόσημον τὸ ὁποῖον γράφεται ἐπὶ τῆς δευτέρας γραμμῆς.

§ 34. Ὄταν τὸ φθογγόσημον τὸ γραφόμενον ἐπὶ τῆς δευτέρας γραμμῆς λέγε-

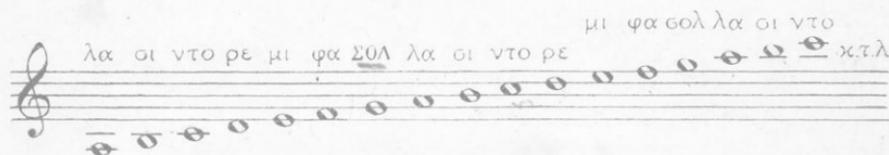
ται *σολ* τὸ ἀμέσως ἄνωθεν αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον γράφεται ἐπὶ τοῦ δευτέρου διαστήματος, θὰ λέγεται *λα*.

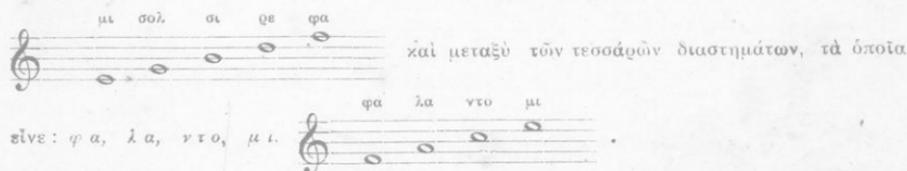
§ 35. Ὅμοίως τὸ φθογγόσημον τὸ ἀμέσως κάτωθι τοῦ *σολ*, τὸ ὁποῖον γράφεται ἐπὶ τοῦ πρώτου διαστήματος, θὰ λέγεται *φα*.

§ 36. Προχωροῦντες μὲ τὴν αὐτὴν σκέψιν τόσον πρὸς τὰ ἄνω ὅσον καὶ πρὸς τὰ κάτω τοῦ φθογγόσημου *σολ* εὐρίσκομεν τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν ἄλλων φθογγόσημων, τὰ ὁποῖα βλέπομεν εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα.

Σημ. Πρὸς ταχύτεραν ἐκμάθησιν τοῦ ὀνόματος τῶν φθογγόσημων πρέπει νὰ μάθωμεν ἀπὸ μνήμης τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν πέντε γραμμῶν, τὰ ὁποῖα εἶνε: *μι, σολ, σι, ρε, φα*

Τὸ ἑκάτωθεν τοῦ πενταγράμμου γραφόμενον φθογγόσημον λέγεται *ρε*, τὸ δὲ ἄνωθεν αὐτοῦ λέγεται *σολ*:

Τὸ ἐπὶ τῆς 1ης βοηθητικῆς γραμμῆς κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου γραφόμενον φθογγόσημον λέγεται *ντο*:

τὸ δὲ ἐπὶ τῆς 1ης βοηθητικῆς γραμμῆς ἄνωθεν τοῦ πενταγράμμου γραφόμενον φθογγόσημου λέγεται *λα*:

Βαθμίδες τῆς κλίμακος.

§ 38. Ἐκαστος φθόγγος τῆς κλίμακος λέγεται καὶ βαθμὶς αὐτῆς. Οὕτως εἰς τὴν ἀνωτέρω κλίμακα: ντο εἶναι ἡ πρώτη βαθμὶς, ρε ἡ δευτέρα, μι ἡ τρίτη, φα ἡ τετάρτη, σολ ἡ πέμπτη, λα ἡ ἕκτη, σι ἡ ἑβδόμη καὶ τὸ ἐπαναλαμβανόμενον ντο ἡ ὀγδόη ἢ ἡ πρώτη τῆς νέας κλίμακος.

ντο ρε μι φα σολ λα σι ντο

1ª βαθμὶς 2ª βαθμ. 3ª βαθμ. 4ª βαθμ. 5ª βαθμ. 6ª βαθμ. 7ª βαθμ. 8ª ἢ 1ª β.

§ 39. Αἱ βαθμίδες τῆς κλίμακος διατηροῦν τοὺς ἀριθμοὺς των καὶ ὅταν δὲν εἶναι τοποθετημένα κατὰ σειρὰν ἀλλὰ κατὰ διάφορον διάταξιν.

σολ. ντο ρε φα λα μι σι

5ª βαθμὶς 1ª βαθμ. 2ª βαθμ. 4ª βαθμ. 6ª βαθμ. 3ª βαθμ. 7ª βαθμ.

§ 40. Ἡ 1η βαθμὶς τῆς κλίμακος λέγεται καὶ **βάσις** αὐτῆς.

Κλίμαξ τοῦ ντο. Ἀνιούσα καὶ κατιούσα

§ 41. Τὸ ὄνομα τοῦ φθόγγου τῆς βάσεως τῆς κλίμακος εἶναι καὶ τὸ ὄνομα τῆς κλίμακος. Διὰ τοῦτο ἡ ἀνωτέρω κλίμαξ ἡ ὁποία ἔχει ὡς βᾶσιν τὸν φθόγγον ντο λέγεται **κλίμαξ τοῦ ντο**.

§ 42. Ὅπως οἱ φθόγγοι τῆς κλίμακος τοῦ ντο ἀνέρχονται οὕτω δύνανται καὶ νὰ κατέρχονται.

§ 43. Ὅταν οἱ φθόγγοι τῆς κλίμακος τοῦ ντο ἀνέρχονται ἀπὸ τοῦ χαμηλοτέρου ντο πρὸς τὸ ὑψηλότερον ἡ κλίμαξ λέγεται **ἀνιούσα**, ὅταν δὲ ἀντιστρόφως κατέρχονται ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτέρου ντο πρὸς τὸ χαμηλότερον ἡ κλίμαξ λέγεται **κατιούσα**.

Ἀνιούσα κλίμαξ τοῦ Ντο Κατιούσα κλίμαξ τοῦ Ντο,

Ἐρωτήσεις:

1. Τί λέγεται κλίμαξ. 2. Τί λέγεται βαθμὶς τῆς κλίμακος. 3. Τί λέγεται βᾶσις τῆς κλίμακος. 4. Τί λέγεται ἀνιούσα καὶ τί κατιούσα κλίμαξ τοῦ ντο.

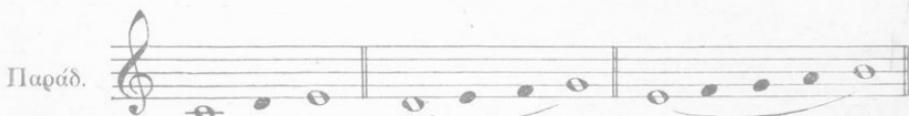

Συνεχεῖς καὶ ἀφεστῶτες φθόγγοι ἢ βαθμίδες.

§ 44. Ὄταν δύο φθόγγοι τῆς κλίμακος εὐρίσκονται ὁ ἓνας παραπλευρῶς τοῦ ἄλλου, λέγονται **συνεχεῖς φθόγγοι ἢ βαθμίδες.**

§ 45. Ὄταν δύο φθόγγοι εὐρίσκονται ἀπομεμακρυσμένοι ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, λέγονται **ἀφεστῶτες φθόγγοι ἢ ἀφεστῶσαι βαθμίδες.**

Τόνος—Ἡμιτόνιον

§ 46. Ἐὰν τραγουδήσωμεν κατὰ σειρὰν τοὺς φθόγγους τῆς κλίμακος τοῦ ντο, εὐκόλως διακρίνομεν διὰ τῆς ἀκοῆς ὅτι ἡ ἀπόστασις ἢ ὁποῖα χωρίζει δύο **συνεχεῖς φθόγγους** δὲν εἶναι ἴση.

Ὅπως ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν φθόγγων: **μι-φα** καὶ **σι-ντο** εἶναι μικροτέρα ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν: **ντο-ρε**, **ρε-μι**, **φα-σολ**, **σολ-λα** καὶ **λα-σι**.

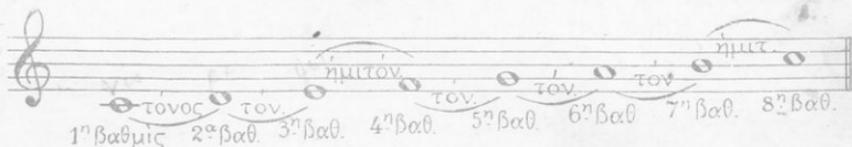
§ 47. Ἡ **μεγαλυτέρα ἀπόστασις** μεταξὺ δύο **συνεχῶν φθόγγων** λέγεται **τόνος.**

§ 48. Ἡ **μικροτέρα ἀπόστασις** μεταξὺ δύο **συνεχῶν φθόγγων** λέγεται **ἡμιτόνιον**, διότι εἶναι τὸ ἕμισυ τοῦ τόνου.

Διὰ τὸ ἐννοήσωμεν σαφέστερον τὴν διαφορὰν τῆς ἀποστάσεως μεταξὺ τόνου καὶ ἡμιτόνιου παραθέτομεν τὸ παραπλευρῶς ὑπόδειγμα.

§ 49. Κατὰ ταῦτα αἱ ὀκτὼ **βαθμίδες** τῆς κλίμακος τοῦ ντο **σχηματίζουν πέντε τόνους** καὶ δύο ἡμιτόνια.

ντο	ἡμιτόνιον	8 ^η βαθμὶς
σι	τόνος	7 ^η βαθμ.
λα	τόνος	6 ^η βαθμ.
σολ	τόνος	5 ^η βαθμ.
φα	ἡμιτόνιον	4 ^η βαθμ.
μι	τόνος	3 ^η βαθμ.
ρε	τόνος	2 ^η βαθμ.
ντο	τόνος	1 ^η βαθμὶς

§ 50. Τὰ δύο ἡμιτόνια τῆς κλίμακος τοῦ ντο εἶναι: **μι-φα** καὶ **σι-ντο** καὶ σχηματίζονται μεταξύ τῶν βαθμίδων 3ης—4ης καὶ 7ης—8ης, οἱ δὲ πέντε τόνοι εἶναι: **ντο-ρε, ρε-μι, φα-σολ, σολ-λα** καὶ **λα-σι** καὶ σχηματίζονται μεταξύ τῶν βαθμίδων 1ης—2ας, 2ας—3ης, 4ης—5ης, 5ης—6ης καὶ 6ης—7ης.

§ 51. Πρὸς διάκρισιν τοῦ τόνου ἀπὸ τὸ ἡμιτόνιον σημειώνομεν τοὺς μὲν τόνους διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 1, τὰ δὲ ἡμιτόνια διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{1}{2}$.

Μείζων κλίμαξ.

§ 52. Ἐξ ὧν εἶπομεν ἀνωτέρω περὶ τῆς κλίμακος τοῦ ντο εἶνε φανερόν ὅτι ἢ μὲν ἀνιοῦσα κλίμαξ τοῦ ντο προχωρεῖ κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον, ἢ δὲ ἀντίστροφος κατιοῦσα κλίμαξ προχωρεῖ κατὰ ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους, ἡμιτόνιον καὶ δύο τόνους.

§ 53. Ἡ κλίμαξ ἢ ὁποία προχωρεῖ κατὰ τὴν ἀνωτέρω διαδοχὴν λέγεται **μείζων κλίμαξ** καὶ ἔπομένως ἡ κλίμαξ τοῦ ντο λέγεται **μείζων κλίμαξ τοῦ ντο**.

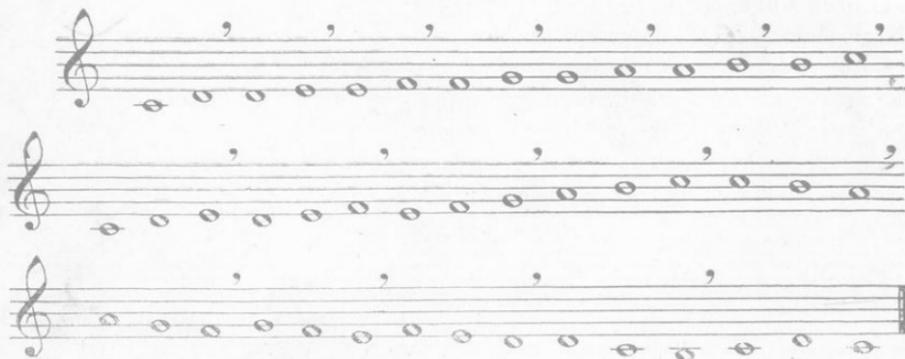
Ἐρωτήσεις:

1. Τί λέγονται συνεχεῖς καὶ τί ἀφεστώσαι βαθμίδες.
2. Τί λέγεται τόνος καὶ τί ἡμιτόνιον.
3. Πόσους τόνους καὶ πόσα ἡμιτόνια σχηματίζει ἡ κλίμαξ τοῦ ντο καὶ ποῖα εἶναι ταῦτα.
4. Τί λέγεται μείζων κλίμαξ.

Ἀσκήσεις:

1. Τραγουδήσατε τὰς κάτωθι ἀσκήσεις:

Σημ. Τὸ σημεῖον ♪ δεικνύει τὴν ἀναπνοήν.

Μέτρον.

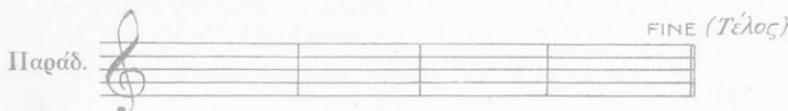
§ 59. Ἐκαστον μουσικὸν τεμάχιον διαιρεῖται εἰς μικρὰ τμήματα διὰ γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι διέρχονται καθέτως τοῦ πενταγράμμου καὶ λέγονται *διαστολαί*.

§ 60. Ἡ ἀπόστασις ἢ ὁποῖα περιλαμβάνεται μεταξὺ δύο διαστολῶν λέγεται *μέτρον*.

§ 61. Εἰς τὸ τέλος ἐκάστου μουσικοῦ τεμαχίου γράφονται δύο διαστολαί, ἄνωθεν τῶν ὁποίων γράφεται συνήθως ἡ λέξις (Τέλος) *Fine*.

§ 62. Δύο διαστολαί γράφονται καὶ εἰς τὸ τέλος μέρους μουσικοῦ τεμαχίου.

ὡς καὶ εἰς τινὰς ἀκόμη περιπτώσεις τὰς ὁποίας θὰ ἴδωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

^{*)} *Ερωτήσεις :*

1. Τί λέγονται διαστολαί. 2. Τί λέγεται μέτρον. 3. Πότε γράφονται δύο διαστολαί.

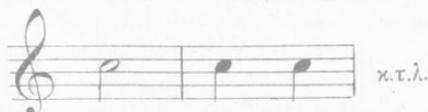
Ἄξια τοῦ μέτρον.

§ 63. Εἰς ἕκαστον μέτρον περιλαμβάνονται φθογγόσημα διαφόρου ἀξίας τὸ ἄθροισμα τῶν ὁποίων πρέπει νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ δι' ὅλα τὰ μέτρα τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου. ¹⁾

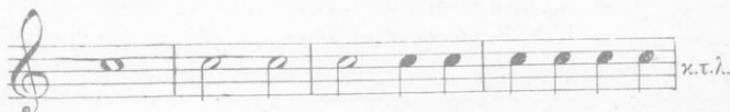
§ 64. Τὸ ἄθροισμα τῶν ἀξιῶν αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς ἕκαστον μέτρον λέγεται *ἀξία τοῦ μέτρον*.

¹⁾ Ἐκτός, ἕαν, ὡς θὰ ἴδωμεν ἀργότερον. ὑπάρχει ἀλλαγὴ μέτρον.

Παραδείγματα μέτρων αξίας ἑνὸς ἡμίσεος.

Παραδείγματα μέτρων αξίας ἑνὸς ὀλοκλήρου.

§ 65. Οὗτως εἰς ἕκαστον μέτρον ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου περιλαμβάνονται φθογγόσημα τὸ ἄθροισμα τῶν ὁποίων εἶναι εἰς ἄλλο μὲν μουσικὸν τεμάχιον ἴσον μὲ ἕνα ὀλόκληρον, εἰς ἄλλο δὲ ἴσον μὲ ἕνα ἡμισυ κλπ. κλπ.

Μέρη τοῦ μέτρου.—Εἶδος τοῦ μέτρου.

§ 66. Ἐκαστον μέτρον ὑποδιαιρεῖται εἰς μικρότερα μέρη ἴσης αξίας, τὰ ὁποῖα λέγονται **μέρη τοῦ μέτρου** ἢ **χρόνοι**.

§ 67. Τὰ μέτρα ὑποδιαιροῦνται εἰς δύο, τρία, τέσσαρα ἢ καὶ περισσότερα μέρη.

Ὅταν ἕνα μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς δύο μέρη λέγεται **διμερὲς**, εἰς τρία μέρη **τριμερὲς** καὶ εἰς τέσσαρα μέρη **τετραμερὲς**.

§ 68. Τὰ μέρη εἰς τὰ ὁποῖα ὑποδιαιρεῖται ἕνα μέτρον ἀποτελοῦν τὸ **εἶδος τοῦ μέτρου**.

Ἀριθμοὶ δεικνύοντες τὰ μέτρα.

§ 69. Διὰ νὰ διακρίνωμεν τὴν ἀξίαν καὶ τὸ εἶδος τῶν διαφόρων μέτρων εἰς τὴν ἀρχὴν ἑκάστου μουσικοῦ τεμαχίου καὶ ἀμέσως μετὰ τὸν γνώμονα, γράφομεν ἕνα ἀριθμητικὸν κλάσμα.

Παράδ. $\frac{2}{4}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{4}$ κ. λ. π.

§ 70. Τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος ὃ μὲν ἀριθμητικὸς δεικνύει εἰς πόσα μέρη εἶνε ὑποδιηρημένον τὸ μέτρον, ὃ δὲ παρονομαστὴς δεικνύει τὴν ἀξίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἕκαστον τῶν μερῶν τοῦ μέτρου.

Σημ. Οἱ ἀριθμοὶ οἱ ὁποῖοι γράφονται ὡς παρονομασταὶ τοῦ κλάσματος καὶ δεικνύουν τὴν ἀξίαν τοῦ μέρους τοῦ μέτρου εἶναι οἱ ἑξῆς :

Διὰ τὸ ὀλόκληρον ὃ ἀριθμὸς 1.

διὰ τὸ ἡμισυ ὃ ἀριθμὸς 2.

διὰ τὸ τέταρτον ὃ ἀριθμὸς 4.

§ 71. Κατὰ ταῦτα τὸ ἀριθμητικὸν κλάσμα $\frac{2}{4}$ δεικνύει μέτρον αξίας δύο

τετάρτων· και ὁ μὲν ἀριθμητῆς 2 δεικνύει ὅτι τὸ μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς δύο μέρη, ὁ δὲ παρονομαστῆς 4 δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέρος τοῦ μέτρου ἔχει ἀξίαν ἑνὸς τετάρτου.

Καθορισμὸς τοῦ μέτρου διὰ κινήσεων τῆς χειρὸς.

§ 72. Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Σολφεῖς διὰ νὰ καθορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν διάρκειαν ἑκάστου μέτρου κινουῦμεν μὲ ἴσον χρόνον τὴν δεξιὰν χεῖρα.

§ 73. Αἱ κινήσεις αὐταὶ τῆς χειρὸς εἶναι τόσαι, ὅσα εἶναι καὶ τὰ μέρη ἑκάστου μέτρου. Ἡ διάρκεια δὲ ἑκάστης κινήσεως τῆς χειρὸς εἶναι ἴση πρὸς τὴν διάρκειαν ἑκάστου μέρους τοῦ μέτρου.

Ἴσχυρὰ καὶ ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου.

§ 74. Τὰ μέρη ἑκάστου μέτρου τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου ἔχουν μὲν τὴν αὐτὴν ἀξίαν ἢ διάρκειαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τινὰ ἐξ αὐτῶν τονίζονται περισσότερον ἄλλα δὲ ὀλιγώτερον.

§ 75. Τὰ μέρη τοῦ μέτρου τὰ ὁποῖα τονίζονται περισσότερον λέγονται *ἰσχυρὰ*, τὰ δὲ ἄλλα λέγονται *ἀσθενῆ*. Εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν μέτρων τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν.

Τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ ἀσθενῆ μέρη τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν μέτρων θὰ ἴδωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται ἀξία τοῦ μέτρου. 2. Τί λέγονται μέρη τοῦ μέτρου. 3. Πῶς διακρίνονται τὰ διάφορα εἶδη τῶν μέτρων. 4. Πῶς καθορίζεται ἡ ἀκρίβεια τοῦ μέτρου. 5. Τί λέγονται ἰσχυρὰ καὶ τί ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου.

Σημ. Τὰ διάφορα εἶδη τῶν μέτρων θὰ γνωρίσωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, κατὰ τὴν πραγματικὴν ἐξάσκησιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν διαφόρων Μελωδικῶν Ἀσκήσεων, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα.

Μέτρον δύο τετάρτων $\left(\frac{2}{4}\right)$

§ 76. Τὸ μέτρον τῶν δύο τετάρτων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{2}{4}$, τὸ ὁποῖον, ὡς εἴπομεν, γράφεται ἀμέσως μετὰ τὸν γνώμονα,

καὶ τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέτρον ἔχει ἀξίαν

δύο τετάρτων (ἢ ἑνὸς ἡμίσεος).

§ 77. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{2}{4}$, ὁ ἀριθμητῆς 2 τοῦ κλάσματος, δεικνύει ὅτι τὸ μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς δύο ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστῆς αὐτοῦ 4 δεικνύει ὅτι ἕκα-

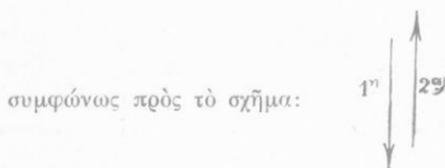
στον μέρος έχει αξίαν ενός τετάρτου. Διὰ τοῦτο τὸ μέτρον $\frac{2}{4}$ λέγεται διμερὲς μέτρον τετάρτων ἢ ἀπλῶς μέτρον δύο τετάρτων.

§ 78. Διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ δύο ἴσα μέρη ἐνὸς μέτρον $\frac{2}{4}$ μεταχειρίζομεθα δύο ἰσοχρόνους κινήσεις τῆς χειρός, μίαν δι' ἕκαστον τέταρτον.

§ 79. Αἱ δύο κινήσεις τῆς χειρός γίνονται ὡς ἑξῆς :

- ἢ 1^η κίνησις κάτω
- ἢ 2^α κίνησις ἐπάνω.

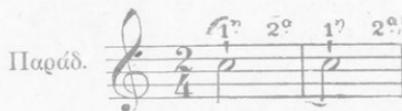
Εἰς τὴν πρώτην κίνησιν ἐκτελοῦμεν τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ μέτρον, εἰς δὲ τὴν δευτέραν κίνησιν ἐκτελοῦμεν τὸ δεύτερον τέταρτον αὐτοῦ.

§ 80. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{2}{4}$ τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρὸν, τὸ δὲ δεύτερον τὸ ἀσθενές. Διὰ νὰ δεῖξωμεν τὸ ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρον σημειώνομεν ἕνα τόνον

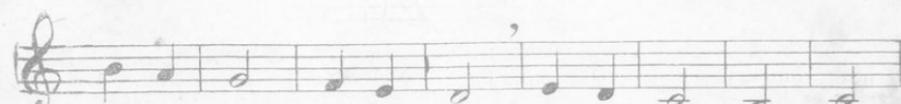
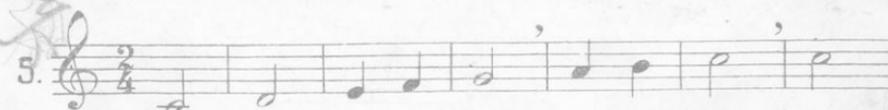
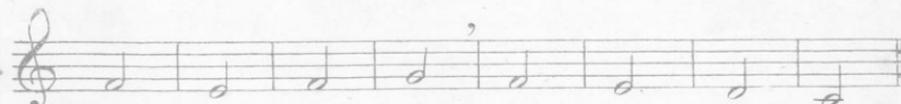
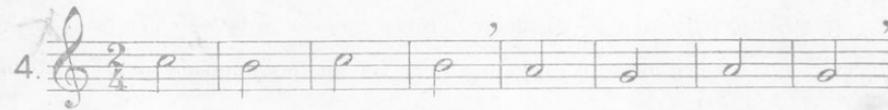
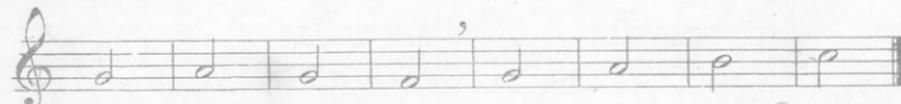
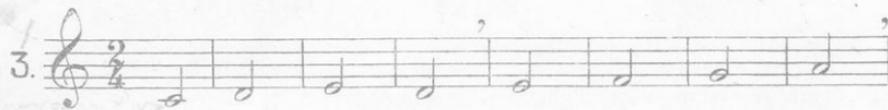

§ 81. Ὅταν εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$ ἔχωμεν ἕνα ἥμισον,

τὸ ἥμισον διαρκεῖ δύο κινήσεις.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

6. *α* *αριόδο*

7. *α*

8. *α* *ασιδω*

9. *α* *αριόδο*

α *αριόδο*

α *ασιδω*

α *αριόδο*

Παύσεις. *α* *αριόδο*

§ 82. Εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον πολλάκις μεταξὺ τῶν φθόγγων αὐτοῦ με-
σολαβεῖ σιωπὴ (διακοπή). Ἡ σιωπὴ εἰς τὴν μουσικὴν σημειοῦται δι' ὄρισμένον
σημείων τὰ ὁποῖα λέγονται *παύσεις*.

§ 83. Αἱ *παύσεις* ἔχουν ἄξιαν ἢ διάρκειαν ὅπως καὶ τὰ φθογγόσημα· διὰ
τοῦτο καὶ αἱ *παύσεις* σημειώνονται μὲ διάφορα σχήματα.

§ 84. Ἐκαστον σχῆμα φθογγοσήμου ἔχει καὶ τὸ ἀντίστοιχον σχῆμα *παύσεως*.

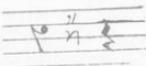
§ 85. Τὰ σχήματα τῶν παύσεων εἶναι :

✓ Παῦσις ὀλοκλήρου (κάτωθεν τῆς 4ης γραμμῆς) ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ ὀλοκλήρον

✓ Παῦσις ἡμίσεος (ἄνωθεν τῆς 3ης γραμμῆς) ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ ἡμισ

✓ Παῦσις τετάρτου ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ τέταρτον

Ἡ παῦσις τετάρτου γράφεται εἰς τὸ μέσον περιπυ τοῦ πενταγράμμου.

Παράδ.

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω σχημάτων παύσεων ὑπάρχουν καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια θὰ ἰδῶμεν κατωτέρω.

§ 86. Ἡ σχέσηις ἢ ὅποια ὑπάρχει μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀξιών τῶν φθογοσημῶν ὑπάρχει καὶ μεταξὺ τῶν ἀντιστοιχῶν ἀξιών τῶν παύσεων.

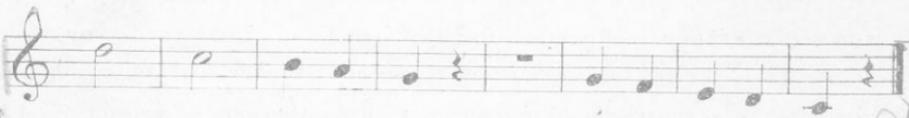
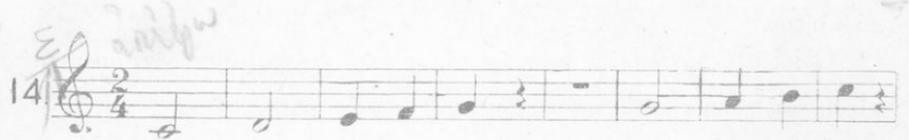
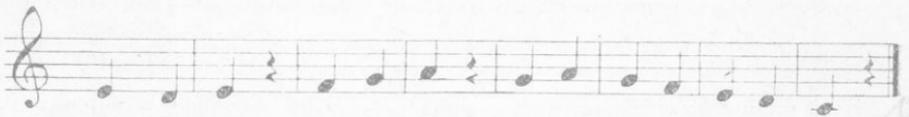
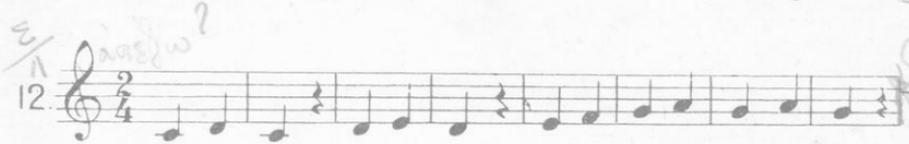
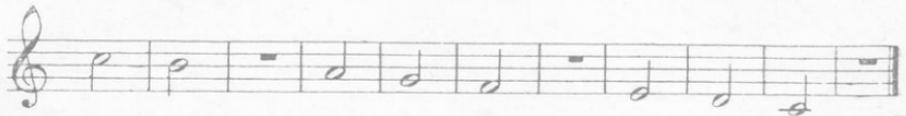
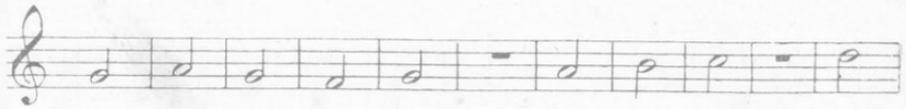
Δηλαδή ἡ παῦσις τοῦ ὀλοκλήρου εἶναι ἴση πρὸς δύο παύσεις τοῦ ἡμίσεος, ἢ πρὸς τέσσαρας παύσεις τοῦ τετάρτου ἢ παῦσις τοῦ ἡμίσεος εἶναι ἴση πρὸς δύο παύσεις τοῦ τετάρτου.

Ἐρωτήσεις:

1. Τί εἶναι παῦσις. 2. Γράψατε παύσεις ὀλοκλήρου, ἡμίσεος, τετάρτου. — 3. Μία παῦσις ὀλοκλήρου μὲ πόσας παύσεις τετάρτων καὶ μὲ πόσας παύσεις ἡμίσεων εἶναι ἴση. 4. Μία παῦσις ἡμίσεος μὲ πόσας παύσεις τετάρτων εἶναι ἴση. 5. Πόσαι παύσεις τετάρτων εἶναι ἴσαι πρὸς μίαν παῦσιν ἡμίσεος ἢ πρὸς μίαν παῦσιν ὀλοκλήρου.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

10.

16. $\frac{2}{4}$ *2/4*

17. $\frac{2}{4}$ *2/4*

Μέτρον τεσσάρων τετάρτων $\left(\frac{4}{4}\right)$

§ 87. Τὸ μέτρον τεσσάρων τετάρτων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{4}{4}$, τὸ ὁποῖον γράφεται ἀμέσως μετὰ τὸν γνώμονα, π.χ. $\frac{4}{4}$ καὶ τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέτρον ἔχει ἀξίαν τεσσάρων τετάρτων ἢ ἑνὸς ὀλοκλήρου.

§ 88. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{4}{4}$ ὁ μὲν ἀριθμητικὴ 4 τοῦ κλάσματος δεικνύει ὅτι τὸ μέτρον εἶναι ὑποδηρημένον εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστὴς αὐτοῦ 4 δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέρος ἔχει ἀξίαν ἑνὸς τετάρτου. Διὰ τοῦτο τὸ μέτρον $\frac{4}{4}$ λέγεται τετράμερὲς μέτρον τετάρτων ἢ ἀπλῶς μέτρον τεσσάρων τετάρτων.

§ 89. Συνήθως τὸ μέτρον τῶν τεσσάρων τετάρτων ἀντὶ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{4}{4}$ σημειοῦται μὲ τὸ σημεῖον **C** ἢ σπανιώτερον μὲ ἓνα ἀπλοῦν 4

Μέτρον τεσσάρων τετάρτων

§ 90. Διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ τέσσαρα ἴσα μέρη ἑνὸς μέτρου **C** μεταχειρίζομεθα τέσσαρας ἰσοχρόνους κινήσεις τῆς χειρὸς, ἥτοι ἀνὰ μίαν δι' ἕκαστον τέταρτον.

§ 91. Αἱ τέσσαρες κινήσεις τῆς χειρὸς γίνονται ὡς ἑξῆς :

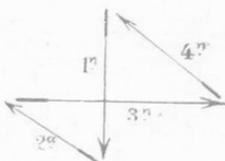
ἢ 1^η κίνησις κάτω

ἢ 3^η κίνησις δεξιᾶ

ἢ 2^α κίνησις ἀριστερᾶ

ἢ 4^η κίνησις ἄνω.

συμφώνως πρὸς τὸ κατωτέρω σχῆμα :

Εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν τεσσάρων κινήσεων ἀντιστοιχεῖ καὶ ἀπὸ ἓνα τέταρτον.

Παράδ. 1^η 2^α 3^η 4^η

§ 92. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{4}{4}$ τὸ πρῶτον καὶ τὸ τρίτον μέρη εἶναι τὰ ἰσχυρά, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τὸ τέταρτον εἶναι τὰ ἀσθενῆ. Ἀπὸ τὰ δύο δὲ ἰσχυρὰ μέρη τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἰσχυρότερον, διὰ τοῦτο ὀνομάζεται δις ἰσχυρὸν καὶ σημειοῦται μὲ δύο τόνους :

Παράδ. δὶς ἰσχ. ἀσθ. ἰσχ. ἀσθ.

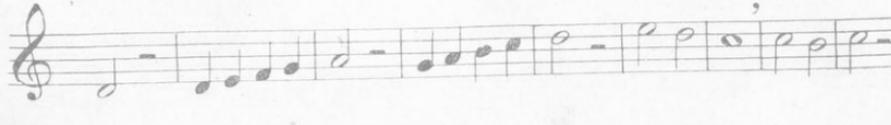
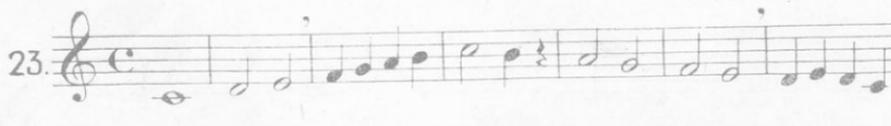
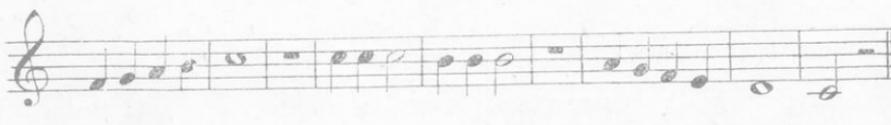
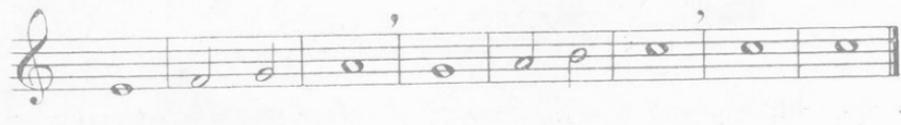
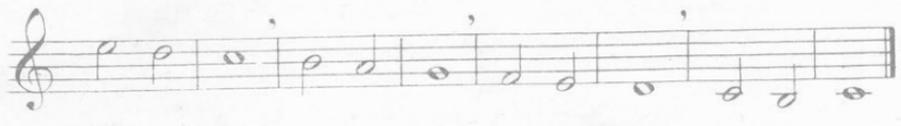
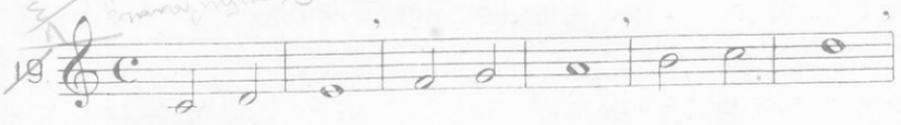
§ 93. Ὅταν εἰς μέτρον $\frac{4}{4}$ συναντήσωμεν ἡμίση ἢ ὀλόκληρα, ὡς εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα :

τὰ μὲν ἡμίση διακοῦν δύο κινήσεις, τὰ δὲ ὀλόκληρα τέσσαρας κινήσεις.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

18

Επισημάνσεις 31/32

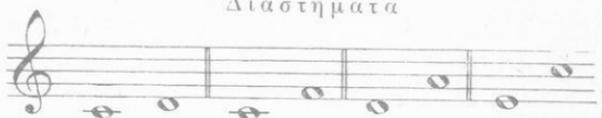

Διαστήματα.

§ 94. Εἶδομεν ἤδη ὅτι μεταξὺ τῶν διαφορῶν φθόγγων τῆς κλίμακος ὑπάρχει ἀπόστασις ἡ ὁποία γίνεται ἀντίληπτή διὰ τῆς ἀκοῆς.

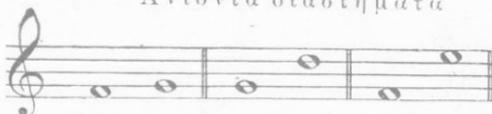
§ 95. Ἡ ἀπόστασις ἡ ὁποία σχηματίζεται μεταξὺ δύο οἰωνδῆποτε φθόγγων λέγεται **διάστημα**.

Διαστήματα

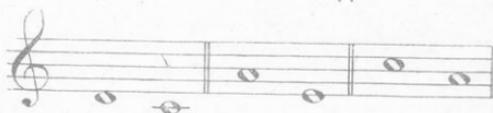
§ 96. Ὄταν τὸ διάστημα ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸν χαμηλότερον φθόγγον καὶ μεταβαίῃ εἰς τὸν ὑψηλότερον, τὸ διάστημα λέγεται **ἀνιόν**.

Ἀνιόντα διαστήματα

§ 97. Ὄταν δὲ ἀντιστρόφως τὸ διάστημα ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸν ὑψηλότερον φθόγγον καὶ μεταβαίῃ εἰς τὸν χαμηλότερον, λέγεται **κατιόν**.

Κατιόντα διαστήματα

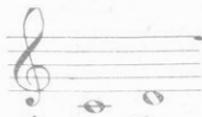
Ὄνόματα τῶν διαστημάτων.

§ 98. Τὰ διαστήματα ἔχουν διάφορον μέγεθος διὰ τὸ νὰ καθορίζεται δὲ τοῦτο ἔχουν διάφορα **ὄνόματα**.

§ 99. Τὸ ὄνομα τοῦ διαστήματος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν φθόγγων τοὺς ὁποίους περιλαμβάνει.

Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν διαστημάτων :

Διάστημα δευτέρας ἢ δευτέρα.
(διότι περιλαμβάνει δύο φθόγγους).

Διάστημα τρίτης ἢ τρίτη.
(διότι περιλαμβάνει τρεῖς φθόγγους).

Διάστημα τετάρτης ἢ τετάρτη.
(διότι περιλαμβάνει τέσσαρας φθόγγους).

Διάστημα πέμπτης ἢ πέμπτη.
(διότι περιλαμβάνει πέντε φθόγγους).

Διάστημα ἑκτης ἢ ἕκτη.
(διότι περιλαμβάνει ἕξ φθόγγους).

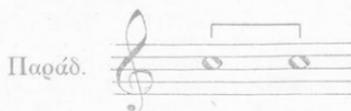
Διάστημα ἑβδόμης ἢ ἑβδόμη.
(διότι περιλαμβάνει ἑπτὰ φθόγγους).

Διάστημα ὀγδόης ἢ ὀγδόη.
(διότι περιλαμβάνει ὀκτὼ φθόγγους).

§ 100. *Ταυτοφωνία* ἢ *πρώτη* λέγεται διὰν ὁ αὐτὸς φθόγγος ἐπαναλαμβάνεται δύο ἢ περισσοτέρας φορές :

δὲν ἀποτελεῖ δὲ διάστημα, διότι δὲν ὑπάρχει ἀπόστασις.

Εἶδη τῶν διαστημάτων.

§ 101. *Τὰ διαστήματα* ἐκτὸς τοῦ ὀνόματος, πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν αὐτῶν, διαιροῦνται εἰς εἶδη.

Τὰ εἶδη τῶν διαστημάτων εἶναι :

μικρά - μεγάλα - καθαρά - ἠϋξημένα - ἠλαττωμένα.

§ 102. Τὸ εἶδος τοῦ διαστήματος ἔξαρτᾶται, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτόνιων τοὺς ὁποίους ἕκαστον διάστημα περιλαμβάνει.

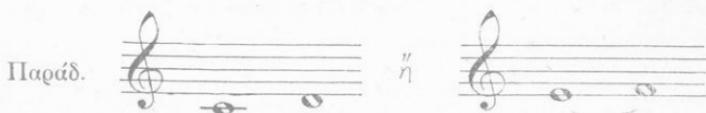
Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα. 2. Τί λέγεται ὄνιον καὶ τί κατιὸν διάστημα. 3. Τί λέγεται ὄνομα τοῦ διαστήματος καὶ πόθεν ἔξαρτᾶται τοῦτο. 4. Τί λέγεται ταυτοφωνία ἢ πρώτη. 5. Τί λέγεται εἶδος τοῦ διαστήματος καὶ πόθεν ἔξαρτᾶται τοῦτο. 6. Ποία εἶνε τὰ εἶδη τῶν διαστημάτων.

Σημ. Προχωροῦντες θὰ ἐξετάσωμεν θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς ἕκαστον τῶν διαστημάτων ἰδιαιτέρως.

Διαστήματα δευτέρας.

§ 103. **Διάστημα δευτέρας** ἢ ἀπλῶς **δευτέρα** λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει δύο φθόγγους.

§ 104. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπτά δευτέρας :

§ 105. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν ἓνα ἡμιτόνιον, ἄλλαι δὲ ἓνα τόνον.

§ 106. Ἡ δευτέρα ἢ ὁποία περιέχει ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται **μικρά**.

§ 107. Ἡ δευτέρα ἢ ὁποία περιέχει ἓνα τόνον λέγεται **μεγάλη**.

Διαστήματα δευτέρας

§ 108. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ μικραὶ δευτεραὶ εἶναι δύο: μι-φά, σι-ντο καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 3ης—4ης καὶ 7ης—8ης, αἱ δὲ μεγάλαι δευτεραὶ εἶναι πέντε: ντο-ρε, ρε-μι, φα-σολ, σολ-λα, λα-σι καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης—2ας, 2ας—3ης, 4ης—5ης, 5ης—6ης καὶ 6ης—7ης.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα δευτέρας 2. Ποίου εἴδους δευτέρας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο 3. Τί περιέχει ἡ μικρά καὶ τί ἡ μεγάλη δευτέρα. 4. Ὀνομάσατε τὰς μικράς καὶ τὰς μεγάλας δευτέρας τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ μικραὶ καὶ μεταξὺ ποίων αἱ μεγάλαι δευτεραὶ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

25.

Exercise 25 consists of three staves of music in treble clef, common time (C). The first staff begins with a treble clef and a common time signature. The melody starts on G4, moving stepwise up to D5, then down to G4, and continues with various rhythmic patterns including eighth and sixteenth notes. The second and third staves continue the melodic line with rests and further rhythmic variations.

26.

Exercise 26 consists of two staves of music in treble clef, common time (C). The melody starts on G4 and moves stepwise up to D5, then down to G4. The second staff continues the melodic line with rests and further rhythmic variations.

27.

Exercise 27 consists of two staves of music in treble clef, common time (C). The melody starts on G4 and moves stepwise up to D5, then down to G4. The second staff continues the melodic line with rests and further rhythmic variations.

28.

Exercise 28 consists of three staves of music in treble clef, common time (C). The melody starts on G4 and moves stepwise up to D5, then down to G4. The second and third staves continue the melodic line with rests and further rhythmic variations.

Διαστήματα τρίτης.

§ 109. Διάστημα τρίτης ή απλώς τρίτη λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τρεῖς φθόγγους.

§ 110. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπτά τρίτας:

§ 111. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν ἕνα τόνον καὶ ἕνα ἡμιτόνιον, ἄλλαι δὲ δύο τόνους.

§ 112. Ἡ τρίτη ἢ ὁποία περιέχει ἕνα τόνον καὶ ἕνα ἡμιτόνιον λέγεται μικρά.

§ 113. Ἡ τρίτη ἢ ὁποία περιέχει δύο τόνους λέγεται μεγάλη.

Διαστήματα τρίτης.

§ 114. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ μεγάλαί τρίται εἶναι τρεῖς: ντο-μι, φα-λα, σολ-σι καὶ σχηματίζονται μεταξύ τῶν βαθμίδων 1ης-3ης, 4ης-6ης καὶ 5ης-7ης, αἱ δὲ μικραὶ τρίται εἶναι τέσσαρες: ρε-φα, μι-σολ, λα-ντο, σι-ρε καὶ σχηματίζονται μεταξύ τῶν βαθμίδων 2ης-4ης, 3ης-5ης, 6ης-1ης καὶ 7ης-2ης.

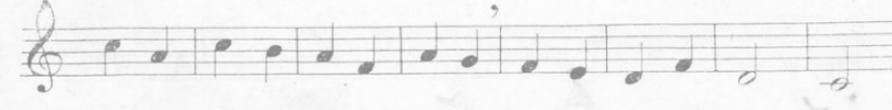
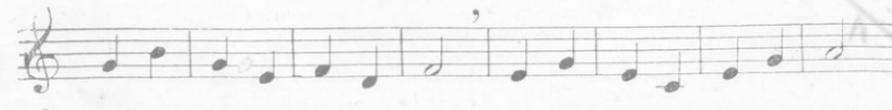
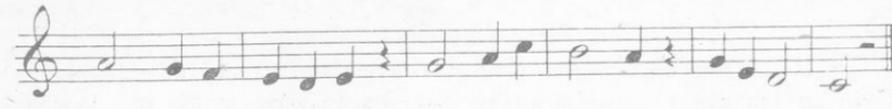
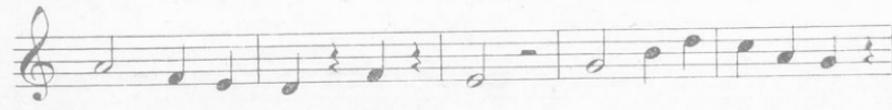
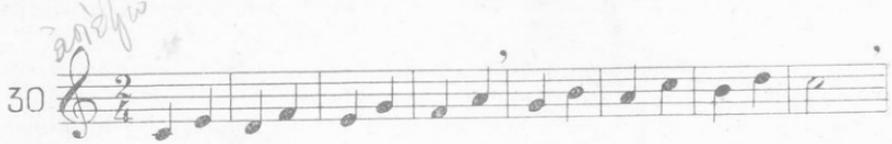
Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα τρίτης. 2. Ποῖον εἶδους τρίτας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ μικρά καὶ τί ἡ μεγάλη τρίτη. 4. Ὀνομάσατε τὰς μικρὰς καὶ τὰς μεγάλας τρίτας τῆς κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποῶν βαθμίδων σχηματίζονται αἱ μικραὶ καὶ μεταξύ ποῶν αἱ μεγάλαί τρίται.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Σαῖρος Ν Δουῖος

παύση

53

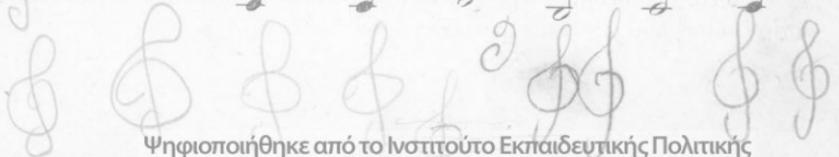
34

55

Σπ. Π.

αὐτὴν ἐνθάδε σὺ θάνατον ἔφαυεν ἰσχυρὰ γὰρ ἐστὶν ἡ γῆ

36

37

Handwritten: W D.P.

38

39

Ρυθμική άγωγή.

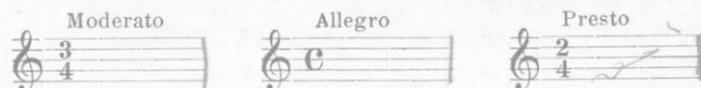
§ 115. *Ρυθμική άγωγή* λέγεται ή ταχύτης με την όποιαν μετρούμεν ένα μουσικόν τεμάχιον.

‘Η ταχύτης αύτη δέν είναι πάντοτε ή αύτη εις όλα τά μουσικά τεμάχια, αλλά εις άλλα δύναται νά είναι μικροτέρα και εις άλλα μεγαλειτέρα.

§ 116. ‘Η ρυθμική άγωγή εκάστου μουσικού τεμαχίου σημειούται εις την άρχην αυτού διά ‘Ιταλικών συνήθως όρων.

Οἱ κυριώτεροι τῶν ὄρων τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς εἶναι:

<i>Ὅροι</i>	<i>Ἐν συντομίᾳ</i>	<i>Σημασίαι</i>
Grave		Βαρὺ
Largo		Πλατειὰ
Larghetto		Ἄρκετὰ πλατειὰ
Lento		Πάρα πολὺ ἄργα
Adagio		Πολὺ ἄργα
Andante	Andte	Ἄργα
Andantino	Andino	Ἄρκετὰ ἄργα
Moderato	Modto	Μέτρια
Allegretto	Alltto	Ὀλίγον εὐθυμον ἢ γοργόν
Allegro	Allo	Εὐθυμον ἢ γοργόν
Presto		Ταχὺ
Prestissimo	Prestmo	Ταχύτατον.

Παράδ.

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὄρων ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι ἀφοροῦν μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἐκφρασιν τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου, ἀλλὰ τούτους θὰ γνωρίσωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

Ἀλλοίωσις τῆς ῥυθμικῆς ἀγωγῆς.

§ 117. Κατὰ τὴν διάρκειαν μουσικοῦ τεμαχίου πολλάκις πρέπει νὰ ἐπιτανωμεν ἢ νὰ ἐπιβραδύνωμεν τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν. Διὰ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς μεταχειρίζομεθα Ἰταλικούς ὄρους μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ κυριώτεροι εἶναι οἱ ἑξῆς:

Διὰ νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν:

<i>Ὅροι</i>	<i>Σημασία</i>
Più mosso.	Μὲ περισσοτέραν κίνησιν
Animato.	Μὲ περισσοτέραν ψυχὴν
Accelerando.	Μὲ βαθμιαίαν αὐξῆσιν ταχύτητος

Διὰ νὰ ἐπιβραδύνωμεν τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν:

<i>Ὅροι</i>	<i>Ἐν συντομίᾳ</i>	<i>Σημασία</i>
Ritenuato	Rit.	Μικρὰ ἐπιβραδύνσις
Ritardando.	Ritard.	Περισσότερα ἐπιβραδύνσις
Rallentando.	Rall.	Μεγαλειτέρα ἐπιβραδύνσις

§ 118. Μετὰ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ἀρχικὴν τοιαύτην μὲ ἔναν ἀπὸ τοὺς κατωτέρω ὄρους:

Tempo A tempo . Primo tempo

Ἐρωτήσεις:

1. Τί λέγεται ρυθμικὴ ἀγωγή.
2. Ποῖοι εἶναι οἱ κυριώτεροι ὄροι τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς.
3. Ποῖοι εἶναι οἱ ὄροι διὰ νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν καὶ ποῖοι εἶναι οἱ ὄροι διὰ νὰ ἐπιβραδύνωμεν ταύτην.
4. Ποῖοι εἶναι οἱ ὄροι διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν.

Χρωματισμοί.

§ 119. Εἰς ἕκαστον μουσικὸν τεμάχιον οἱ φθόγγοι αὐτοῦ δὲν ἐκτελοῦνται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μὲ τὴν αὐτὴν δύναμιν· εἰς ὠρισμένα μὲν μέρη ὁ ἦχος αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι ἰσχυρότερος, εἰς ἄλλα δὲ μέρη ἀσθενέστερος. Αἱ μεταβολαὶ αὗται τῆς δυνάμεως τοῦ ἤχου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν φθόγγων τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου λέγονται *χρωματισμοί*.

§ 120. Διὰ νὰ δείξωμεν τοὺς χρωματισμοὺς μεταχειρίζομεθα τοὺς κάτωθι Ἰταλικούς κυρίους ὄρους:

<i>Ὅροι</i>	<i>ἐν συντομίᾳ</i>	<i>σημασία</i>
Pianissimo	pp	πολὺ ἀσθενές
Piano	p	ἀσθενές
Mezzo forte	mf	κατὰ τὸ ἕμισυ ἰσχυρὸν
Forte	f	ἰσχυρὸν
Fortissimo	ff	πολὺ ἰσχυρὸν.

§ 121. Ἐκαστος τῶν ἀνωτέρω ὄρων γράφεται κάτωθεν ἀπὸ τὸ πεντάγραμμου καὶ ἰσχύει δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τὰ ὁποῖα ἀκολουθοῦν μέχρις ὅτου συναντήσωμεν ἕνα νέον ὄρον.

Σημ. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἄλλοι δευτερεύοντες ὄροι τοὺς ὁποίους θὰ γνωρίσωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

§ 122. Ἐπὶ πλέον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου πρέπει ἄλλοτε νὰ ἀυξάνωμεν καὶ ἄλλοτε νὰ ἐλαττώνωμεν τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου.

Διὰ νὰ ἀυξάνωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου μεταχειρίζομεθα τὴν λέξιν:

Crescendo ἢ ἀπλῶς **Cresc.** ἢ τὸ σημεῖον

Διὰ νὰ ἐλαττώνωμεν δὲ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου μεταχειρίζομεθα τὴν λέξιν:

Decrescendo ἢ ἀπλῶς **decresc.** ἢ τὸ σημεῖον

§ 123. Ἡ ἔνωσις τῶν δύο τούτων σημείων δεικνύει ὅτι ὁ ἦχος πρέπει πρῶτον νὰ ἀυξήσῃ καὶ ἀκολουθῶς νὰ ἐλαττωθῇ.

§ 124. Διὰ νὰ ἐξασθενήσωμεν βαθμιαίως τὸν ἦχον δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐπίσης καὶ τοὺς κάτωθι ὄρους:

diminuendo ἢ **dim.** καὶ **morendo** ἢ **mor.** κλπ.

Ἐρωτήσεις:

1. Τί λέγονται χρωματισμοί. 2. Ποιοὶ εἶναι οἱ κυριώτεροι ὄροι τῶν χρωματισμῶν. 3. Ποιοὶ εἶναι οἱ ὄροι καὶ τὰ σημεῖα διὰ τὴν ἀυξάνωσιν καὶ νὰ ἐλαττώνωμεν τὴν δύναμιν τοῦ ἤχου.

Διαστήματα τετάρτης.

§ 125. *Διάστημα τετάρτης* ἢ ἀπλῶς *τετάρτη* λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τέσσαρας φθόγγους.

§ 126. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπὶ τὴν τετάρτην:

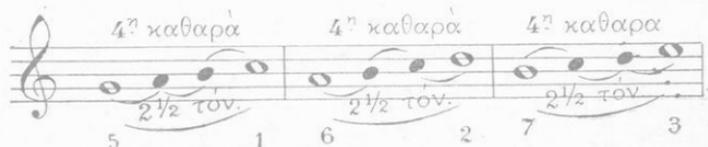

§ 127. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν δύο τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον, ἄλλαι δὲ τρεῖς τόνους.

§ 128. Ἡ τετάρτη ἢ ἡ ὁποία περιέχει δύο τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται καθαρά.

§ 129. Ἡ τετάρτη ἢ ἡ ὁποία περιέχει τρεῖς τόνους λέγεται ἠῤῥημένη.

Διαστήματα τετάρτης

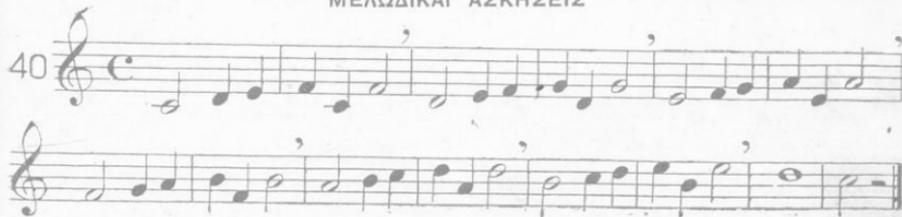

§ 130. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ καθαραὶ τέταρται εἶναι ἕξ: ντο-φα, ρε-σολ, μι-λα, σολ-ντο, λα-ρε, σι-μι καὶ σχηματίζονται μεταξύ τῶν βαθμίδων 1ης—4ης, 2ας—5ης, 3ης—6ης, 5ης—1ης, 6ης—2ας, καὶ 7ης—3ης, ἡ δὲ ἠῤῥημένη τέταρτη εἶναι μία: φα σι καὶ σχηματίζεται μεταξύ τῶν βαθμίδων 4ης—7ης.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα τετάρτης. 2. Ποίου εἶδους τετάρτης σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ καθαρά καὶ τί ἡ ἠῤῥημένη τετάρτη. 4. Ὀνομάσατε τὰς καθαράς καὶ τὴν ἠῤῥημένην τετάρτην τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ καθαραὶ καὶ μεταξύ ποίων ἡ ἠῤῥημένη τετάρτη.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

41

Measures 41-43: Treble clef, common time (C). Measure 41: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Measure 42: C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Measure 43: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Dynamics: *mf*.

42

Measures 44-45: Treble clef, 2/4 time. Measure 44: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Measure 45: C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Dynamics: *f*.

43

Measures 46-47: Treble clef, 2/4 time. Measure 46: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Measure 47: C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Dynamics: *f*.

44

Moderato.

Measures 48-49: Treble clef, common time (C). Measure 48: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Measure 49: C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Dynamics: *mf*.

45

All^o Mod^{to}

Measures 50-51: Treble clef, 2/4 time. Measure 50: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5. Measure 51: C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. Dynamics: *f*.

46 *Moderato*
p

Musical notation for measures 46-47. The first system (measures 46-47) is in 2/4 time and features a melody of eighth notes in the upper voice and a bass line of eighth notes in the lower voice. The second system (measures 48-49) continues the eighth-note pattern in both voices. Dynamics include a piano (*p*) marking at the start of measure 46 and a *p* marking at the end of measure 49.

47 *Allegro*
mf
p

Musical notation for measures 47-49. The first system (measures 47-48) is in common time (C) and features a melody of quarter notes in the upper voice and a bass line of quarter notes in the lower voice. The second system (measures 49-50) continues the quarter-note pattern. Dynamics include a mezzo-forte (*mf*) marking at the start of measure 47 and a piano (*p*) marking at the end of measure 49.

48 *Allegro*
f

Musical notation for measures 48-49. The first system (measures 48-49) is in 2/4 time and features a melody of quarter notes in the upper voice and a bass line of quarter notes in the lower voice. Dynamics include a forte (*f*) marking at the start of measure 48.

49 *All^o Mod^{to}*
p

Musical notation for measures 49-50. The first system (measures 49-50) is in common time (C) and features a melody of quarter notes in the upper voice and a bass line of quarter notes in the lower voice. Dynamics include a piano (*p*) marking at the start of measure 49.

50 *Moderato*

51 *Allegro*

Στιγμή διαρκείας.

§ 131. Ἡ *στιγμή διαρκείας* εἶναι τὸ σημεῖον (.), τὸ ὁποῖον διαγράφεται δεξιᾷ ἐνὸς φθογγοσήμεου ἀξάνει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ κατὰ τὸ ἥμισυ.

§ 132. Οὕτως ὅταν ἓνα $\circ$ εἶνε ἴσον μὲ ρ ρ

ἓνα $\circ$. » » » $\circ$ + ἦτοι μὲ ρ ρ ρ

Ἐπίσης ὅταν ἓνα ρ » » » ρ ρ

ἓνα ρ . » » » ρ + ἦτοι μὲ ρ ρ ρ

Ἐπίσης ὅταν ἓνα ρ » » » ρ ρ

ἓνα ρ . » » » ρ + οἱ μὲ ρ ρ ρ

Ἐπομένως ὅταν εἰς ἓνα μέτρον $\frac{4}{4}$ τὸ ρ διαρκεῖ δύο κινήσεις, τὸ ρ . διαρκεῖ $2+1=$ τρεις κινήσεις.

§ 133. Στιγμὴν διαρκείας δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν εἰς ὅλας τὰς ἀξίας τῶν φθογγόσημων.

§ 134. Φθογγόσημον μὲ στιγμὴν διαρκείας λέγεται *παρεστιγμένον φθογγόσημον*.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται στιγμὴ διαρκείας καὶ εἰς τί χρησιμεύει αὕτη. 2. Τί λέγεται παρεστιγμένον φθογγόσημον. 3. Μὲ πόσα ἡμίση καὶ μὲ πόσα τέταρτα εἶναι ἴσον ἓνα παρεστιγμένον ὀλόκληρον. 4. Μὲ πόσα τέταρτα εἶναι ἴσον ἓνα παρεστιγμένον ἡμισυ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

52 *Moderato*

53 *All^o Mod^{to}*

54 *Allegro*

55 *Andantino*
p

56 *Moderato*
f

Παύσεις με στιγμὴν διαρκείας.

§ 135. Ἡ στιγμὴ διαρκείας ὅταν γράφεται δεξιᾷ τῶν παύσεων ἀξάνει ὅπως καὶ εἰς τὰ φθογγόσημα, τὴν ἀξίαν αὐτῶν κατὰ τὸ ἥμισυ.

Παραδείγματα:

Παῦσις παρεστιγμένον ὀλοκλήρου

εἶναι ἴση μὲ:

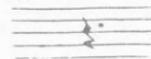
Παῦσις παρεστιγμένον ἡμίσεος

εἶναι ἴση μὲ:

Παῦσις παρεστιγμένον τετάρτου

εἶναι ἴση μὲ:

§ 136. Παῦσις με στιγμὴν διαρκείας λέγεται παρεστιγμένη παῦσις.

*Ἐρωτήσεις:

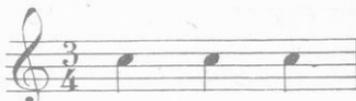
1. Τί λέγεται παρεστιγμένη παῦσις. 2. Γράψατε παρεστιγμένας παύσεις ὀλοκλήρου, ἡμίσεος καὶ τετάρτου.

Μέτρον τριῶν τετάρτων $\left(\frac{3}{4}\right)$

§ 137. Τὸ μέτρον τριῶν τετάρτων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{3}{4}$ τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέτρον ἔχει ἀξίαν τριῶν τετάρτων.

§ 138. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{3}{4}$ ὁ ἀριθμητὴς 3 τοῦ κλάσματος δεικνύει ὅτι τὸ μέτρον εἶναι ὑποδιηρημένον εἰς τρία ἴσα μέρη, ὁ δὲ παρονομαστὴς αὐτοῦ 4 δεικνύει ὅτι ἕκαστον μέρος ἔχει ἀξίαν ἑνὸς τετάρτου. Διὰ τοῦτο τὸ μέτρον $\frac{3}{4}$ λέγεται *τριμερὲς μέτρον τετάρτων* ἢ ἀπλῶς *μέτρον τριῶν τετάρτων*.

Μέτρον τριῶν τετάρτων

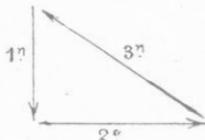

§ 139. Διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τὰ τρία ἴσα μέρη ἑνὸς μέτρον $\frac{3}{4}$ μεταχειρίζομεθα τρεῖς ἰσοχρόνους κινήσεις τῆς χειρός, μίαν δι' ἕκαστον τέταρτον.

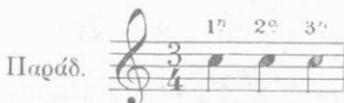
§ 140. Αἱ τρεῖς κινήσεις γίνονται ὡς ἑξῆς:

ἡ 1^η κίνησις κάτω, ἡ 2^α κίνησις δεξιᾶ καὶ ἡ 3^η κίνησις ἐπάνω.

συμφώνως πρὸς τὸ σχῆμα:

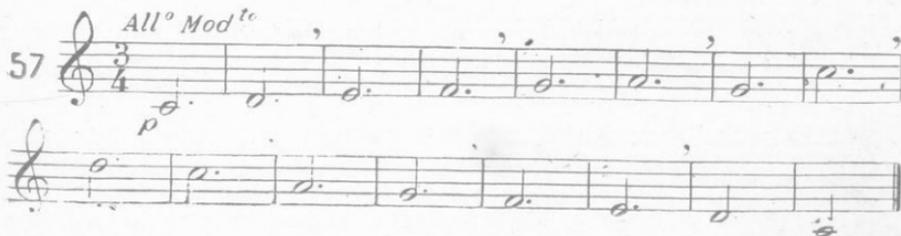

Εἰς ἑκάστην ἀπὸ τὰς τρεῖς κινήσεις ἐκτελεῖται καὶ ἀπὸ ἓνα τέταρτον.

§ 141. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{3}{4}$ τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὰ δὲ δύο ἄλλα εἶναι τὰ ἀσθενῆ.

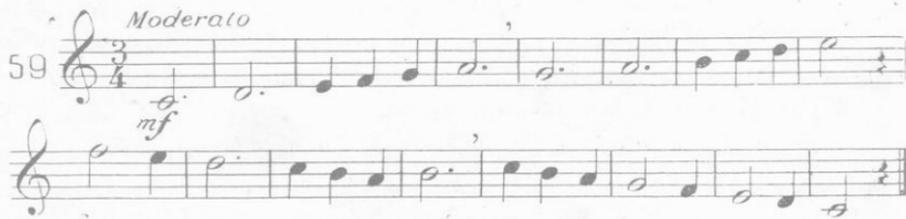
ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

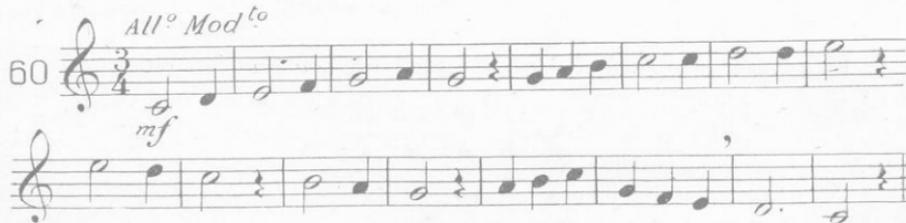
58 *Allegro*

59 *Moderato*

60 *All^o Mod^{to}*

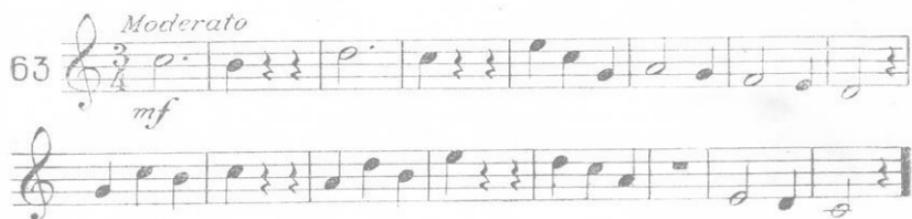
61 *Allegretto*

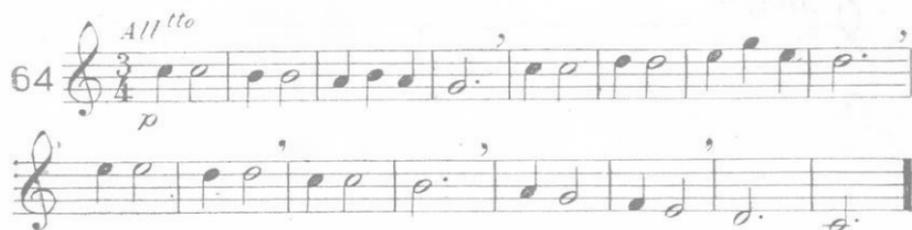
82 *Allegro.*
f

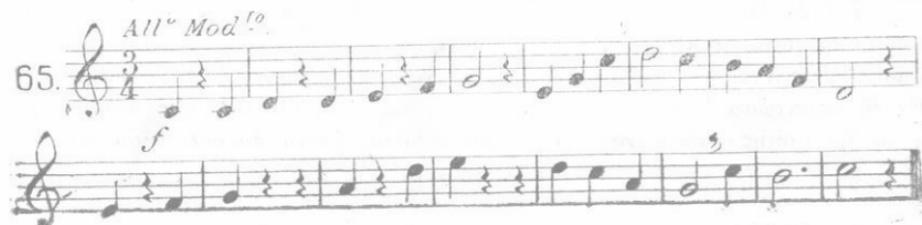
63 *Moderato*
mf

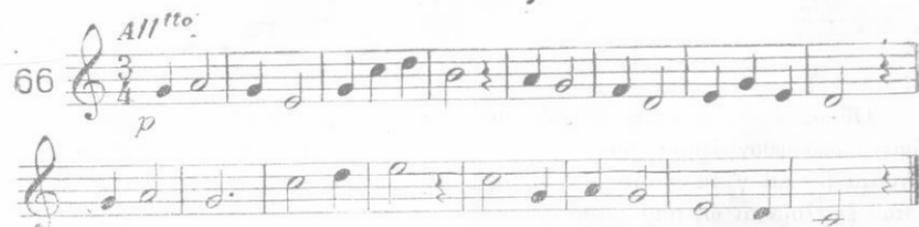
64 *All^{to}*
p

65 *All^o Mod^{to}*
f

66 *All^{to}*
p

67 *Andante*
p

68 *Moderato.*
mf

69 *Allegro.*
f

Σύζευξις διαρκείας.

§ 142. Όταν δύο ή περισσότερα φθογγόσημα τῆς αὐτῆς ὀξύτητος συνδέονται μὲ μίαν καμπύλην γραμμὴν — ἢ — ὁ ἦχος τοῦ πρώτου φθογγόσημου ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρὶς νὰ ἐπαναλαμβάνεται τὸ ὄνομά των. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ σημεῖον — ἢ — λέγεται *σύζευξις διαρκείας*, τὰ δὲ διὰ ταύτης συνδεόμενα φθογγόσημα λέγονται *ἠνωμένα φθογγόσημα*.

Παραδείγματα

α' β' γ'

Οὕτως εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα α'. τὰ διὰ τῆς συζεύξεως διαρκείας συνδεόμενα δύο φθογγόσημα ἡμίσειον ἐκτελοῦνται ὡς ἓνα ὀλόκληρον· εἰς δὲ τὰ παραδείγματα β' καὶ γ' τὰ συνδεόμενα φθογγόσημα ἀξίας ἑνὸς ἡμίσεος καὶ ἑνὸς τετάρτου ἐκτελοῦνται ὡς τρία τέταρτα.

73 *All^{to}*
mf

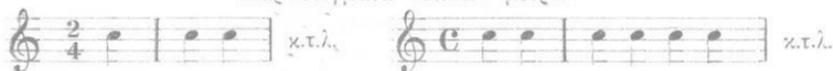
74 *All^o Mod^{to}*
f

75 *Allegro.*
f

Ελλιπές μέτρον.

§ 144. Πολλάκις τὸ πρῶτον μέτρον εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον δὲν εἶναι πλήρες, ἀλλὰ λείπουν ἓνα ἢ περισσώτερα μέρη. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ μέτρον λέγεται *ἔλλιπές*.

Παραδείγματα ἑλλιπῶν μέτρων

§ 145. Ὃταν ἓνα μουσικὸν τεμάχιον ἀρχίζῃ με ἑλλιπῆς μέτρον, τὸ τελευταῖον μέτρον αὐτοῦ ἴδὲν πρέπει νὰ εἶναι πλήρες, διότι λείπουν ἀπὸ αὐτὸ τὰ μέρη με τὰ ὁποῖα ἀρχίζει τὸ ἑλλιπῆς μέτρον τῆς ἀρχῆς τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου.

Σημ. Ὃταν ἔχωμεν μέτρον ἑλλιπῆς ἀρχίζομεν νὰ μετροῦμεν ἀπὸ τὴν κίνησιν με τὴν ὁποῖαν ἀρχίζει τοῦτο. Δυναμέθα ὁμως νὰ ἀρχίσωμεν καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην κίνησιν τοῦ μέτρου, ὅποτε τὰ μέρη τοῦ μέτρου τὰ ὁποῖα λείπουν τὰ θεωροῦμεν ὡς παύσεις.

Ἐρωτήσεις:

1. Τί λέγεται ἑλλιπῆς μέτρον. 2. Πῶς γράφεται τὸ τελευταῖον μέτρον ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου τὸ ὁποῖον ἀρχίζει με ἑλλιπῆς μέτρον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

76 *Moderato.*

77 *Allegro.*

78 *Andantino.*

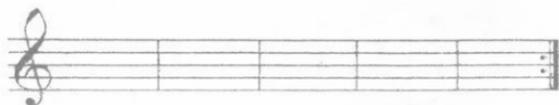
Ἐπανάληψις.

§ 146. Ὅταν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον πρὶν ἀπὸ τὰς δύο διαστολάς τοῦ τέλους αὐτοῦ ἢ καὶ πρὶν ἀπὸ τὰς δύο διαστολάς ἑνὸς μέρους τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου ὑπάρχουν δύο στιγμαὶ (:) ἢ μία ἄνωθεν καὶ ἡ ἄλλη κάτωθεν τῆς τρίτης γραμμῆς τοῦ πενταγράμμου:

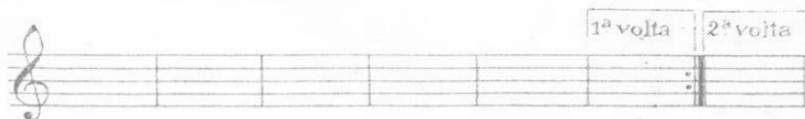

τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **ἐπανάληψις**.

§ 147. Ἐν τῇ περιπτώσει κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχει ἐπανάληψις, πρέπει νὰ ἐκτελέσωμεν διὰ δευτέραν φοράν ὁλόκληρον τὸ μέρος τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου τὸ ὅποιον ὑπάρχει πρὸ τῶν δύο στιγμῶν.

§ 148. Ἐὰν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον εἰς τὸ τέλος ἑνὸς μέρους τὸ ὅποιον ἐπαναλαμβάνεται ὡς ἀνωτέρω ἐξηγήσαμεν, θέλωμεν νὰ ἀντικαταστήσωμεν ἓνα ἢ περισσότερα ἀπὸ τὰ τελευταῖα μέτρα αὐτοῦ δι' ἄλλων, γράφομεν τὰ ἐξῆς σημεῖα:

ὁπότε τὰ μέτρα ἄνωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχουν αἱ λέξεις *Iª volta* (1^η φορά) παραλείπονται κατὰ τὴν ἐπανάληψιν καὶ ἐκτελοῦνται ἀντὶ αὐτῶν τὰ μέτρα τὰ ἔχοντα τὰς λέξεις *IIª volta* (2^α φορά).

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται ἐπανάληψις καὶ ποῖον εἶναι τὸ σημεῖον τὸ ὅποιον δεκνύει ταύτην. 2. Τί γίνεται διὰν ὑπάρχη τὸ σημεῖον τῆς ἐπανάληψεως. 3. Τί σημαίνουν αἱ λέξεις *Iª volta* καὶ *IIª volta*.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

79 *Moderato.*

80 *All^o Mod^{to}.*

81 *Allegro*

Παραπομπή.

§ 149. *Παραπομπή* λέγεται τὸ σημεῖον § ἢ ⊕. Τὸ σημεῖον τοῦτο ὅταν συναντήσωμεν διὰ πρώτην φοράν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν· ὅταν ὅμως προχωροῦντες τὸ συναντήσωμεν διὰ δευτέραν φοράν, πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ μέρος ὅπου τὸ συνηγήσαμεν διὰ πρώτην φοράν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἐκτέλεσιν μέχρι τῆς λέξεως Fine (Τέλος).

Ὅταν ἡ παραπομπὴ δεικνύει ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ

μουσικοῦ τεμαχίου τότε τὸ σημεῖον τῆς παραπομπῆς συνοδεύεται διὰ τῆς λέξεως Da capo (ἕξ ἀρχῆς), ἢ ἐν συντομίᾳ D. C.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται παραπομπή.
2. Τί σημαίνουν αἱ λέξεις Da capo.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

82 *Allegro*

mf FINE

p

D.C.

83 *All^o mod^o*

p

cresc ΤΕΛΟΣ

mf

D.C.

84 *Mod^{to}* ♩

“Οδγος.

Μέχρι τούδε ἀπὸ τὰς ἀξίας τῶν φθογοσῆμων ἐγνωρίσαμεν τὸ ὀλοκλήρον, τὸ ἥμισυ καὶ τὸ τέταρτον.

§ 150. Μετὰ τὸ τέταρτον ἡμικροτέρα ἀξία φθογοσῆμου εἶναι τὸ ὄγδοον :

§ 151. Τὸ ὄγδοον εἶνε τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ τετάρτου. Ἐπομένως ἕνα τέταρτον εἶναι ἴσον μὲ δύο ὄγδοα :

§ 152. Τὸ σχῆμα λέγεται ὄγδοον διότι εἶναι τὸ ἐν ὄγδοον τῆς ἀξίας τοῦ ὀλοκλήρου.

Κατὰ ταῦτα :

Ὀλοκλήρον   2 ἥμισυ   4 τέταρτα   8 ὄγδοα

§ 153. Ὅταν ἔχωμεν δύο ἢ περισσότερα ὄγδοα ἐν συνεχείᾳ, δυνάμεθα νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὰς καμπύλας αὐτῶν διὰ μᾶς γραμμῆς, ἢ ὅποια ἐνώνει ταῦτα μεταξύ των.

Παράδ.

§ 154. Εἰς τὰ μέτρα $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ τὰ ὅποια ἐμελετήσαμεν μέχρι τούδε καὶ εἰς τὰ ὅποια τὸ ♩ διαρκεῖ μίαν κίνησιν, τὸ ♩ διαρκεῖ τὸ ἥμισυ τῆς κινήσεως ἔπομένως εἰς μίαν κίνησιν ἐκτελοῦνται δύο ὄγδοα.

Παράδ. $\frac{2}{4}$

Σημ. Ἀπὸ τὰ δύο ὄγδοα τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦνται εἰς ἐκάστην κίνησιν τὸ πρῶτον τονίζεται περισσότερο καὶ λέγεται κύριον, τὸ δὲ δευτέρον τονίζεται ὀλιγώτερον καὶ λέγεται δευτερεύον.

κύρ. δευτ. κύρ. δευτ.

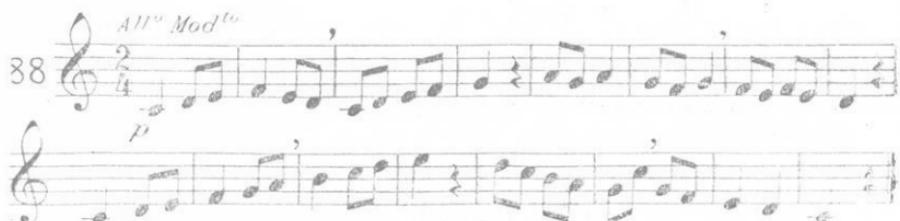
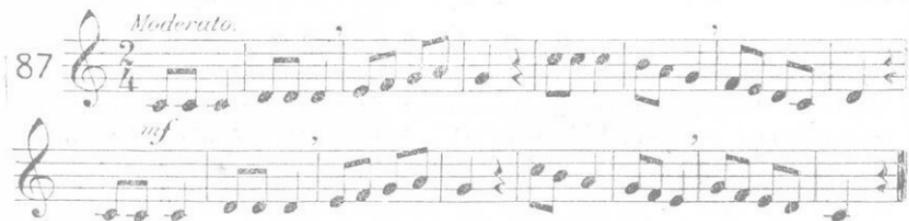
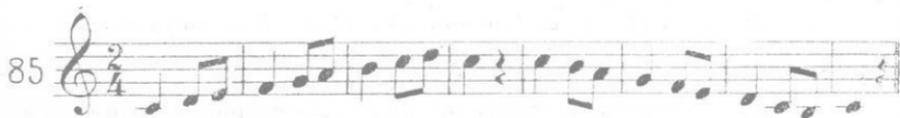

Τὸ πρῶτον ὁμως ὄγδοον τῆς πρώτης κινήσεως, ἐπειδὴ ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην κίνησιν (ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου) ἐκτελεῖται μετὰ μεγαλειτέρας ἐντάσεως.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί εἶναι ὄγδοον καὶ πῶς γράφεται τοῦτο. 2. Μὲ πόσα ὄγδοα εἶναι ἴσον ἓνα ὀλόκληρον, ἓνα ἥμισυ καὶ ἓνα τέταρτον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

89 *Moderate*
f

Musical notation for measures 89-90. The tempo is *Moderate* and the time signature is 2/4. The music starts with a forte (*f*) dynamic. The melody is in the upper voice, and the bass line provides accompaniment.

90 *Allegro*
p *f*

Musical notation for measures 90-91. The tempo is *Allegro* and the time signature is 2/4. The music starts with a piano (*p*) dynamic and ends with a forte (*f*) dynamic. The melody is in the upper voice, and the bass line provides accompaniment.

91 *Andante*
mf

Musical notation for measures 91-92. The tempo is *Andante* and the time signature is 2/4. The music starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The melody is in the upper voice, and the bass line provides accompaniment.

92 *All^o mod^{to}*
mf

Musical notation for measures 92-93. The tempo is *All^o mod^{to}* and the time signature is 2/4. The music starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The melody is in the upper voice, and the bass line provides accompaniment.

93 *Andante*
f

Musical notation for measures 93-94. The tempo is *Andante* and the time signature is common time (C). The music starts with a forte (*f*) dynamic. The melody is in the upper voice, and the bass line provides accompaniment.

94 *Allegro.*

mf

95 *All^o Mod^{to}.*

f

96 *Allegretto*

p *cresc.* *f*

Παῦσις ὀγδόου.

§ 155. Τὸ ὀγδοὸν ἔχει τὴν ἀντίστοιχον παῦσιν του.

§ 156. Ἡ παῦσις τοῦ ὀγδόου γράφεται μὲ τὸ σημεῖον γ εἰς τὸ μέσον περιπυτοῦ πενταγράμμου, π. γ. καὶ ἔχει ἀξίαν ἴσην πρὸς ἓνα Ἐπομένως ἡ παῦσις τοῦ ὀγδόου ἔχει ἀξίαν καὶ διάρκειαν ἴσην πρὸς φθογγόσημον ἑνὸς ὀγδόου καὶ εἰς τὰ μέτρα $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἢ παῦσις τοῦ ὀγδόου διαρκεῖ ἡμισείαν κίνησιν.

§ 157. Κατὰ ταῦτα εἰς ἓνα μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ συνηθέστατα εὐρίσκωμεν τὴν κατωτέρω ρυθμικὴν μορφήν:

ὅποτε εἰς ἑκάστην κίνησιν τοῦ μέτρου θὰ ἐκτελέσωμεν τὸ $\frac{2}{4}$ μετὰ τὴν παῦσιν γ.

Ἐρωτήσεις :

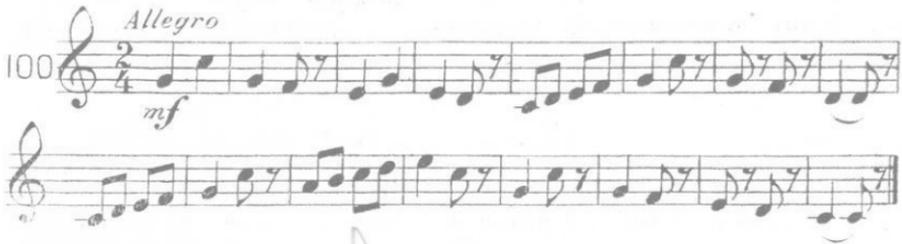
1. Μετὰ ποῖον σημεῖον γράφεται ἡ παῦσις τοῦ ὀγδόου. 2. Μετὰ πόσας παύσεις ὀγδῶν εἶναι ἴση μία παῦσις ὀλοκλήρου, μία παῦσις ἡμίσεος καὶ μία παῦσις τετάρτου.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

97 *Moderato.*

98 *Moderato.*

99 *All^o mod^o.*

Προσφωδία

§ 158. Όλοι οί φθόγγοι ενός μουσικού τεμαχίου δέν εκτελοῦνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλλὰ, κατὰ διάφορον. Ὁ διάφορος τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐκτελοῦνται οἱ φθόγγοι ἐνὸς μουσικοῦ τεμαχίου λέγεται **προσφωδία**.

§ 159. Ἡ προσφωδία σημειοῦται διὰ σημείων καὶ διὰ Ἰταλικῶν ὄρων.

Α'. Τὰ σημεῖα τῆς προσφωδίας εἶναι :

1ον. Ἡ καμπύλη γραμμὴ ἡ ὁποία λέγεται **σύζευξις προσφωδίας** καὶ ἡ ὁποία ὅταν γράφεται ἐπὶ σειρᾶς φθογγοσήμεων διαφόρου ὀξύτητος δεικνύει ὅτι ταῦτα πρέπει νὰ εκτελοῦνται ἠνωμένα ἄνευ διακοπῆς τοῦ ἤχου.

Μὲ σύζευξιν προσφωδίας ἐνοῦνται ἐπίσης εἰς τὸ τραγοῦδι δύο ἢ περισσότερα φθογγόσημα εἰς τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχεῖ μία συλλαβή.

2ον. Τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον λέγεται **στιγμὴ** καὶ τὸ ὁποῖον γράφεται ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τῶν φθογγοσήμεων, δεικνύει ὅτι οἱ φθόγγοι πρέπει νὰ εκτελοῦνται χωρισμένοι μεταξύ των.

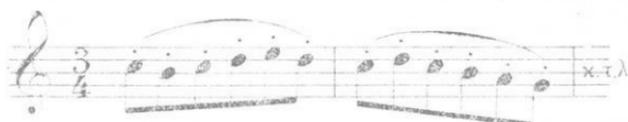
Οἱ ἔχοντες στιγμὴν φθόγγοι εκτελοῦνται σχεδὸν εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας των. Τὸ τοιοῦτον λέγεται μὲ τὸν Ἰταλικὸν ὄρον *staccato*.

3ον. Το σημείον $\cdot$ τὸ ὁποῖον λέγεται *ἐπιμήκης στιγμή*, δεικνύει ὅτι οἱ φθόγγοι ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχει, πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται χωρισμένοι μετὰ τινος ἐντάσεως.

Οἱ φθόγγοι μὲ ἐπιμήκη στιγμήν χωρίζονται μεταξύ των ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς ἔχοντας ἀπλήν στιγμήν.

4ον. Στιγμαὶ ἐπὶ τῶν φθογοσῆμων ἄνωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχει σύζευξις προσφθιάς, δεικνύει ὅτι οἱ φθόγγοι πρέπει νὰ χωρίζονται μεταξύ των ἀκόμη ὀλιγώτερον.

5ον. Τὸ σημεῖον $\wedge$ ἢ $\vee$ τὸ ὁποῖον ὅταν ὑπάρχη ἄνωθεν ἢ κάτωθεν φθογοσῆμου, δεικνύει ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ ἐκτελεῖται μετὰ τινος ἐντάσεως.

6ον. Τὸ σημεῖον $>$ τὸ ὁποῖον δεικνύει ὅτι τὸ φθογοσῆμον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει, πρέπει νὰ ἐκτελεῖται μὲ ἔντασιν ἢ ὁποία βαθμιαίως ἐλαττοῦται.

B'. Οἱ κυριώτεροι ὅροι προσφθιάς εἶναι :

forte piano ἢ ἐν συντομίᾳ **fp** = Ἰσχυρὸς ὁ φθόγγος καὶ ἀμέσως ἀσθενής
piano forte > > **pf** = Ἀσθενής ὁ φθόγγος καὶ ἀμέσως ἰσχυρὸς
sforzando > > **sf** = Ἐνδυναμώνοντες τὸν ἦχον.

Τοὺς λοιποὺς ὅρους θὰ γνωρίσωμεν σὺν τῷ χρόνῳ.

Ἑρωτήσεις :

1. Τί λέγεται προσφθία. 2. Ποία εἶναι τὰ διάφορα σημεῖα τῆς προσφθιάς. 3. Ποιοὶ εἶναι οἱ κυριώτεροι ὅροι τῆς προσφθιάς.

Τέταρτον παρεστιγμένον

§ 160. Ἐὰν εἰς ἓνα τέταρτον θέσωμεν μίαν στιγμὴν διαρκείας σχηματίζεται τὸ παρεστιγμένον τέταρτον (♩.) τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία εἶναι ἴση πρὸς τρία ὄγδοα.

Παραδ. ♩ = ♪ ♪ ♪

Εἰς τὰ μέτρα $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ♩ διαρκεῖ μίαν κίνησιν τὸ ♩. διαρκεῖ μίαν καὶ ἡμισίαν κίνησιν.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

101^A *All^o Mod^{to}*

101^B

102 *Allegro.*

mf

103 *Moderato.*

p

ΤΕΛΟΣ

p *mf*

D. C.

104 *Allegretto.*

105 *Allegro.*

106 *All^o Mod^{to}.*

Ἐλλιπές μέτρον ἀρχίζον με ὄγδοον.

§ 161 Ἐνα ἔλλιπές μέτρον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρχίζῃ καὶ με ὄγδοον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

107 *Moderato.*

Διαστήματα πέμπτης.

§ 162. Διάστημα πέμπτης ή πέμπτη λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει πέντε φθόγγους.

§ 163. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπὶ πέμπτης:

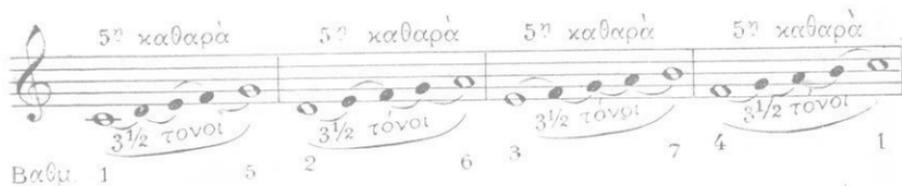

§ 164. Ἐξ τούτων παρατηροῦμεν, ὅτι ἄλλα μὲν περιέχουν τρεῖς τόνους, καὶ ἓνα ἡμιτόνιον, ἄλλα δὲ δύο τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια.

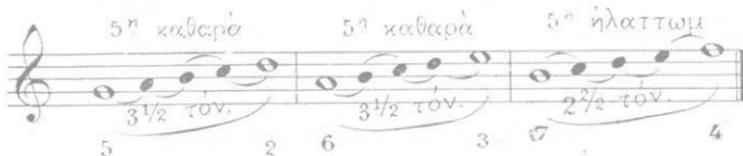
§ 165. Ἡ πέμπτη ἢ ὁποῖα περιέχει τρεῖς τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται καθαρά.

§ 166. Ἡ πέμπτη ἢ ὁποῖα περιέχει δύο τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια λέγεται ἡλαττωμένη.

Διαστήματα πέμπτης.

Βαθμ. 1

§ 167. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ καθαραὶ πέμπται εἶναι ἕξι: δο-σοῦ, ρε-λα, μι-σι, φα-ντο, σολ-ρε, λα-μι καὶ σχηματίζονται μεταξύ τῶν βαθμίδων 1ης—5ης, 2ας—6ης, 3ης—7ης, 4ης—1ης, 5ης—2ας καὶ 6ης—3ης, ἡ δὲ ἡλαττωμένη πέμπτη εἶναι μία: σι-φα καὶ σχηματίζεται μεταξύ τῶν βαθμίδων 7ης—4ης.

*Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται διάστημα πέμπτης. 2. Ποῖον εἶδος πέμπτης σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ καθαρά καὶ τί ἡ ἡλαττωμένη πέμπτη. 4. Ὄνομάσατε τὰς καθαράς καὶ τὴν ἡλαττωμένην πέμπτην τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ καθαραὶ καὶ μεταξύ ποίων ἡ ἡλαττωμένη πέμπτη.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

108

Exercise 108: A six-staff musical exercise in C major, 2/4 time. The melody starts on G4 and moves stepwise up to D5, then descends. The accompaniment consists of eighth-note patterns in the right hand and quarter-note patterns in the left hand. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

109

Exercise 109: A five-staff musical exercise in C major, 2/4 time. The melody starts on G4 and moves stepwise up to D5, then descends. The accompaniment consists of eighth-note patterns in the right hand and quarter-note patterns in the left hand. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

110 *All^o Mod^{to}*
mf
p

111 *Moderato*
mf

112 *All^o Mod^{to}*
p
cresc
mf
p

113 *Allegro.*
p
mf
p

114 *Moderato*
p

Detailed description: The page contains five systems of musical notation. System 110: Treble clef, 3/4 time signature, tempo 'All^o Mod^{to}'. It consists of two staves. The first staff has a dynamic marking of 'mf'. The second staff has a dynamic marking of 'p'. System 111: Treble clef, common time signature, tempo 'Moderato'. It consists of three staves. The first staff has a dynamic marking of 'mf'. System 112: Treble clef, 2/4 time signature, tempo 'All^o Mod^{to}'. It consists of two staves. The first staff has a dynamic marking of 'p'. The second staff has dynamic markings 'cresc', 'mf', and 'p' with a hairpin. System 113: Treble clef, 3/4 time signature, tempo 'Allegro.'. It consists of three staves. The first staff has a dynamic marking of 'p'. The second staff has a dynamic marking of 'mf'. The third staff has a dynamic marking of 'p'. System 114: Treble clef, common time signature, tempo 'Moderato'. It consists of one staff with a dynamic marking of 'p'.

mf p

pp p mf p

Allegretto

mf

Διαστήματα ἑκτης.

§ 168. Διάστημα ἑκτης ἢ ἀπλῶς ἑκτη λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ἑξ ᾠθόγγους.

§ 169. Ἡ μετὸν κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἐπὶ τῆς ἑκτης:

§ 170. Ἐκ τούτου παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλα μὲν περιέχουν τρεῖς τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια, ἄλλα δὲ τέσσαρας τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον.

§ 171. Ἡ ἑκτη ἢ ὁποῖα περιέχει τρεῖς τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια λέγεται μικρά.

§ 172. Ἡ ἑκτη ἢ ὁποῖα περιέχει τέσσαρας τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται μεγάλη.

Διαστήματα ἑκτης.

6^η μεγάλη 6^η μεγάλη 6^η μικρά 6^η μεγάλη

4½ τόνου 4½ τόνου 3½ τόνου 4½ τόνου

Βαθμ. 1 6 2 7 3 1 4 2

6^η μεγάλη 6^η μικρά 6^η μικρά

4½ τόνου 3½ τόνου 3½ τόνου

5 3 6 4 7 5

§ 173. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ μικραὶ ἔκται εἶναι τρεῖς: μι-ντο, λα-φα, σι-σολ καὶ σχηματίζονται μεταξύ τῶν βαθμίδων 3ης—1ης, 6ης—4ης καὶ 7ης—5ης, αἱ δὲ μεγάλαὶ ἔκται εἶναι τέσσαρες: ντο-λα ρε-σι, φα-ρε, σολ-μι, καὶ σχηματίζονται μεταξύ τῶν βαθμίδων 1ης—6ης, 2ας—7ης, 4ης—2ας καὶ 5ης—3ης.

Ἐρωτήσεις:

1. Τί λέγεται διάστημα ἔκτας. 2. Ποῖον εἶδος ἔκτας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ μικρὰ καὶ τί ἡ μεγάλη ἔκτα. 4. Ὀνομάσατε τὰς μικρὰς καὶ τὰς μεγάλας ἔκτας τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξύ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ μικραὶ καὶ μεταξύ ποίων αἱ μεγάλαὶ ἔκται.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

116

117

118 *Moderato*

Musical score for measures 118-119. It consists of four staves of music. The first staff is marked with a treble clef, a 2/4 time signature, and the tempo 'Moderato'. The music features a melodic line with eighth and quarter notes, and a bass line with quarter notes. Dynamic markings include *p* (piano) and *mf* (mezzo-forte).

119 *Moderato.*

Musical score for measures 119-120. It consists of two staves of music. The first staff is marked with a treble clef, a 3/4 time signature, and the tempo 'Moderato.'. The music features a melodic line with eighth and quarter notes, and a bass line with quarter notes. Dynamic markings include *p* (piano), *mf* (mezzo-forte), and *p* (piano).

120 *Allegretto*

Musical score for measures 120-121. It consists of two staves of music. The first staff is marked with a treble clef, a 2/4 time signature, and the tempo 'Allegretto'. The music features a melodic line with eighth and quarter notes, and a bass line with quarter notes. Dynamic markings include *mf* (mezzo-forte) and *p* (piano).

121 *Andantino*

Musical score for measures 121-122. It consists of three staves of music. The first staff is marked with a treble clef, a common time signature, and the tempo 'Andantino'. The music features a melodic line with quarter and eighth notes, and a bass line with quarter notes. Dynamic markings include *p* (piano) and *mf* (mezzo-forte). The word 'ΤΕΛΟΣ.' (The End) is written above the second staff. The piece concludes with a double bar line and a repeat sign.

D.C.

Allegro

122

Διαστήματα εβδόμης.

§ 174. Διάστημα εβδόμης ἢ εβδόμη λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ἑπτὰ φθόγγους.

§ 175. Ἡ μεζών κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ἑπτὰ εβδόμας:

§ 176. Ἐκ τούτων παρατηροῦμεν ὅτι ἄλλαι μὲν περιέχουν τέσσαρας τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια, ἄλλαι δὲ πέντε τόνους ἕνα ἡμιτόνιον.

Διαστήματα εβδόμης

§ 177. Ἡ ἑβδόμη ἢ ὁποῖα περιέχει τέσσαρας τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια λέγεται **μικρά**.

§ 178. Ἡ ἑβδόμη ἢ ὁποῖα περιέχει πέντε τόνους καὶ ἓνα ἡμιτόνιον λέγεται **μεγάλη**.

§ 179. Ἐπομένως εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο αἱ μικραὶ ἑβδομαὶ εἶναι πέντε: ρε-ντο, μι-ρε, σολ-φα, λα-σολ, σι-λα καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 2ας—1ης, 3ης—2ας, 5ης—4ης, 6ης—5ης, καὶ 7ης—6ης αἱ δὲ μεγάλαι ἑβδομαὶ εἶναι δύο: ντο-σι, φα-μι καὶ σχηματίζονται μεταξὺ τῶν βαθμίδων 1ης—7ης καὶ 4ης—3ης.

Ἐρωτήσεις:

1. Τί λέγεται διάστημα ἑβδόμης. 2. Ποῖου εἴδους ἑβδόμας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ μικρά καὶ τί ἡ μεγάλη ἑβδόμη. 4. Ὀνομάσατε τὰς μικρὰς καὶ τὰς μεγάλας ἑβδόμας τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο. 5. Μεταξὺ ποίων βαθμίδων σχηματίζονται αἱ μικραὶ καὶ μεταξὺ ποίων αἱ μεγάλαι ἑβδομαί.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

123

124

125

Musical score for measures 125-127. Measure 125 is in 2/4 time. Measures 126 and 127 are in 3/4 time. The score consists of three staves. Measure 125 features a melodic line with eighth and sixteenth notes. Measures 126 and 127 feature a more rhythmic line with dotted rhythms and eighth notes.

126

Andante.

p *cresc*

mf *p* *mf*

Musical score for measures 126-127. Measure 126 is in common time (C). Measure 127 is in 3/4 time. The score consists of three staves. Measure 126 features a melodic line with a crescendo from *p* to *cresc*. Measure 127 features a melodic line with dynamics *mf*, *p*, and *mf*, and a *rit* marking.

127

All^o Mod^{to}.

p *rit*

Musical score for measures 127-128. Measure 127 is in 3/4 time. Measure 128 is in 2/4 time. The score consists of two staves. Measure 127 features a melodic line with dynamics *p* and *rit*.

128

Andantino

p *mf* *p*

Musical score for measures 128-130. Measure 128 is in 2/4 time. Measure 129 is in 2/4 time. Measure 130 is in 2/4 time. The score consists of three staves. Measure 128 features a melodic line with dynamics *p* and *mf*. Measure 129 features a melodic line with dynamics *p* and *mf*. Measure 130 features a melodic line with dynamics *p* and *mf*.

Σημείον ἐπεκτάσεως (κορῶνα)

§ 180. Σημείον ἐπεκτάσεως ἢ ἀπλῶς κορῶνα λέγεται τὸ σημεῖον ὃ τὸ ὅποιον ὅταν γράφεται ἄνωθεν ἢ κάτωθεν φθογοσῆμου ἢ παύσεως δεικνύει ὅτι πρέπει νὰ παρατείνωμεν τὴν διάρκειαν αὐτοῦ πέραν τῆς κανονικῆς τοιαύτης.

Παράδ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

129

Moderato

p

tempo

cresc.

rit *p* *rit*

130

All^o Mod^{to}

p

tempo

cresc.

p rit

Διαστήματα ὀγδόης.

§ 181. Διάστημα ὀγδόης ἢ ὀγδὴ λέγεται τὸ διάστημα τὸ ὅποιον περιλαμβάνει ὀκτὼ φθογγοῦς.

§ 182. Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο σχηματίζει ὀκτὼ ὀγδῶας.

§ 183. Ὅλα αἱ ὀγδοαὶ εἰς τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο περιλαμβάνουν πέντε τόνους καὶ δύο ἡμιτόνια καὶ λέγονται καθαροί.

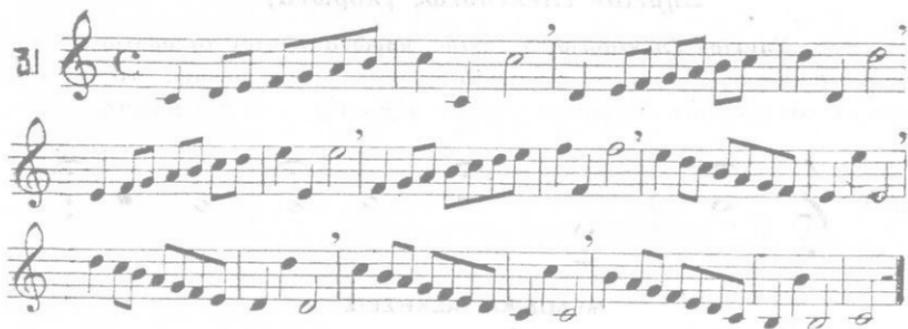
Διαστήματα ὀγδόης

*Ἐρωτήσεις :

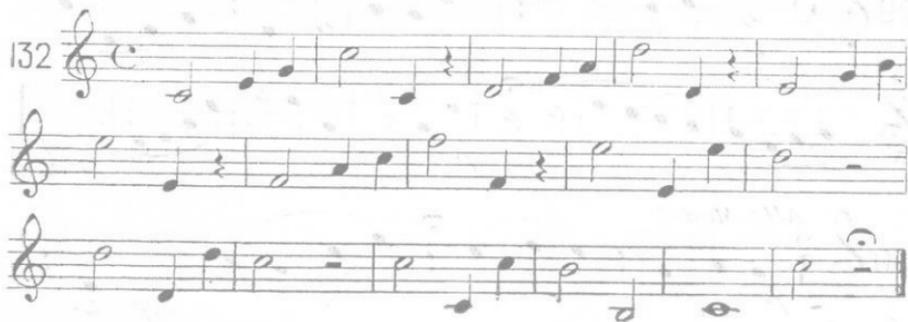
1. Τί λέγεται διάστημα ὀγδόης. 2. Ποίου εἴδους ὀγδῶας σχηματίζει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο. 3. Τί περιέχει ἡ καθαρὰ ὀγδὴ. 4. Ὀνομάσατε τὰς καθαρὰς ὀγδῶας τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο ὡς καὶ τὰς βαθμίδας μεταξὺ τῶν ὁποίων σχηματίζονται αὐταί.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

81

132

133

Moderato.

134

All^{to}

Allegro

135

Δέκατα ἕκτα.

§ 184. Μέχρι τοῦδε ἐμάθομεν τὰς ἀξίας τῶν φθογγωσῶν τοῦ ὀλοκλήρου, τοῦ ἡμίσεος, τοῦ τετάρτου καὶ τοῦ ὀγδόου. Ὑπάρχον ὅμως καὶ φθογγώσημα μικροτέρας ἀξίας.

Ἡ ἀξία ἡ ἀμέσως μικροτέρα μετὰ τὸ ὀγδοον εἶναι τὸ δέκατον ἕκτον, τὸ ὁποῖον γράφεται μὲ τὸ σημεῖον:

§ 185. Τὸ δέκατον ἕκτον εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ ὀγδόου. Ἐπομένως ἓνα ὀγδοον εἶναι ἴσον μὲ δύο δέκα ἕκτα:

§ 186. Τὸ σχῆμα: λέγεται δέκατον ἕκτον διότι εἶναι τὸ ἓν δέκατον ἕκτον τῆς ἀξίας τοῦ ὀλοκλήρου.

§ 187. Ὅπως εἰς τὰ ὀγδοα οὕτω καὶ εἰς τὰ δέκατα ἕκτα ὅταν ἔχωμεν δύο ἢ περισσότερα ἐν συνεχείᾳ, δυνάμεθα νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὰς δύο καμπύλας αὐτῶν μὲ δύο γραμμὰς αἱ ὁποῖαι ἐνώνουν ταῦτα μεταξύ των.

Παράδ.

§ 188. Κατὰ ταῦτα:

Ὀλόκληρον   2 ἡμίση   4 τέταρτα   8 ὀγδοα

16 δέκατα ἕκτα

16 δέκατα ἕκτα

§ 189. Ἐφ' ὅτι τὸ εἶναι ἴσον μὲ

8 δέκατα ἕκτα

τὸ

4 δέκατα ἕκτα

τὸ

2 δέκατα ἕκτα

τὸ

§ 190. Εἰς τὰ μέτρα $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ τὰ ὁποῖα ἐδιδάχθημεν μέχρι τοῦδε, εἰς ἕκαστον μέρος αὐτῶν ἀντιστοιχεῖ ἓνα τέταρτον τὸ ὁποῖον εἶναι ἴσον μὲ τέσσαρα δέκατα ἕκτα. Διὰ τοῦτο εἰς ἑκάστην κίνησιν ἐκτελοῦνται τέσσαρα δέκατα ἕκτα.

Παράδειγμα

Ἐρωτήσεις :

1. Τί εἶναι δέκατον ἕκτον. 2. Μὲ πόσα δέκατα ἕκτα εἶναι ἴσον ἓνα ὁλόκληρον καὶ μὲ πόσα ἓνα ἡμισυ. 3. Μὲ πόσα δέκατα ἕκτα εἶναι ἴσον ἓνα τέταρτον καὶ μὲ πόσα ἓνα ὄγδοον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

136 *Moderato*

mf *f*

137 *All^o Mod^{to}*

f *p*

138 *Allegro*

f *mf*

139 *All^o Mod^{to}*

mf *p*

Allegro.

140 *mf*

Ρυθμική μορφή

§ 191. Συνήθεσται εις τὰ μουσικὰ τεμάχια εἶναι ἡ ῥυθμικὴ μορφή ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα καὶ δύο

§ 192. Εἶνε φανερόν ὅτι ἓνα ὄγδοον καὶ δύο δέξατα ἕξτα εἶναι ἴσα πρὸς ἓνα τέταρτον καὶ ἐπομένως εἰς μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἡ ρυθμικὴ μορφή ἐκτελεῖται εἰς μίαν κίνησιν· εἰς τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς κινήσεως ἐκτελεῖται τὸ εἰς δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ ἐκτελοῦνται τὰ δύο

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Moderato.

141 *f*

All^o Mod^{to}

142 *mf*

143 *All^{to}*

144 *Mod^{to}*

Παρεστιγμένον ὄγδοον.

§ 193. Ἐὰν εἰς ἓνα ὄγδοον θέσωμεν στιγμήν διαρκείας σχηματίζεται τὸ παρεστιγμένον ὄγδοον (♩.) τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία εἶνε ἴση πρὸς τρία δέκατα ἕκτα.

Παράδ. ♩. =

§ 194. Τὸ παρεστιγμένον ὄγδοον ἐμφανίζεται συνηθέστατα ὑπὸ τὴν κάτωθι ρυθμικὴν μορφήν:

§ 195. Ἡ ἀνωτέρω ρυθμικὴ μορφή ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα ♩. καὶ ἀπὸ ἓνα

§ 196. Ἐπειδὴ ἓνα ♩. εἶνε ἴσον πρὸς ἢ ρυθμικὴ μορφή

εἶναι ἴση πρὸς τέσσαρα δέκα ἕκτα, ἐπομένως πρὸς ἓνα τέταρτον.

Παράδ.

§ 197. Διὰ τοῦτο εἰς ἓνα μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἡ ρυθμικὴ μορφή ἐκτελεῖται εἰς μίαν κίνησιν.

Ἑρωτήσεις :

1. Ἐνα παρεστιγμένον ὄγδοον με πόσα δέκατα ἕκτα εἶναι ἴσον. 2. Ποίας ἀξίας φθογόσημον πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς ἓνα ὄγδοον παρεστιγμένον διὰ νὰ σχηματισθῇ ἀξία ἴση πρὸς ἓνα τέταρτον :

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

145 *Allegro*

146 *All^o Mod.^{to}*

147 *Moderato.*

148 *All^{to}*
p

Ρυθμική μορφή

§ 198. Πολύ συνήθης είναι τα μουσικά τεμάχια είναι και η ρυθμική μορφή

ή οποία αποτελείται από δύο δέκατα έκτα και ένα ογδοόν.

Είς μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ και $\frac{4}{4}$ ή ανωτέρω ρυθμική μορφή εκτελείται εις μίαν

κίνησιν. Είς τὸ πρῶτον ἡμισὺν τῆς κινήσεως εκτελοῦνται τὰ δύο , εἰς δὲ τὸ

ἄλλο ἡμισὺν εκτελεῖται τὸ

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

149 *Allegretto*
mf

150 *Allegro*
p

151 *Andantino*
p

Ρυθμική μορφή

§ 199. Τὸ παρεσιγμένον ὄγδοον εἰρίσκεται συνηθέστατα καὶ εἰς τὴν ρυθμικὴν μορφήν ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑνα καὶ ἑνα .

§ 200. Καὶ ἡ ρυθμικὴ αὕτη μορφή εἶναι ἴση πρὸς τέσσαρα δέκα· ἕκτα, ἑπομένως πρὸς ἕνα τέταρτον:

Παράδ.

καὶ διὰ τοῦτο εἰς ἕνα μέτρον $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{4}$ καὶ $\frac{4}{4}$ ἡ ρυθμικὴ αὕτη μορφή ἐκτελεῖται εἰς μίαν ζῆνηον.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

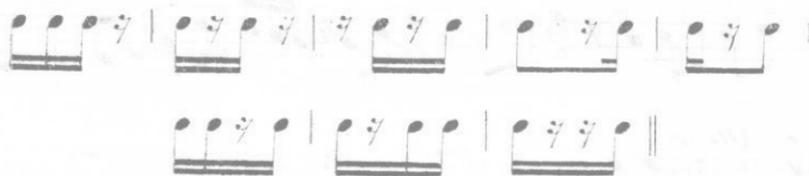
152 *Andante*
p

153 *Mod^{to}*
mf

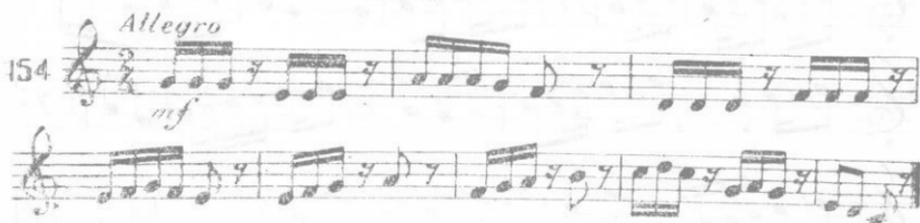
Παύσεις δεκάτου ἔκτου.

§ 201. Τὸ φθογγόσημον τοῦ δεκάτου ἔκτου ἔχει καὶ τὴν ἀντίστοιχον παύσην. Ἡ παύση τοῦ δεκάτου ἔκτου γράφεται μὲ τὸ σημεῖον γ εἰς τὸ μέσον περιόδου τοῦ πενταγράμμου, π.χ. καὶ ἔχει ἀξίαν ἴσην πρὸς ἓνα

Παραδείγματα ρυθμῶν μὲ παύσεις δεκάτου ἔκτου

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ἐλλιπὲς μέτρον ἀρχίζον μὲ δέκατα ἕκτα.

§ 202. Ἐνα ἐλλιπὲς μέτρον εἶναι δυνατόν νὰ ἀρχίσῃ καὶ μὲ ἓνα ἢ μὲ περισσότερα δέκατα ἕκτα.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

156 *All^o Mod^{to}.*

157 *Allegro*

Φθογγόσημα και παύσεις
τριακοστού δευτέρου και εξηκοστού τετάρτου.

§ 203. Αί μικρότερα αξίαι μετά τό δέκατον ἕκτον εἶναι: τό **τριακοστόν** **δευτέρον** καί τό **εξηκοστόν** **τέταρτον**.

Τό τριακοστόν δευτέρον γράφεται μέ τό σημεῖον

Τό εξηκοστόν τέταρτον

§ 204. Τό **τριακοστόν** **δευτέρον** εἶναι τό ἡμίον τῆς ἀξίας τοῦ δέκατου ἕκτου. Ἐπομένως ἓνα δέκατον ἕκτον εἶναι ἴσον μέ δύο τριακοστά δευτέρα, π.χ.

§ 205. Τὸ ἐξηκοστὸν τέταρτον εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ τριακοστοῦ δευτέρου. Ἐπομένως ἓνα τριακοστὸν δεύτερον εἶναι ἴσον μὲ δύο ἐξηκοστά τέταρτα, π.χ.

§ 206. Τὸ σχῆμα λέγεται τριακοστὸν δεύτερον διότι εἶναι τὸ ἓν

τριακοστὸν δεύτερον τῆς ἀξίας τοῦ ὀλοκλήρου, τὸ δὲ σχῆμα λέγεται ἐξηκοστὸν τέταρτον διότι εἶναι τὸ ἓν ἐξηκοστὸν τέταρτον τῆς ἀξίας τοῦ ὀλοκλήρου.

§ 207. Κατὰ ταῦτα:

Ἐνα ὀλόκληρον	εἶναι ἴσον μὲ	32	τριακοστά δευτέρα.
Ἐνα ἥμισυ	» » »	16	» »
Ἐνα τέταρτον	» » »	8	» »
Ἐνα ὄγδοον	» » »	4	» »
Ἐνα δέκατον ἕκτον	» » »	2	» »

Ἐνα ὀλόκληρον	εἶναι ἴσον μὲ	64	ἐξηκοστά τέταρτα.
Ἐνα ἥμισυ	» » »	32	» »
Ἐνα τέταρτον	» » »	16	» »
Ἐνα ὄγδοον	» » »	8	» »
Ἐνα δέκατον ἕκτον	» » »	4	» »
Ἐνα τριακοστὸν δεύτερον	» » »	2	» »

§ 208 Τὸ τριακοστὸν δεύτερον καὶ τὸ ἐξηκοστὸν τέταρτον ἔχουν καὶ τὴν ἀντίστοιχον παῦσιν.

§ 209. Ἡ παῦσις τοῦ τριακοστοῦ δευτέρου γράφεται μὲ τὸ σημεῖον ἢ δὲ παῦσις τοῦ ἐξηκοστοῦ τετάρτου γράφεται μὲ τὸ σημεῖον .

Ἑρωτήσεις:

1. Τί εἶναι τριακοστὸν δεύτερον καὶ τί ἐξηκοστὸν τέταρτον; 2. Γράψατε φθογγόσημα καὶ παῦσις τριακοστοῦ δευτέρου καὶ ἐξηκοστοῦ τετάρτου.

Κανὼν.

§ 210. **Κανὼν** λέγεται ἡ μουσικὴ σύνθεσις διὰ δύο ἢ περισσοτέρας φωνὰς ἢ ὄργανα κατὰ τὴν ὁποῖαν αἱ φωναὶ ψάλλουν τὴν αὐτὴν μελωδίαν, ἀλλὰ εἰσέρχονται ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην. Εἰς τὸν κανόνα ἐκάστη φωνὴ ἢ ὄργανον ἢ ὁποῖα ἐπαλαμβάνει τὴν μελωδίαν ἀρχίζει κατὰ ἓνα ἢ περισσότερα μέτρα ἀργότερον ἀπὸ τὴν προηγουμένην.

§ 211. Ὁ **κανὼν** δύναται γὰ εἶναι διὰ δύο φωνὰς καὶ λέγεται **δίφωνος**, διὰ τρεῖς φωνὰς καὶ λέγεται **τριφώνος**, διὰ τέσσαρας **τετράφωνος** κλπ.

§ 212. Πρὸς ἐκτέλεσιν ἑνὸς κανόνος ὁ χορὸς τῶν μαθητῶν διαίρεται εἰς ἀνιλόγους ὀμάδας (2 διὰ τὸν δίφωνον κανόνα, 3 διὰ τὸν τρίφωνον κλπ.), ἕκαστη τῶν ὀλοίων ἐκτελεῖ διαδοχικῶς τὴν μελωδίαν του.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται κανὼν. 2. Διὰ πόσας φωνάς γράφεται ὁ κανὼν. 3. Πῶς ἐκτελεῖται ὁ κανὼν

Κανόνες δίφωνοι

All.^o Mod.^{to}

1^η ὀμάς

2^η »

Moderato

1^η ὀμάς

2^η »

Ὁ κανὼν δύναται νὰ ἀρχίζῃ καὶ ἐντὸς τοῦ μέτρου.

Moderato.

1^η ὀμάς

2^η »

Κανών τρίφωνος

Andantino.

1^η ομάδα

2^η »

3^η »

Κανών τετράφωνος

Vivo

1^η ομάδα

2^η »

3^η »

4^η »

Γενικαὶ παρατηρήσεις

ἐπὶ τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο καὶ τῶν διαστημάτων τῆς

Α'. Κλίμαξ καὶ βαθμίδες τῆς κλίμακος.

§ 213. Εἶδομεν ὅτι μείζων κλίμαξ λέγεται ἡ ἀνιούσα διαδοχὴ ὀκτὼ φθόγων κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον, ὡς καὶ ἡ ἀντίστροφος αὐτῆς κατιούσα διαδοχὴ κατὰ ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους, ἡμιτόνιον καὶ δύο τόνους.

§ 214. Οἱ φθόγγοι οἱ ὅποιοι σχηματίζουν φρσαικῶς τὴν διαδοχὴν ταύτην εἶναι οἱ φθόγγοι: *ντο-ρε-μι-φα-σολ-λα-σι-ντο*, δηλαδή οἱ φθόγγοι τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο.

§ 215. *Βαθμῖς* τῆς κλίμακος λέγεται ἕκαστος φθόγγος αὐτῆς.

Κύρια καὶ δευτερεύουσαι βαθμίδες.

§ 216. Αἱ βαθμίδες 1ης, 4η καὶ 5η λέγονται *κύρια*, διότι εἶναι αἱ κυριότεραι βαθμίδες τῆς κλίμακος, αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται *δευτερεύουσαι*.

Ὄνόματα τῶν βαθμίδων.

§ 217. Ἐκάστη βαθμῖς τῆς κλίμακος ἔχει καὶ τὸ ὄνομά τῆς.

§ 218. Αἱ *κύρια* βαθμίδες ἔχουν τὰ κατωτέρω ὀνόματα:

Ἡ 1η *βαθμῖς* λέγεται *βάσις* ἢ *τονική*, διότι ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν τῆς κλίμακος καὶ δίδει εἰς τὴν ἀκοὴν τὸν τόνον.

Ἡ 5η *βαθμῖς* λέγεται *δεσπόζουσα*, διότι μετὰ τὴν τονικὴν εἶναι ἡ σπουδαιότερα βαθμῖς, ἡ ὅποια καὶ δεσπόζει τῆς κλίμακος.

Ἡ 4η *βαθμῖς* λέγεται *ὑποδεσπόζουσα*, διότι εὐρίσκεται κάτωθεν τῆς δεσποζούσης.

§ 219. Αἱ *δευτερεύουσαι* βαθμίδες ἔχουν τὰ κατωτέρω ὀνόματα:

Ἡ 2α *βαθμῖς* λέγεται *ἐπιτονική*, διότι εὐρίσκεται ἄνωθεν τῆς τονικῆς.

Ἡ 3η *βαθμῖς* λέγεται *μέση*, διότι εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῶν σπουδαιότερων βαθμίδων τῆς κλίμακος τῆς τονικῆς καὶ τῆς δεσποζούσης.

Ἡ 6η *βαθμῖς* λέγεται *ἐπιδεσπόζουσα*, διότι εὐρίσκεται ἄνωθεν τῆς δεσποζούσης.

Ἡ 7η *βαθμῖς* λέγεται *αἰσθητική* ἢ *προσαγωγὴς* διὰ τὴν ἰδιαιτέραν αἰσθησὴν τὴν ὅποιαν προκαλεῖ εἰς τὴν ἀκοὴν καὶ διὰ τὸ ὅτι ἐπιζητεῖ νὰ φέρεται πρὸς τὴν τονικὴν.

Ἡ 8η *βαθμῖς* λέγεται *δυγδὴ* ἢ *τονική*.

Ἐρωτήσεις :

1. Ποῖαι βαθμίδες τῆς κλίμακος λέγονται κύρια καὶ ποῖαι δευτερεύουσαι. 2. Ποῖον εἶναι τὸ ὄνομα ἐκάστης κυρίας καὶ ποῖον ἐκάστης δευτερεύουσας βαθμίδος τῆς κλίμακος.

Β'. Διαστήματα.

Όνόματα και είδη τῶν διαστημάτων.

§ 220. Εἶδομεν ὅτι ἡ ἀπόστασις μεταξύ δύο φθόγγων λέγεται *διάστημα*, καὶ ὅτι τὰ διαστήματα ἔχουν *ὄνομα* τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν φθόγγων τοὺς ὁποῖους περιλαμβάνει ἕκαστον διάστημα.

§ 221. Ἐκτὸς ὅμως τοῦ ὀνόματος ὑπάρχει καὶ τὸ *εἶδος* τοῦ διαστήματος, τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτονίων, τοὺς ὁποῖους τοῦτο περιλαμβάνει.

§ 222. Τὰ εἶδη τῶν διαστημάτων εἶναι *μικρά, μεγάλα, καθαρὰ, ἠϋ-ξημένα* καὶ *ἡλειωμένα*.

Ἄπλᾳ καὶ σύνθετα διαστήματα.

§ 223. Τὰ διαστήματα τὰ ὁποῖα ἐξητάσαμεν μέχρι τοῦδε εἶναι τὰ φθάνοντα μέχρι τοῦ διαστήματος τῆς ὀγδόης. Πλὴν ὅμως τούτων ὑπάρχουν καὶ ἄλλα τὰ ὁποῖα εἶναι μεγαλύτερα τῆς ὀγδόης.

§ 224. Τὰ διαστήματα τὰ ὁποῖα φθάνουν μέχρι τοῦ διαστήματος τῆς ὀγδόης λέγονται *ἀπλᾶ διαστήματα*, π. γ.

ἢ δευτέρα
ἢ τρίτη
ἢ τετάρτη
ἢ πέμπτη
ἢ ἕκτη
ἢ ἑβδόμη
ἢ ὀγδόη

εἶναι ἀπλᾶ διαστήματα.

§ 225. Τὰ διαστήματα τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν τὸ διάστημα τῆς ὀγδόης λέγονται *σύνθετα διαστήματα*.

διάστημα ἐνάτης,

διάστημα δεκάτης,

διάστημα ἑνδεκάτης

Συνεχῆ καὶ ἀφεστῶτα διαστήματα.

§ 226. *Συνεχῆ διαστήματα* λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σχηματίζονται ἀπὸ φθόγγους εὐρισκομένους ἐπὶ δύο συνεχῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος.

§ 227. *Ἀφεστῶτα διαστήματα* λέγονται ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σχηματίζονται ἐπὶ μεμακρυσμένων βαθμίδων τῆς κλίμακος.

§ 228. Κατὰ ταῦτα *συνεχῆ διαστήματα* εἶναι αἱ *δευτεραί*, *ἀφεστῶτα* δὲ διαστήματα εἶναι αἱ *τρίται* καὶ τὰ λοιπὰ μεγαλύτερα διαστήματα.

*Ἐρωτήσεις :

1. Ποῖα διαστήματα λέγονται ἀπλᾶ καὶ ποῖα σύνθετα. 2. Ποῖα διαστήματα λέγονται συνεχῆ καὶ ποῖα ἀφεστῶτα.

Ἀναστροφή τῶν διαστημάτων.

§ 229. Τὰ διαστήματα ἀναστρέφονται :

1ον. Ἐὰν ἀναβιάσωμεν τὸν χαμηλότερον φθόγγον τοῦ διαστήματος κατὰ μίαν ὀγδόην ὑψηλότερον.

2ον. Ἐὰν καταβιάσωμεν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον τοῦ διαστήματος κατὰ μίαν ὀγδόην χαμηλότερον.

§ 230. Ὅλα τὰ ἀπλά διαστήματα δύνανται νὰ ἀναστραφοῦν.

§ 231. Τὰ διαστήματα ἀναστρεφόμενα μεταβάλλουν τὸ ὄνομά των :

Ἡ πρώτη γίνεται ὀγδὴ .

Ἡ δευτέρα > ἐβδόμη

Ἡ τρίτη > ἔκτη

Ἡ τετάρτη > πέμπτη

Ἡ πέμπτη > τετάρτη

Ἡ ἕκτη > τρίτη

Ἡ ἑβδόμη > δευτέρα

Ἡ ὀγδὴ > πρώτη

§ 235. Ἡ ὕψους $\flat$ χρησιμεύει διὰ τὴν χαμηλώσασθαι τὸν φθόγγον κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον.

Τὸ $\flat$ εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ $\natural$ κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον.

§ 236. Ἡ ἀναίρεσις $\natural$ χρησιμεύει διὰ τὴν ἐπαναφέρειν εἰς τὴν φυσικὴν τοῦ θέσιν ἓνα φθόγγον ἀλλοιωθέντα μετὰ δίσαις ἢ μετὰ ὕψους. Ἐπομένως ἡ ἀναίρεσις (4) ὑψώνει ἢ χαμηλώνει τὸν φθόγγον.

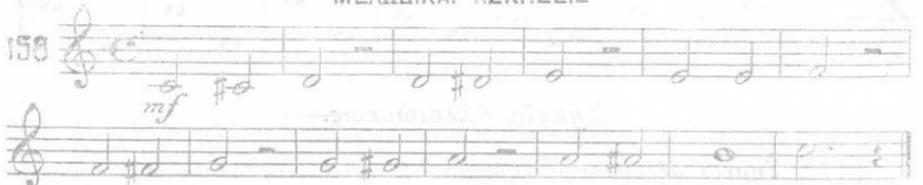
Ὑψώνει μὲν τὸν φθόγγον ὅταν καταργῇ ὕψους (παράδ. β'), χαμηλώνει δὲ τὸν φθόγγον ὅταν καταργῇ δίσαις (παράδ. α').

§ 237. Φθόγγος μετὰ σημεῖον ἀλλοιώσεως λέγεται ἡλλοιωμένος φθόγγος.

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγονται σημεῖα ἀλλοιώσεως. 2. Ποῖα εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν σημείων τῆς ἀλλοιώσεως καὶ εἰς τί χρησιμεύει ἕκαστον ἐξ αὐτῶν. 3. Τί λέγεται ἡλλοιωμένος φθόγγος.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

158

Moderato.

159

Moderato

160

Τυχαῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως—Ὀπλισμὸς τοῦ γνώμονος.

§ 238. Ἐνα σημεῖον ἀλλοιώσεως τὸ ὁποῖον συναντᾶται εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον δὲν ἰσχύει μόνον διὰ τὸ φθογγόσημον πρὸ τοῦ ὁποίου γράφεται, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μέτρου.

Παράδ.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα α'. ὅλα τὰ φα εἶναι μὲ δίεσιν, εἰς δὲ τὸ παράδειγμα β'. καὶ τὸ δεύτερον σι εἶναι μὲ ὕφεσιν.

§ 239. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως εἰς παρομοίαν περίπτωσιν, ὡς ἡ ἀνωτέρω, νὰ γράφεται τὸ σημεῖον τῆς ἀλλοιώσεως ἐκ νέου.

Παράδ. κ.τ.λ.

§ 240. Διὰ νὰ μὴ ἰσχύῃ ἓνα σημεῖον ἀλλοιώσεως διὰ τοὺς λοιποὺς φθόγγους τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μέτρου πρέπει νὰ καταργῆται τοῦτο δι' ἄλλον σημεῖον ἀλλοιώσεως.

Παράδ.

§ 241. Τὸ σημεῖον ἀλλοιώσεως ἑνὸς φθογγόσημου ἰσχύει καὶ διὰ τὸ αὐτὸ φθογγόσημον τὸ ὁποῖον δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς τὸ ἐπόμενον μέτρον, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ τὰ δύο ταῦτα φθογγόσημα ἐνοῦνται διὰ συζύξεως διαρκείας.

Παράδ.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα τὸ μὲ τοῦ δευτέρου μέτρου πρέπει νὰ ἔκτελῃται μὲ ὕφεσιν.

§ 242. Τὰ σημεῖα τῆς ἀλλοιώσεως διὰ νὰ ἰσχύουν δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον πρέπει νὰ γράφονται εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου πενταγράμμου ἀμέσως μετὰ τὸ κλειδί.

§ 243. Ὅταν τὰ σημεῖα τῆς ἀλλοιώσεως γράφονται ἐκάστοτε πρὸ τοῦ φθογγόσημου τὸ ὁποῖον ἀλλοιώνουν, ὡς εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα ἐδεξάμεν, λέγονται *τυχαῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως*, ὅταν δὲ ταῦτα γράφονται εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου πενταγράμμου τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου διὰ νὰ ἰσχύουν δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος εἰς ὁλόκληρον τὸ μουσικὸν τεμάχιον, τότε λέγονται *ὄπλισμὸς τοῦ γνώμονος (κλειδιοῦ)*.

Παραδείγματα ὄπλισμοῦ τοῦ γνώμονος

Οὕτως ἔαν εἰς ἓνα μουσικὸν τεμάχιον ἔχωμεν ὡς ὀπλισμὸν τοῦ γνώμονος τὸ φα # ὅπως δεικνύει τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα α', πρέπει ὅλα τὰ φα τὰ ὁποῖα θὰ εὑρωμεν εἰς τὸ μουσικὸν τεμάχιον νὰ γίνωνται μὲ # ἀνεξαρτήτως εἰς ποίαν ἐπὶ τοῦ πενταγράμμου θέσιν εὐρίσκωνται ταῦτα.

Ἐπίσης ἔαν ὁ ὀπλισμὸς ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου εἶναι σι ♭, ὅπως εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα β', πρέπει ὅλα τὰ σι τὰ ὁποῖα θὰ εὑρωμεν εἰς τὸ μουσικὸν τεμάχιον νὰ γίνωνται μὲ ♭.

Σημ. Περί τοῦ ὀπλισμοῦ τοῦ γνώμονος θὰ ὁμιλήσωμεν ἐπτενωῶς κατωτέρω εἰς τὰς μεζονας κλίμακας μετὰ σημείων ἀλλοιώσεως.

Ἐρωτήσεις :

1. Διὰ ποίους φθόγγους τοῦ μουσικοῦ τεμαχίου ἰσχύει ἓνα σημεῖον ἀλλοιώσεως. 2. Πῶς καταργεῖται ἡ ἰσχὺς ἑνὸς σημείου ἀλλοιώσεως. 3. Πότε τὰ σημεῖα ἀλλοιώσεως ἰσχύουν δι' ὅλα τὰ φθογγόσημα ἑνὸς μουσικοῦ τεμαχίου. 4. Τί λέγονται τυχαῖα σημεῖα ἀλλοιώσεως. 5. Τί λέγεται ὀπλισμὸς τοῦ γνώμονος.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

161 *All^o Moderato*
mf

162 *Allegro*

163 *And^{no}*
p

164 *T^o di Marcia*

Διαίρεσις τοῦ τόνου εἰς δύο ἡμιτόνια.

§ 244. Μεταξὺ δύο συνεχῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος τοῦ ντο εἶδομεν ὅτι σχηματίζεται τόνος ἢ ἡμιτόνιον.

§ 245. Τὸ ἡμιτόνιον εἶναι τὸ μικρότερον διάστημα τὸ ὁποῖον ἔχομεν εἰς τὴν μουσικῇ, εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ τόνου. Διὰ τοῦτο ἓνας τόνος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο ἡμιτόνια.

§ 246. Διὰ νὰ διαιρέσωμεν ἓνα τόνον, π. χ. τὸν εἰς δύο

ἡμιτόνια, πρέπει μεταξὺ τῶν δύο φθόγγων τῶν ἀποτελούντων τὸν τόνον ντο-ρε νὰ τοποθετήσωμεν ἓνα μεσαῖον φθόγγον, ὃ ὁποῖος νὰ διαχωρίσῃ αὐτὸν εἰς δύο ἡμιτόνια.

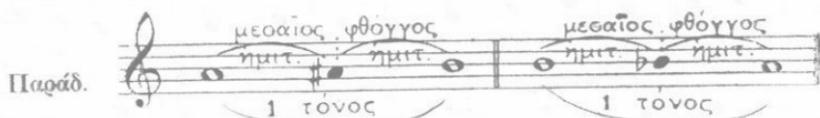
Ὁ φθόγγος αὐτὸς εἶναι ἢ ὁ ντο #, ὅποτε σχηματίζονται τὰ δύο ἡμιτόνια, ἦτοι τὸ ντο-ντο # καὶ τὸ ντο #-ρε,

Παράδ.

ἢ ὁ ρε ♭, ὅποτε σχηματίζονται καὶ πάλιν τὰ δύο ἡμιτόνια, ἦτοι τὸ ρε-ρε ♭ καὶ τὸ ρε ♭-ντο.

Παράδ.

§ 247. Ὅτι εἶπομεν διὰ τὸν τόνον *ντο-ρε*, τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ δι' ὅλους τοὺς τόνους.

Ἄσκησις:

Διαίρεσατε τοὺς κάτωθι τόνους εἰς δύο ἡμιτόνια.

Διατονικὰ καὶ χρωματικὰ ἡμιτόνια.

§ 248. Ἀπὸ τὰ δύο ἡμιτόνια εἰς τὰ ὁποῖα διαίρεται ἓνας τόνος, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ μὲν ἓνα ἡμιτόνιον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φθόγγους οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὸ αὐτὸ ὄνομα, δηλαδὴ ἀπὸ δύο ὁμωνύμων φθόγγους π.χ. *ντο-ντο #*, *ρε-ρε b* τὸ δὲ ἄλλο ἡμιτόνιον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φθόγγους οἱ ὁποῖοι ἔχουν διαφορετικὸν ὄνομα, δηλαδὴ ἀπὸ ἑτερονύμων φθόγγους, π.χ. *ντο # - ρε*, *ρε b - ντο*.

§ 249. Τὸ ἡμιτόνιον τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑτερονύμων φθόγγους λέγεται *διατονικὸν ἡμιτόνιον*, τὸ δὲ ἡμιτόνιον τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁμωνύμων φθόγγους λέγεται *χρωματικὸν ἡμιτόνιον*.

§ 250. Ἐπομένως ἀπὸ τὰ δύο ἡμιτόνια εἰς τὰ ὁποῖα διαίρεται ἓνας τόνος, τὸ μὲν ἓνα εἶναι διατονικόν, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι χρωματικόν.

Ἄσκησις:

Σημειώσατε ποῖα ἀπὸ τὰ κάτωθι ἡμιτόνια εἶναι διατονικὰ καὶ ποῖα εἶναι χρωματικὰ.

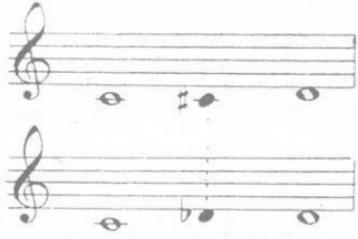

Ἐναρμόνιοι φθόγγοι

§ 251. Οἱ δύο μεσαῖοι φθόγγοι, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται ἀπὸ τὴν διαίρεσιν τοῦ αὐτοῦ τόνου εἰς δύο ἡμιτόνια, ἔχουν τὴν αὐτὴν ὀξύτητα. Ἐπομένως οἱ δύο με-

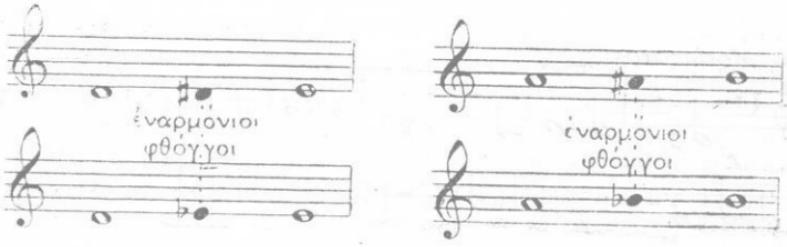
σαίσι φθόγγοι οἱ ὅποιοι διήρεσαν τὸν τόνον νιο-ρε εἰς δύο ἡμιτόνια, ἤτοι οἱ νιο # καὶ ρε ♭ ἔχουν τὴν αὐτὴν ὀξύτητα.

Παράδ.

§ 252. Οἱ φθόγγοι οἱ ὅποιοι ἔχουν διάφορον μὲν ὄνομα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὀξύτητα λέγονται **ἐναρμόνιοι φθόγγοι**.

Παραδείγματα ἐναρμονίων φθόγων.

Ἐρωτήσεις:

1. Πῶς διαιρεῖται ἓνας τόνος εἰς δύο ἡμιτόνια. 2. Τί λέγεται διατονικὸν ἡμιτόνιον καὶ τί χρωματικόν. Τί λέγονται ἐναρμόνιοι φθόγγοι.

Ἀσκῆσις:

Ὄνομάσατε τοὺς ἐναρμονίους φθόγγους τῶν τόνων φα-σολ καὶ σολ-λα.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

166 *Andante.*
mf

Musical notation for measures 166-167. The tempo is marked *Andante.* and the dynamics are *mf*. The music is in C major, 4/4 time, and consists of two staves of music.

167 *Moderato.*
mf

Musical notation for measures 167-168. The tempo is marked *Moderato.* and the dynamics are *mf*. The music is in C major, 4/4 time, and consists of two staves of music.

168 *Moderato*
f

Musical notation for measures 168-169. The tempo is marked *Moderato* and the dynamics are *f*. The music is in C major, 4/4 time, and consists of two staves of music.

169 *Poco Andante*
mp

Musical notation for measures 169-170. The tempo is marked *Poco Andante* and the dynamics are *mp*. The music is in C major, 3/4 time, and consists of three staves of music.

170 *Allegro*
mf

Musical notation for measures 170-171. The tempo is marked *Allegro* and the dynamics are *mf*. The music is in C major, 2/4 time, and consists of two staves of music.

All^o Mod^o

171

p

mf

p

And^{te}

ritard

rall

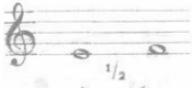
Μετατροπή τόνου και ημιτονίου διά σημείων αλλοιώσεως.

§ 253. Εἰς τὴν μουσικὴν εἶμεθα πολλὰς ὑποχρεωμένοι, διὰ διαφόρους λόγους, νὰ μετατρέψωμεν τοὺς τόνους εἰς ἡμιτόνια καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τόνους, ὡς καὶ ἀμφότερα εἰς ἑναρμονίους φθόγγους.

Ἡ μετατροπὴ αὕτη γίνεται διὰ τῶν σημείων τῆς ἀλλοιώσεως κατὰ τοὺς κατωτέρω τρόπους:

Ἡμιτόνιον εἰς τόνον.

§ 254. Ἡμιτόνιον μετατρέπεται εἰς τόνον ἐὰν μεγαλώσωμεν αὐτὸ διὰ σημείου ἀλλοιώσεως κατὰ ἓνα ἀκόμη ἡμιτόνιον.

Οὕτω τὸ ἡμιτόνιον δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς τόνον:

ἢ ἐὰν ὑψώσωμεν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον αὐτοῦ φα μὲ μίαν δίεσιν, ὅποτε τὸ μι-φα # εἶναι τόνος,

Παράδ.

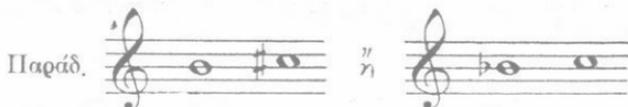
ἢ ἐὰν χαμηλώσωμεν τὸν χαμηλότερον φθόγγον τοῦ μι μὲ μίαν ὑφείσιν, ὅποτε τὸ μι ♭ — φα εἶναι τόνος:

Παράδ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μετατρέπεται τὸ ἡμιτόνιον

εἰς τόνον.

Τόνος εἰς ἡμιτόνιον.

§ 255. Τόνος μετατρέπεται εἰς ἡμιτόνιον ἔαν μικρύνωμεν αὐτὸν διὰ σημείου ἀλλοιώσεως κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον.

Οὕτως ὁ τόνος δύναται νὰ μετατραπῆ εἰς ἡμιτόνιον:

ἢ ἔαν ὑψώσωμεν τὸν χαμηλότερον φθόγγον αὐτοῦ ντο μὲ μίαν δίεσιν, ὅποτε τὸ ντο # - ρε εἶναι ἡμιτόνιον,

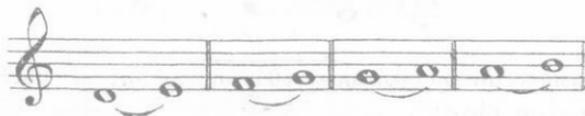
ἢ ἔαν χαμηλώσωμεν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον αὐτοῦ ρε μὲ μίαν ὑφείσιν ὅποτε τὸ ντο - ρε b εἶναι ἡμιτόνιον.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει διὰ νὰ μετατρέψωμεν καὶ τοὺς ἄλλους τόνους εἰς ἡμιτόνια.

Ἀσκησις :

Μετατρέψατε κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον τοὺς κάτωθι τόνους εἰς ἡμιτόνια.

Τόνος καὶ ἡμιτόνιον εἰς ἓνα αρμονίους φθόγγους.

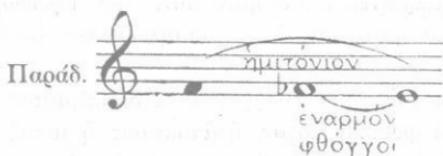
§ 256. Διὰ τῶν σημείων τῆς ἀλλοιώσεως δυνάμεθα ἐπίσης νὰ μετατρέψωμεν τόνον ἢ ἡμιτόνιον εἰς ἓνα αρμονίον φθόγγον.

Ὅτως οἱ φθόγγοι τοῦ ἡμιτονίου δύνανται νὰ γίνουν ἑναρμόνιοι:

ἢ ἔὰν ὑψώσωμεν τὸν χαμηλότερον φθόγγον αὐτοῦ *μι* μὲ μίαν δίεσιν, ὁπότε τὸ *μι* ὑψώνεται μὲ τὴν δίεσιν κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον καὶ φθάνει εἰς τὴν ὀξύτητα τὸν φθόγγον *φα*,

ἢ ἔὰν χαμηλώσωμεν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον αὐτοῦ *φα* μὲ μίαν ὑφείσιν, ὁπότε τὸ *φα* χαμηλώνει μὲ τὴν ὑφείσιν κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον καὶ φθάνει εἰς τὴν ὀξύτητα τὸν φθόγγον *μι*.

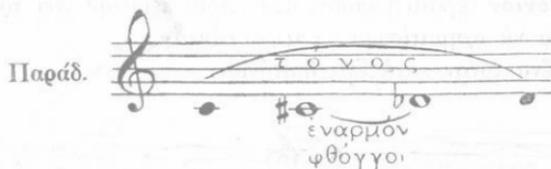

Καὶ, εἰς τὰ δύο ἀνωτέρω παραδείγματα οἱ φθόγγοι *μι* # - *φα* καὶ *φα* ♭ - *μι*, ἔχουν διάφορον μὲν ὄνομα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὀξύτητα, ἐπομένως εἶναι ἑναρμόνιοι φθόγγοι.

§ 257. Μὲ ἀνάλογον σκέψιν οἱ φθόγγοι ἑνὸς τόνου π. χ.

δύνανται νὰ μετατραποῦν εἰς ἑναρμόνιους φθόγγους, ἔὰν μικρύνωμεν τὴν μεταξὺ τῶν φθόγγων τοῦ τόνου τούτου ἀπόστασιν κατὰ δύο ἡμιτόνια.

Δηλαδή οἱ φθόγγοι τοῦ τόνου *ντο* - *ρε* δύνανται νὰ γίνουν ἑναρμόνιοι ἔὰν ὑψώσωμεν μὲ μίαν δίεσιν τὸν χαμηλότερον αὐτοῦ φθόγγον *ντο* κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον. συγχρόνως δὲ ἔὰν χαμηλώσωμεν μὲ μίαν ὑφείσιν τὸν ὑψηλότερον φθόγγον τοῦ *ρε* κατὰ ἓνα ἐπίσης ἡμιτόνιον.

Εἶναι εὐνόητον ὅτι οἱ φθόγγοι τοῦ ἀνωτέρω παραδείγματος *ντο* # καὶ *ρε* ♭

ἔχουν διάφορον μὲν ὄνομα ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὀξύτητα, ἔπομένως εἶναι ἑναρμόνιοι φθόγγοι.

Ἄσκησις :

Μετατρέψατε τοὺς κάτωθι τόνους καὶ ἡμιτόνια εἰς ἑναρμονίους φθόγγους.

Αὐξομείωσις τῶν διαστημάτων.

§ 258. Ἐξ ὅσων εἴπομεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τόνων, ἡμιτονίων καὶ ἑναρμονίων φθόγγων διὰ σημείων ἀλλοιώσεως, ἐξάγονται τὰ κατωτέρω :

Α' Πᾶν διάστημα μεγαλώνει κατὰ ἡμιτόνιον ἐὰν ὑψώσωμεν τὸν ὑψηλότερον αὐτοῦ φθόγγον κατὰ ἡμιτόνιον ἢ ἐὰν χαμηλώσωμεν τὸν χαμηλότερον αὐτοῦ φθόγγον κατὰ ἡμιτόνιον.

Β' Πᾶν διάστημα μικραίνει κατὰ ἡμιτόνιον, ἐὰν ὑψώσωμεν τὸν χαμηλότερον αὐτοῦ φθόγγον κατὰ ἡμιτόνιον, ἢ ἐὰν χαμηλώσωμεν τὸν ὑψηλότερον αὐτοῦ φθόγγον κατὰ ἡμιτόνιον.

§ 259. Ἐὰν καὶ εἰς τοὺς δύο φθόγγους ἐνὸς διαστήματος θέσωμεν τὸ αὐτὸ σημεῖον ἀλλοιώσεως, κατὰ φυσικὸν λόγον, ἡ ἀπόστασις ἢ μεταξὺ τῶν δύο τούτων φθόγγων παραμένει ἢ αὐτὴ. Δηλαδή ὁ τόνος παραμένει τόνος, τὸ ἡμιτόνιον παραμένει ἡμιτόνιον κ.λ.π.

§ 260. Ἡ μόνη διαφορὰ ἢ ὁποία ὑπάρχει εἶναι ὅτι οἱ μετὰ διέσεων τόνοι ἢ τὰ ἡμιτόνια ἀκούονται ὑψηλότερον, οἱ δὲ μετὰ ὑφέσεων ἀκούονται χαμηλότερα ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς τόνους ἢ ἀπὸ τὰ φυσικὰ ἡμιτόνια.

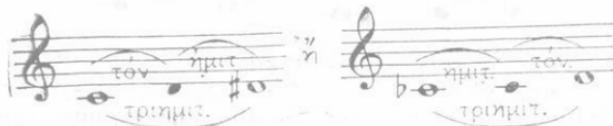
Τριημιτόνιον.

§ 261. **Τριημιτόνιον** λέγεται ἡ ἀπόστασις ἢ ὁποία περιλαμβάνει τρία ἡμιτόνια.

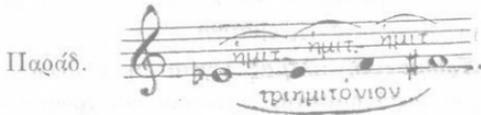
§ 262. Δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν **τριημιτόνιον** :

ἢ ἐὰν μεγαλώσωμεν ἓνα τόνον κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον,

Παράδ.

ἢ ἐὰν μεγαλώσωμεν ἓνα ἡμιτόνιον κατὰ δύο τόνους, π. χ.

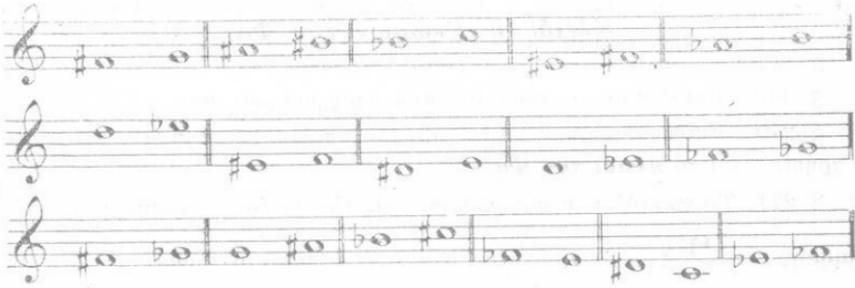

Ἀσκήσεις :

1. Μετατρέψατε τοὺς κάτωθι τόνους καὶ τὰ ἡμιτόνια εἰς τριημιτόνια.

2. Σημειώσατε ποιοὶ εἶναι τόνοι, ἡμιτόνια, τριημιτόνια καὶ ἑναρμόνιοι φθόγγοι εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα.

Χρωματικὴ Κλίμαξ.

§ 263. Ἐὰν μεταξύ τῶν πέντε τόνων, τοὺς ὁποίους ἔχει ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο, γράψωμεν τοὺς μεσαίους αὐτῶν φθόγγους, σχηματίζεται διαδοχῇ δέκα τριῶν φθόγγων, ἡ ὁποία, ὡς θὰ εἶδομεν, προχωρεῖ κατὰ ἡμιτόνια διατονικὰ καὶ χρωματικὰ. Ἡ διαδοχὴ αὕτη ἀποτελεῖ κλίμακα, ἡ ὁποία λέγεται *χρωματικὴ κλίμαξ*.

§ 264. Ἡ *χρωματικὴ κλίμαξ* εἶναι, ὡς καὶ πᾶσα κλίμαξ, ἀνιούσα καὶ κατιούσα.

§ 265. Πρὸς σχηματισμὸν τῆς χρωματικῆς κλίμακος ὡς ἀνιούσης, κάμνομεν χρῆσιν τῶν μεσαίων φθόγγων μὲ ἀνιούσαν ἀλλοίωσιν, ἀλλὰ ἀντὶ νὰ ὀξύνωμεν τὴν 5ην βαθμίδα, βαρύνομεν τὴν 7ην. Πρὸς σχηματισμὸν δὲ ταύτης ὡς κατιούσης, κάμνομεν χρῆσιν τῶν μεσαίων φθόγγων μὲ κατιούσαν ἀλλοίωσιν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ βαρύνωμεν τὴν 5ην βαθμίδα, ὀξύνομεν τὴν 4ην.

Χρωματικὴ κλίμαξ τοῦ Ντο

§ 266. Εἰς τὴν ὡς ἄνω σχηματιζομένην χρωματικὴν κλίμακα τοῦ ντο παρτηροῦμεν ὅτι οἱ 13 φθόγγοι σχηματίζουν δώδεκα ἡμιτόνια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἑπτὰ εἶναι διατονικά καὶ τὰ πέντε εἶναι χρωματικά.

§ 267. Κατὰ ταῦτα **Χρωματικὴ κλίμαξ** λέγεται ἡ ἀνιούσα ἢ ἡ κατιούσα διαδοχῇ δέκα τριῶν φθόγγων κατὰ ἡμιτόνια διατονικά καὶ χρωματικά.

§ 268. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν χρωματικὴν κλίμακα ἢ μείζων κλίμαξ ὡς προχωροῦσα κατὰ τόνους καὶ ἡμιτόνια διατονικά, λέγεται **διατονικὴ μείζων κλίμαξ** ἢ ἀπλῶς **μείζων κλίμαξ**.

Ἑρωτήσεις :

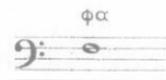
1. Τί λέγεται χρωματικὴ κλίμαξ. 2. Πῶς σχηματίζεται ἡ ἀνιούσα καὶ ἡ κατιούσα χρωματικὴ κλίμαξ. 3. Τί λέγεται μείζων διατονικὴ κλίμαξ. 4. Τραγουδήσατε τὴν ἀνιούσαν καὶ τὴν κατιούσαν χρωματικὴν κλίμακα τοῦ ντο.

Κλειδί ἢ Γνώμων τοῦ Φα.

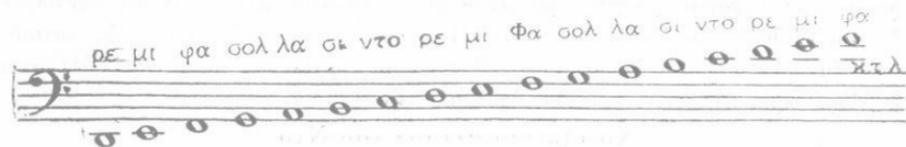
§ 269. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κλειδί τοῦ σολ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα.

§ 270. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κλειδί τοῦ σολ, τὸ ὁποῖον ἐδιδάχθημεν, περισσότερο ἐν χρήσει εἶναι τὸ **κλειδί τοῦ Φα**.

§ 271. Το κλειδί τοῦ φα γράφεται εἰς τὴν τετάρτην γραμμὴν τοῦ πενταγράμμου, π. χ. χρησιμεύει δὲ διὰ νὰ δίδῃ τὸ ὄνομά του φα εἰς τὸ φθογγόσημον τὸ ὁποῖον γράφεται ἐπὶ τῆς τετάρτης γραμμῆς.

Παράδ.

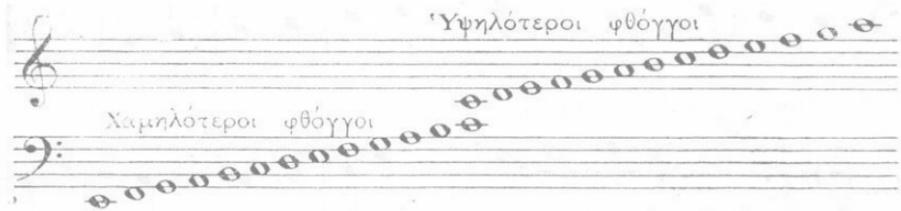
§ 272. Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὴν ἀνιούσαν καὶ τὴν κατιούσαν διαδοχὴν τῶν φθόγγων, εὐκόλως εὐρίσκομεν τὰ ὀνόματα τῶν λοιπῶν φθογγόσημων εἰς τὸν γνώμονα τοῦ φα, π. χ.

§ 273. Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν σχέσιν ἢ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο κλειδιῶν σολ καὶ φα πρέπει νὰ παραβάλωμεν ἓνα φθογγόσημον τοῦ κλειδιοῦ τοῦ φα πρὸς τὸ ἀντίστοιχον φθογγόσημον τοῦ κλειδιοῦ τοῦ σολ.

Οὕτως εἰς τὸ κλειδί τοῦ φα τὸ φθογγόσημον *ντο* τὸ γραφόμενον ἐπὶ τῆς πρώτης βοηθητικῆς γραμμῆς ἄνωθεν τοῦ πενταγράμμου π.χ. ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ κλειδί τοῦ σολ πρὸς τὸ φθογγόσημον *ντο* τὸ γραφόμενον ἐπὶ τῆς πρώτης βοηθητικῆς γραμμῆς κάτωθεν τοῦ πενταγράμμου π.χ.

§ 274. Ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης καταφαίνεται ὅτι τὸ κλειδί τοῦ φα χρησιμεύει διὰ τοὺς χαμηλοτέρους φθόγγους, ἀντιθέτως πρὸς τὸ κλειδί τοῦ σολ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰ τοὺς ὑψηλοτέρους φθόγγους. Τοῦτο γίνεται σαφέστερον εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ὁ ὁποῖος δεικνύει διαδοχὴν φθόγγων ἀπὸ τὸν χαμηλότερον πρὸς τὸν ὑψηλότερον.

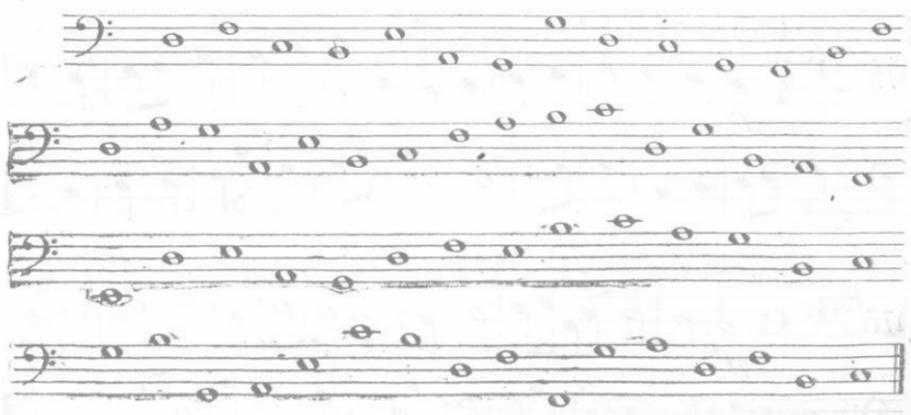
Ἵψηλότεροι φθόγγοι

Χαμηλότεροι φθόγγοι

§ 275. Τὸ κλειδί τοῦ φα λέγεται καὶ κλειδί τοῦ βαθυφώνου (basso), διότι εἰς τὸ κλειδί τοῦτο γράφεται ἡ φωνὴ τοῦ βαθυφώνου.

Ἐσκήσεις :

Ἀναγνώσατε τὰ ὀνόματα τῶν κάτωθι φθογγοσήμων.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

172 *Andante*
mf

173 *Mod^{to}*
f

174 *All^o Mod^{to}*
mf

175 *Allegro*
f

176 *Mod^{to}*
mf

Allegro

Μείζονες κλίμακες μετὰ σημείων ἀλλοιώσεως.

§ 276. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ντο, ἡ ὁποία εἶναι ἡ φυσικὴ κλίμαξ, σχηματίζονται κατὰ τὸ ὑπόδειγμα αὐτῆς καὶ ἄλλαι μείζονες κλίμακες. Πᾶσα μείζων κλίμαξ πρέπει νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀκτῶ συνεχεῖς φθόγγους, οἱ ὅποιοι νὰ προσχωροῦν κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον: Ἐκάστη μείζων κλίμαξ λαμβάνει τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸν φθόγγον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀρχίζει, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν βᾶσιν της.

§ 277. Πρὸς σχηματισμὸν οἰασθῆποτε μείζονος κλίμακος, ἔκτὸς τῆς φυσικῆς κλίμακος τοῦ ντο, διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν κανονικὴν σειρὰν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτόνιων, κάμνομεν χρῆσιν σημείων ἀλλοιώσεως.

§ 278. Ἐκ τῶν διαφόρων μείζονων κλιμάκων ἄλλαι μὲν ἔχουν ὡς σημεῖα ἀλλοιώσεως διέσεις, ἄλλαι δὲ ἔχουν ὑφέσεις.

Ἀπὸ τὰς μείζονας κλίμακας μὲ σημεῖα ἀλλοιώσεως θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς σχηματιζομένας μὲ διέσεις.

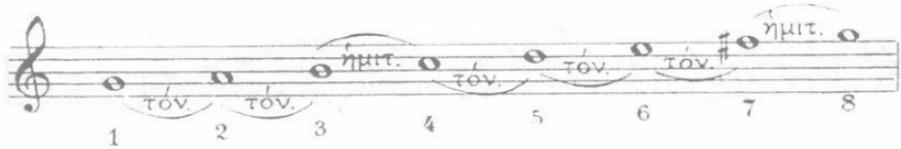
Μείζονες κλίμακες μὲ διέσεις.

Μείζων κλίμαξ τοῦ Σολ.

§ 279. Ἡ πρώτη μείζων κλίμαξ, ἡ ὁποία σχηματίζεται μὲ διέσεις, εἶναι ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ σολ, ἡ ὁποία ἔχει ὡς βᾶσιν αὐτῆς τὸν φθόγγον σολ, δηλαδὴ τὴν 5ην βαθμίδα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο, π.χ.

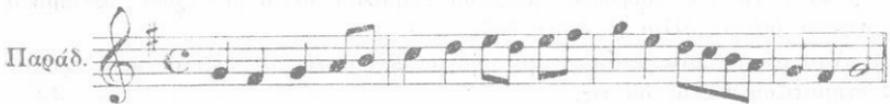
§ 280. Ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ τῶν ὀκτῶ φθόγγων δὲν ἔχει τὴν σειρὰν τῶν τό-

νων καὶ τῶν ἡμιτονίων τῆς μεζονος κλίμακος καὶ ἐπομένως δὲν ἔχει οὔτε τὸ ἄκουσμα αὐτῆς. Πρῶτον διότι μεταξὺ τῆς 6ης—7ης βαθμίδος σχηματίζεται ἡμιτόνιον ἀντὶ τόνου καὶ δεύτερον διότι μεταξὺ τῆς 7ης—8ης βαθμίδος σχηματίζεται τόνος ἀντὶ ἡμιτονίου. Διὰ τὸ νὰ προχωρῇ ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ κανονικῶς ὡς μεζων κλίμαξ τοῦ σολ, πρέπει νὰ ὑψώσωμεν κατὰ ἡμιτόνιον τὴν 7ην βαθμίδα αὐτῆς, δηλαδὴ πρέπει νὰ θέσωμεν εἰς τὸν φθόγγον φα μίαν δίεσιν, π. χ.

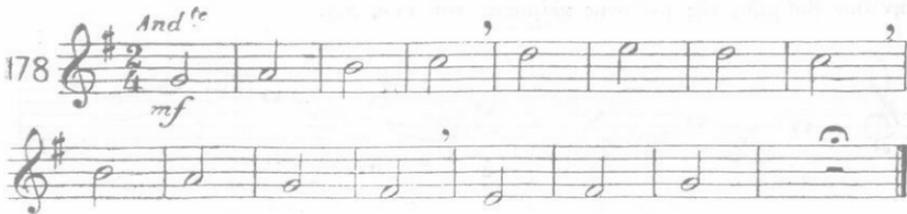
ὁπότε ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ προχωροῦσα κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον, λέγεται *μεζων κλίμαξ τοῦ σολ*, διότι βᾶσις τῆς κλίμακος ταύτης εἶναι ὁ φθόγγος σολ.

§ 281. Διὰ τοῦτο ὅταν ἓνα μουσικὸν τεμάχιον εἶναι γραμμένον εἰς τὴν μεζονα κλίμακα τοῦ σολ, πρέπει ὅλοι οἱ εἰς αὐτὸ ὑπάρχοντες φθόγγοι φα, νὰ ἐκτελοῦνται μὲ δίεσιν. Διὰ τὸ νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνωμεν ὅμως τὴν δίεσιν ταύτην πρὸ ἐκάστου φθόγγου φα, γράφομεν ταύτην ὡς *ὄπλισμόν τοῦ γνώμονος*, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου πενταγράμμου καὶ εἰς τὴν πέμπτην γραμμὴν αὐτοῦ ἀμέσως μετὰ τὸν γνώμονα. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὅλα τὰ συναντῶμενα φα εἰς τὸ μουσικὸν τεμάχιον, πρέπει νὰ ἐκτελοῦνται μὲ δίεσιν (βλ. καὶ § 243).

§ 282. Ἐπομένως ἡ μεζων κλίμαξ τοῦ σολ ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς μίαν δίεσιν διὰ τὸν φθόγγον φα, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς:

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

179 *Mod^{to}*
f

Musical score for measures 179-180. The music is in G major (one sharp) and common time (C). It consists of three staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The tempo/mood is marked 'Mod^{to}' and the dynamic is 'f'. The melody consists of quarter notes and eighth notes, with some rests. The second and third staves provide accompaniment with similar rhythmic patterns.

180 *Mod^{to}*
mf

Musical score for measures 181-182. The music is in G major (one sharp) and common time (C). It consists of two staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The tempo/mood is marked 'Mod^{to}' and the dynamic is 'mf'. The melody features eighth-note runs and quarter notes. The second staff provides accompaniment.

181 *Mod^{to}*
p

Musical score for measures 183-184. The music is in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of two staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The tempo/mood is marked 'Mod^{to}' and the dynamic is 'p'. The melody consists of quarter and eighth notes. The second staff provides accompaniment.

182 *And^{no}*
p

Musical score for measures 185-186. The music is in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of three staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The tempo/mood is marked 'And^{no}' and the dynamic is 'p'. The melody features quarter notes and eighth notes, with some rests. The second and third staves provide accompaniment.

183 *All^{to}* *p* *con grazia* *mf* *FINE* *D. C.*

Σημ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσαμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σολ, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν καὶ τὰς ὑπολοίπους μείζονας κλίμακας μὲ διέσεις.

Μείζων κλίμαξ τοῦ ρε.

§ 283. Ἐὰν θέσωμεν ὡς βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ σολ, δηλαδὴ τὸν φθόγγον ρε καὶ σχηματίσωμεν μίαν ἀνιούσαν διαδοχὴν ὀκτῶ φθόγγων, π. χ.

παρατηροῦμεν ὅτι αὕτη δὲν σχηματίζει τὴν σειρὰν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτόνιων μείζονος κλίμακος. Διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν κανονικὴν σειρὰν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτόνιων, πρέπει μὲ μίαν διέσειν νὰ ὑψώσωμεν κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον τοὺς φθόγγους φα καὶ ρε, π. χ.

§ 284. Ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ βαδίζουσα κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον, λέγεται μείζων κλίμαξ τοῦ ρε, διότι βᾶσις τῆς κλίμακος ταύτης εἶναι ὁ φθόγγος ρε.

§ 285. Ὡστε πρὸς σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ρε ἐχρηιάσθημεν δύο διέσεις, τὴν μίαν διὰ τὸν φθόγγον φα (ἡ ὁποία ὑπῆρχεν ἤδη εἰς τὴν μείζονα

κλίμακα τοῦ σολ) καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὸν φθόγγον *ντο* (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθεῖσης κλίμακος τοῦ ρε).

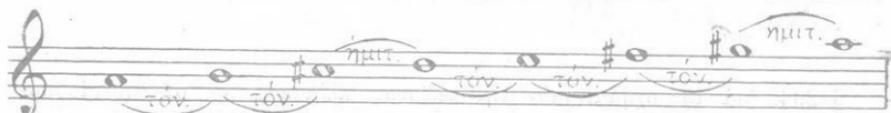
§ 286. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ρε ἔχει ὡς ὄπλισμόν δύο διέσεις, διὰ τοὺς φθόγγους *φα*, *ντο*, ὁ ὁποῖος ὄπλισμὸς γράφεται ὡς ἐξῆς:

Σημ. Μελωδικαὶ ἀσκήσεις εἰς τὴν κλίμακα τοῦ ρε καὶ εἰς τὰς περισσοτέρας ἀπὸ τὰς λοιπὰς μείζονας κλίμακας μὲ σημεῖα ἀλλοιώσεως εὐρίσκομεν εἰς τὰς «Μελωδικὰς Ἀσκήσεις» τῆς Β'. Καλομοίρη-Οἰκονομίδη.

Μείζων κλίμαξ τοῦ λα.

§ 287. Μετὰ τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ρε ἔχοντες ὡς βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς, δηλαδὴ τὸν φθόγγον *λα*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *λα*, π.χ.

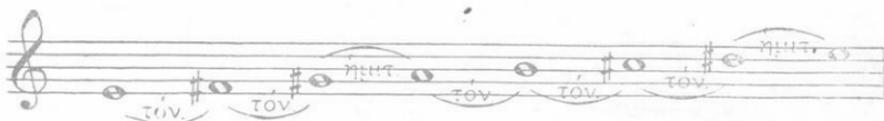
§ 288. Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *λα*, ὡς παρατηροῦμεν, ἐχρησιάσθημεν τρεῖς διέσεις. Αἱ τρεῖς αὗται διέσεις εἶναι, αἱ δύο διὰ τοὺς φθόγγους *φα*, *ντο*, (διέσεις τῆς προηγουμένης σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ ρε), καὶ ἡ τρίτη διὰ τὸν φθόγγον *σολ* (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ *λα*).

§ 289. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ *λα* ἔχει ὡς ὄπλισμόν τρεῖς διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους *φα*, *ντο*, *σολ*, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἐξῆς:

Μείζων κλίμαξ τοῦ μι.

§ 290. Μὲ βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς προηγουμένης σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ *λα*, δηλαδὴ τὸν φθόγγον *μι*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *μι*, π.χ.

§ 291. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *μι*, ἐχρησιάσθημεν τέσσαρας διέσεις. Αἱ τέσσαρες αὗται διέσεις εἶναι, αἱ τρεῖς διὰ τοὺς φθόγγους *φα*, *ντο*, *σολ* (διέσεις τῆς προηγουμένης σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ *λα*) καὶ

Μ. Καλομοίρη—Φ. Οἰκονομίδη «Μαθήματα Μουσικῆς» Τεῦχ. Α' Ἔκδ. Α' 1939 — 8.

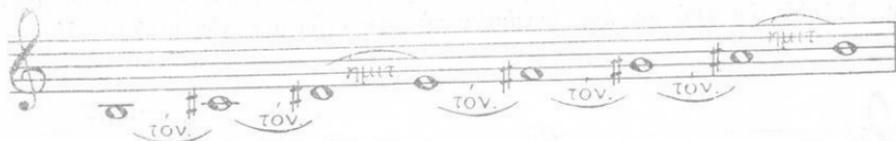
ἡ τετάρτη διὰ τὸν φθόγγον ρε (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ μι).

§ 292. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ μι ἔχει ὡς ὄπισμον τέσσαρας διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ, ρε, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἐξῆς:

Μείζων κλίμαξ τοῦ σι.

§ 293. Μὲ βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ μι, δηλαδὴ τὸν φθόγγον σι, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ σι, π.χ.

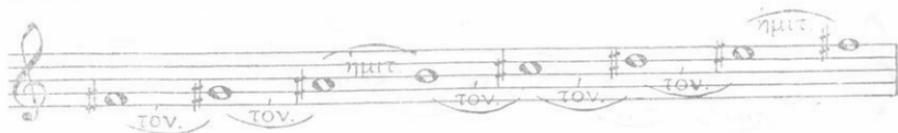
§ 294. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ σι, ἐχρηιάσθημεν πέντε διέσεις. Αἱ πέντε αὗται διέσεις εἶναι, αἱ τέσσαρες διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ, ρε (διέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ μι) καὶ ἡ πέμπτη διὰ τὸν φθόγγον λα (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ σι).

§ 295. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ σι, ἔχει ὡς ὄπισμον αὐτῆς πέντε διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ, ρε, λα, ὁ ὁποῖος ὄπισμος γράφεται ὡς

Μείζων κλίμαξ τοῦ φα #.

§ 296. Μὲ βάσιν τὴν 5ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ σι, δηλαδὴ τὸν φθόγγον φα #, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ φα #, π.χ.

§ 297. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς κλίμακος ταύτης ἐχρηιάσθημεν ἕξ διέσεις. Αἱ ἕξ αὗται διέσεις εἶναι, αἱ πέντε διὰ τοὺς φθόγγους φα, ντο, σολ, ρε, λα, (διέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ σι) καὶ ἡ ἕκτη διὰ τὸν φθόγγον μι (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ φα #).

§ 298. Ἐπομένως ἡ *μείζων κλίμαξ τοῦ φα #* ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς ἕξ διέσεις, διὰ τοὺς φθόγγους *φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι*, ὁ ὁποῖος ὄπλισμός γράφεται ὡς ἑξῆς :

Μείζων κλίμαξ τοῦ ντο #

§ 299. Μὲ βάσιν τὴν ἑνὴν βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *φα #*, δηλαδή τὸν φθόγγον *ντο #*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *ντο #*, π. χ.

§ 300. Διὰ τὸν σχηματισμόν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *ντο #* ἐχρηιάσθημεν ἑπτὰ διέσεις. Αἱ ἑπτὰ αὗται διέσεις εἶναι, αἱ ἕξ διὰ τοὺς φθόγγους *φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι*, (διέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *φα #*) καὶ ἡ ἑβδόμη διὰ τὸν φθόγγον *σι* (7η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης κλίμακος τοῦ *ντο #*).

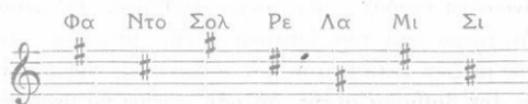
Ἐπομένως ἡ *μείζων κλίμαξ τοῦ ντο #* ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς ἑπτὰ διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους *φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι, σι*, ὁ ὁποῖος ὄπλισμός γράφεται ὡς

Σειρὰ τῶν διέσεων τοῦ ὄπλισμοῦ τῶν κλιμάκων

§ 301. Ἐξ ὅσων εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐξίγεται ὅτι αἱ μείζονες κλίμακες μὲ διέσεις εἶναι ἑπτὰ.

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὰς ἑπτὰ ταύτας μείζονας κλίμακας—μὲ διέσεις μεταχειρίζεμεθα ἑπτὰ φθόγγους μὲ διέσεις οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν κατωτέρω σειρὰν:

Οὕτως ὅταν μία μείζων κλίμαξ ἔχη ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς μίαν διέσιν, ἡ διέσις αὕτη εἶναι διὰ τὸν φθόγγον *φα*, ὅταν ἔχη δύο διέσεις, αὗται εἶναι διὰ τοὺς φθόγγους *φα* καὶ *ντο*, ὅταν ἔχη τρεῖς διέσεις, αὗται εἶναι διὰ τοὺς φθόγγους *φα, ντο, σολ* καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἡ τελευταία διέσις εἰς ἑκάστην μείζονα κλίμακα μὲ διέσεις εἶναι διὰ τὴν 7ην αὐτῆς βαθμίδα.

Σειρά τῶν ἐπτὰ μείζονων κλιμάκων με̄ διέσεις.

§ 302. Ἡ σειρά τῶν ἐπτὰ μείζονων κλιμάκων με̄ διέσεις εἶναι ἡ κατωτέρω

1η ἡ κλίμαξ τοῦ Σολ με̄ μίαν διέσιν διὰ τὸν φθόγγον	φα
2α » Ρε » δύο διέσεις διὰ τοὺς φθόγγους	φα, ντο
3η » Λα » τρεῖς » » »	φα, ντο, σολ
4η » Μι » τέσσαρας » » »	φα, ντο, σολ, ρε
5η » Σι » πέντε » » »	φα, ντο, σολ, ρε, λα
6η » Φα $\sharp$ » ἕξ » » »	φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι
7η » Ντο $\sharp$ » ἑπτὰ » » »	φα, ντο, σολ, ρε, λα, μι, σι

Ἐρωτήσεις :

1. Εἰς ποίας μείζονας κλίμακας ἀνήκει ἕκαστος τῶν κατωτέρω ὄπλισμῶν :

2. Τί ὄπλισμὸν ἔχει ἐκάστη τῶν κλιμάκων.

Μι-Σι-Σολ-Φα $\sharp$ - Λα-Ρε-Ντο $\sharp$.

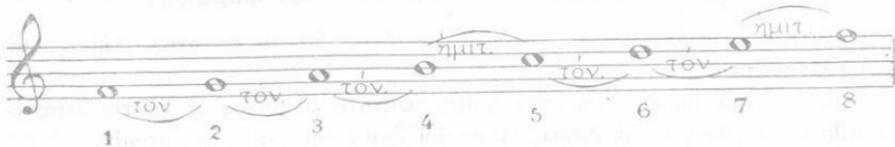
3. Ἀπαγγεῖλατε ἀλληλοδιαδόχως τοὺς φθόγγους ἐκάστης μείζονος κλίμακος με̄ διέσεις.

Μείζονες κλίμακες με̄ ὑφέσεις.

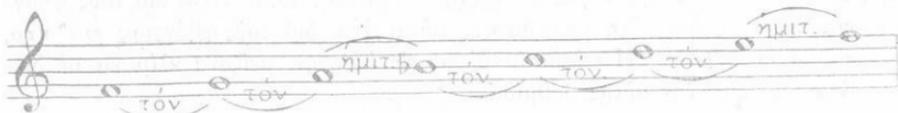
§ 303. Αἱ μείζονες κλίμακες με̄ ὑφέσεις σχηματίζονται ὡς κατωτέρω :

Μείζων κλίμαξ τοῦ Φα.

§ 304. Ἡ πρώτη μείζων κλίμαξ ἡ ὁποία σχηματίζεται με̄ ὑφέσεις εἶναι ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ φα, ἡ ὁποία ἔχει ὡς βᾶσιν αὐτῆς τὸν φθόγγον φα, δηλαδὴ τὴν 4ην βαθμίδα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο, π. χ.

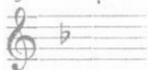

§ 305. Ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ τῶν ὀκτῶ φθόγγων, ὡς παρατηροῦμεν, δὲν ἔχει τὴν σειρὰν τῶν τόνων καὶ τῶν ἡμιτονίων τῆς μείζονος κλίμακος. Διὰ τὴν προχωρῆ ἡ ἀνωτέρω μείζων κλίμαξ τοῦ φα κανονικῶς, πρέπει νὰ χαμηλώσωμεν κατὰ ἡμιτόνιον τὴν 4ην βαθμίδα αὐτῆς, δηλαδὴ πρέπει νὰ θέσωμεν εἰς τὸν φθόγγον σι μίαν ὑφασιν, π. χ.

ὅποτε ἡ ἀνωτέρω διαδοχὴ προχωροῦσα κατὰ δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τρεῖς τόνους καὶ ἡμιτόνιον λέγεται *μείζων κλίμαξ τοῦ φα*, διότι βᾶσις τῆς κλίμακος εἶναι ὁ φθόγγος *φα*.

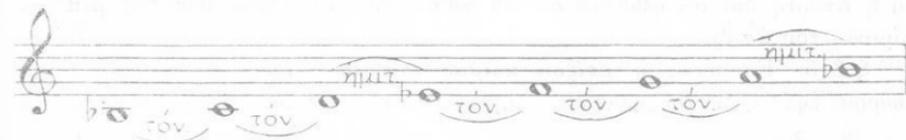
§ 306. Ἐπομένως ἡ *μείζων κλίμαξ τοῦ φα* ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς μίαν ὑφέσιν διὰ τὸν φθόγγον *σι*, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς:

Σημ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσαμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *φα* δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν καὶ τὰς ὑπολοίπους μείζονας κλίμακας μὲ ὑφέσεις.

Μείζων κλίμαξ τοῦ *σι β*

§ 307. Ἐχοντες ὡς βᾶσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *φα*, δηλαδὴ τὸν φθόγγον *σι β*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *σι β*, π.χ.

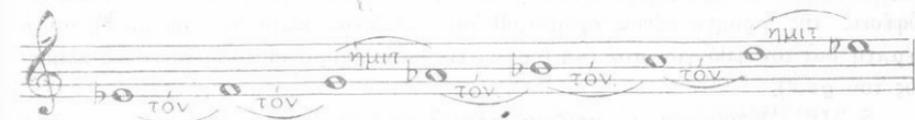
§ 308. Διὰ τὸν σχηματισμόν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *σι β* ἐχρηιάσθημεν δύο ὑφέσεις. Αἱ δύο αὗται ὑφέσεις εἶναι ἢ μία διὰ τὸν φθόγγον *σι* (ἢ ὑφέσις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *φα*) καὶ ἢ ἄλλη διὰ τὸν φθόγγον *μι* (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *σι β*).

§ 309. Ἐπομένως ἡ *μείζων κλίμαξ τοῦ σι β* ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς δύο ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους *σι*, *μι*, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς:

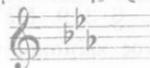
Μείζων κλίμαξ τοῦ *μι β*.

§ 310. Μὲ βᾶσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *σι β*, δηλαδὴ τὸν φθόγγον *μι β*, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ *μι β*, π.χ.

§ 311. Διὰ τὸν σχηματισμόν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ *μι β* ἐχρηιάσθημεν τρεῖς ὑφέσεις. Αἱ τρεῖς αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ δύο διὰ τοὺς φθόγγους *σι*, *μι* (ὑφέσεις τῆς προηγουμένως σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *σι β*) καὶ ἢ τρίτη διὰ τὸν φθόγγον *λα* (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ *μι β*).

§ 312 Ἐπομένως ἡ *μείζων κλίμαξ τοῦ μι β* ἔχει ὡς ὄπλισμόν αὐτῆς τρεῖς ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους *σι*, *μι*, *λα* ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς:

Μείζων κλίμαξ τοῦ λα β.

§ 313. Μὲ βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένης σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ μι β, δηλαδὴ τὸν φθόγγον λα β, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ λα β. π. γ.

§ 314. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ λα β ἔχρησιάσθημεν τέσσαρας ὑφέσεις. Αἱ τέσσαρες αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ τρεῖς διὰ τοὺς φθόγγους σι, μι, λα (ὑφέσεις τῆς προηγουμένης σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ μι β) καὶ ἡ τετάρτη διὰ τὸν φθόγγον ρε (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ λα β).

§ 315. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ λα β ἔχει ὡς ὄπλισμὸν αὐτῆς τέσσαρας ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους σι, μι, λα, ρε, ὁ ὁποῖος ὄπλισμὸς γράφεται ὡς

Μείζων κλίμαξ τοῦ ρε β.

§ 316. Μὲ βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένης σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ λα β, δηλαδὴ τὸν φθόγγον ρε β, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ ρε β, π. γ.

§ 317. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος τοῦ ρε β χρειάζονται πέντε ὑφέσεις. Αἱ πέντε αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ τέσσαρες διὰ τοὺς φθόγγους σι, μι, λα, ρε (ὑφέσεις τῆς προηγουμένης σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ λα β) καὶ ἡ πέμπτη διὰ τὸν φθόγγον σολ (4η βαθμὶς τῆς νέας σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ ρε β).

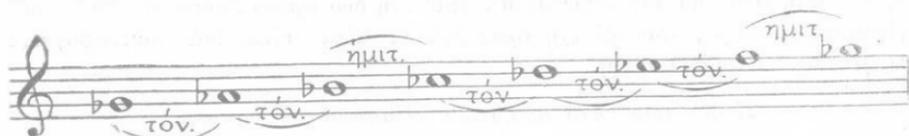
§ 318. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ρε β ἔχει ὡς ὄπλισμὸν αὐτῆς πέντε ὑφέσεις, διὰ τοὺς φθόγγους σι, μι, λα, ρε, σολ, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς

Μείζων κλίμαξ τοῦ σολ β

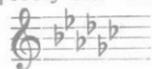
§ 319. Μὲ βάσιν τὴν 4ην βαθμίδα τῆς προηγουμένης σχηματισθεῖσης μείζονος κλίμακος τοῦ ρε β, δηλαδὴ τὸν φθόγγον σολ β, δυνάμεθα νὰ σχηματίσω-

μεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ $\text{σολ } \flat$, π.χ.

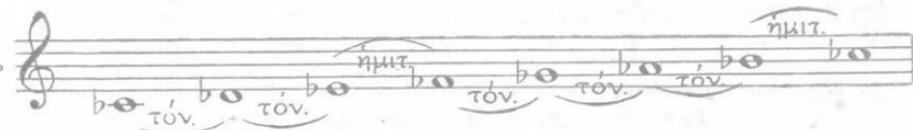
§ 320. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ $\text{σολ } \flat$ ἐχρηιάσθημεν ἕξ ὑφέσεις. Αἱ ἕξ αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ πέντε διὰ τοὺς φθόγγους $\text{σι, μι, λα, ρε, σολ}$ (ὑφέσεις τῆς προηγουμένης σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ $\text{ρε } \flat$) καὶ ἡ ἕκτη διὰ τὸν φθόγγον ντο (4ῃ βαθμῖς τῆς νέας σχηματισθείσης κλίμακος τοῦ $\text{σολ } \flat$).

§ 321. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ $\text{σολ } \flat$ ἔχει ὡς ὄπλισμὸν αὐτῆς ἕξ ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους $\text{σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο}$, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς:

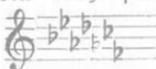
Μείζων κλίμαξ τοῦ $\text{ντο } \flat$

§ 322. Μὲ βάσιν τὴν 4ῃν βαθμίδα τῆς προηγουμένης σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ $\text{σολ } \flat$, δηλαδὴ τὸν φθόγγον $\text{ντο } \flat$, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν τὴν μείζονα κλίμακα τοῦ $\text{ντο } \flat$, π.χ.

§ 323. Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ $\text{ντο } \flat$ ἐχρηιάσθημεν ἑπτὰ ὑφέσεις. Αἱ ἑπτὰ αὗται ὑφέσεις εἶναι, αἱ ἕξ διὰ τοὺς φθόγγους $\text{σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο}$ (ὑφέσεις τῆς προηγουμένης σχηματισθείσης μείζονος κλίμακος τοῦ $\text{ντο } \flat$) καὶ ἡ ἑβδόμη διὰ τὸν φθόγγον φα (4ῃ βαθμῖς τῆς νέας σχηματισθείσης κλίμακος τοῦ $\text{ντο } \flat$).

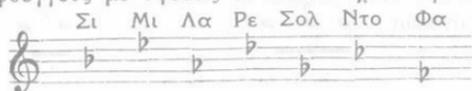
§ 324. Ἐπομένως ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ $\text{ντο } \flat$ ἔχει ὡς ὄπλισμὸν ἑπτὰ ὑφέσεις διὰ τοὺς φθόγγους $\text{σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο, φα}$, ὁ ὁποῖος γράφεται ὡς ἑξῆς:

Σειρὰ τῶν ὑφέσεων τοῦ ὄπλισμοῦ τῶν κλιμάκων

§ 325. Ἐξ ὅσων εἴλομεν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι αἱ μείζονες κλίμακες μὲ ὑφέσεις εἶναι ἑπτὰ.

Διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὰς ἑπτὰ ταύτας μείζονας κλίμακας μὲ ὑφέσεις μεταχειριζόμεθα ἑπτὰ φθόγγους μὲ ὑφέσεις οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν κατωτέρω σειρὰν:

Οὕτως ὅταν μία μείζων κλίμαξ ἔχη ὡς ὄπισμόν αὐτῆς μίαν ὑφῆσιν, ἢ ὑφῆσιν αὐτῆ εἶναι διὰ τὸν φθόγγον *σι*, ὅταν ἔχη δύο ὑφῆσεις, αὐταὶ εἶναι διὰ τοὺς φθόγγους *σι* καὶ *μι*, ὅταν δὲ ἔχη τρεῖς ὑφῆσεις, αὐταὶ εἶναι διὰ τοὺς φθόγγους *σι*, *μι*, *λα*, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Σειρὰ τῶν ἐπτὰ μειζόνων κλιμάκων μὲ ὑφῆσεις.

§ 326. Ἡ σειρὰ τῶν ἐπτὰ μειζόνων κλιμάκων μὲ ὑφῆσεις εἶναι ἡ κατωτέρω :

1η	ἢ κλίμαξ τοῦ	Φα	μὲ μίαν ὑφῆσιν	διὰ τὸν φθόγγον	σι
2α	»	Σι β	» δύο ὑφῆσεις	διὰ τοὺς φθόγγους	σι, μι
3η	»	Μι β	» τρεῖς	»	» σι, μι, λα
4η	»	Λα β	» τέσσαρας	»	» σι, μι, λα, ρε
5η	»	Ρε β	» πέντε	»	» σι, μι, λα, ρε, σολ
6η	»	Σολ β	» ἕξι	»	» σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο
7η	»	Ντο β	» ἑπτὰ	»	» σι, μι, λα, ρε, σολ, ντο, φα

Ἐρωτήσεις :

1. Εἰς ποίας μείζονας κλίμακας ἀνήκει ἕκαστος τῶν κατωτέρω ὄπισμῶν :

2. Τί ὄπισμόν ἔχει ἐκάστη τῶν κατωτέρω κλιμάκων :

Ρε β - Σι β - Ντο β - Μι β - Φα - Λα β - Σολ β.

3. Ἀπαγγείλατε ἀλληλοδιαδόχως τοὺς φθόγγους ἐκάστης μείζονος κλίμακος μὲ ὑφῆσεις.

Τρίηχον

§ 327. **Τρίηχον** λέγεται τὸ σύνολον τριῶν τῆς αὐτῆς ἀξίας φθογγῶσιν τὰ ὁποῖα εἶναι ἴσα πρὸς δύο φθογγόσημα τῆς αὐτῆς ἢ πρὸς ἓνα φθογγόσημον τῆς ἀμέσως ἀνωτέρας ἀξίας· σημειοῦται δὲ δι' ἑνὸς ἀριθμοῦ 3 γραφομένου ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τοῦ τριήχου.

§ 328. Κατὰ ταῦτα τὸ **τριήχον** ἀποτελεῖται ἢ ἀπὸ δλόκληρα, ἢ ἀπὸ ἡμίση ἢ ἀπὸ τέταρτα κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Παραδείγματα

Τρίηχον ἡμίσεων		εἶναι ἴσον μὲ		ἢ	
Τρίηχον τετάρτων		»	»	»	
Τρίηχον ὀγδῶων		»	»	»	

κ. τ. λ.   κ. τ. λ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

184 *Allegro*

185 *Mod^{to}*

186 *And^{no}*

Συγκοπή.

§ 329. *Συγκοπή* λέγεται τὸ εἶδος τοῦ ῥυθμοῦ κατὰ τὸν ὁποῖον ἓνα φθογ-
γώσημον ἀσχέει ἀπὸ ἀσθενὲς μέρος ἑνὸς μέτρου καὶ ἐπεκτείνεται εἰς τὸ ἰσχυρὸν
μέρος τοῦ αὐτοῦ ἢ τοῦ ἐπομένου μέτρου, π. γ.

§ 330. Τὸ χαρακτηριστικὸν εἰς τὴν συγκοπὴν εἶναι ὅτι κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὁ ῥυθμικὸς τονισμὸς τοῦ ἰσχυροτέρου μέρους τοῦ μέτρου μεταβιβάζεται εἰς τὸ ἀσθενέστερον μέρος ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀρχίζει ἡ συγκοπὴ.

ισχ.   ισχ.   ισχ.

Παράδ.

§ 331. Ἡ συγκοπὴ εἶναι ὁμαλὴ καὶ ἀνώμαλος.

§ 332. Ὁμαλὴ ἢ συγκοπὴ εἶναι ὅταν τὰ δύο ἐνούμενα φθογγόσημα εἶναι τῆς αὐτῆς ἀξίας.

Παράδ.

§ 333. Ἀνώμαλος δὲ εἶναι ἡ συγκοπὴ ὅταν τὰ δύο ἐνούμενα φθογγόσημα εἶναι διαφόρου ἀξίας.

Παράδ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

187 *Mod^{to}*

188 *Allegro*

189 *Andante*

p

Musical notation for exercise 189, consisting of two staves. The first staff is in treble clef, 3/4 time, starting with a piano (*p*) dynamic. The melody is written in a simple, flowing style with eighth and quarter notes.

Ἀντιχρονισμός.

§ 334. Ἀντιχρονισμός λέγεται τὸ εἶδος τοῦ ῥυθμοῦ κατὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸ ἀσθενὲς μέρος τοῦ μέτρου ἔχομεν φθογγόσημον εἰς δὲ τὸ ἰσχυρὸν ἔχομεν παῦσιν.

Παράδ.

Musical notation for the example of anacrusis, consisting of two staves. The first staff is in treble clef, common time (C), showing a sequence of notes followed by a rest. The second staff shows the continuation of the melody, starting with a note that begins on the second beat of the measure.

§ 335. Καὶ ὁ ἀντιχρονισμὸς ὅπως καὶ ἡ συγκοπή εἶναι ὁμαλὸς καὶ ἀνώμαλος. Ὁμαλὸς μὲν εἶναι ὅταν τὸ φθογγόσημον καὶ ἡ παῦσις εἶναι τῆς αὐτῆς ἀξίας, ἀνώμαλος δὲ ὅταν εἶναι διαφόρου ἀξίας.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

190 *Mod^{to}*

mf

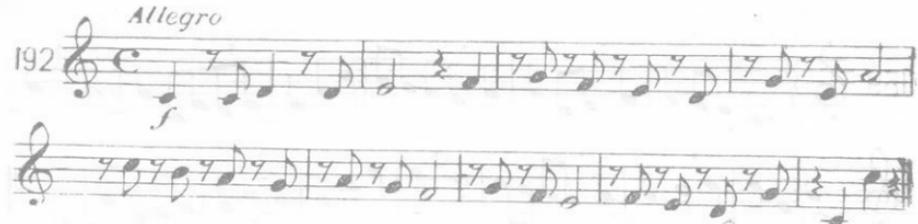
Musical notation for exercise 190, consisting of two staves. The first staff is in treble clef, common time (C), marked *Mod^{to}* and *mf*. The melody consists of quarter notes with rests.

191 *And^{te}*

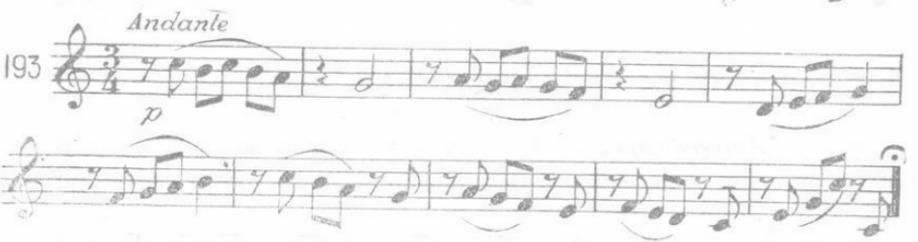
mf

Musical notation for exercise 191, consisting of two staves. The first staff is in treble clef, 2/4 time, marked *And^{te}* and *mf*. The melody consists of quarter notes with rests.

Allegro

192

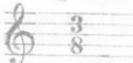
Andante

193

Μέτρον τριῶν, ἕξ, ἑννέα καὶ δώδεκα ὀγδόων.

Μέτρον τριῶν ὀγδόων.

§ 336. Τὸ μέτρον τῶν τριῶν ὀγδόων εἶναι ἀπὸ τὰ συνηθέστερα μέτρα εἰς τὴν μουσικῆν.

§ 337. Τὸ μέτρον τριῶν ὀγδόων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τρία ἴσα μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδοῦ.

Μέτρον τριῶν ὀγδόων

§ 338. Τὸ μέτρον $\frac{3}{8}$ μετροῦμεν μὲ τρεῖς ἰσοχρόνους κινήσεις, (βλ. § 140), ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδοῦ. Εἰς τὸ μέτρον τριῶν ὀγδόων τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὰ δὲ ἄλλα δύο εἶναι τὰ ἀσθενῆ.

Παράδ. ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

All^o Mod^{to}

194

195 *And^{no}*
p

196 *All^{mo}*
mf
p

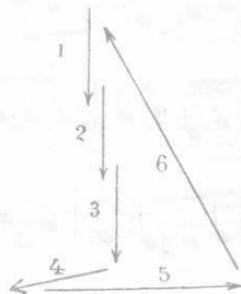
Μέτρον ἕξ ὀγδόων.

§ 339. Τὸ μέτρον τῶν ἕξ ὀγδόων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{6}{8}$ ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ ἕξ μέρη ἑκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδοῦ.

Μέτρον ἕξ ὀγδόων $\frac{6}{8}$

§ 340. Τὸ μέτρον $\frac{6}{8}$ μετροῦμεν μὲ ἕξ ἰσοχρόνους κινήσεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδοῦ.

§ 341. Αἱ ἕξ κινήσεις γίνονται ὡς ἑξῆς: ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη κινήσεις γίνονται πρὸς τὰ κάτω, ἡ τετάρτη πρὸς τὰ ἀριστερά, ἡ πέμπτη πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἡ ἕκτη πρὸς τὰ ἐπάνω, συμφώνως πρὸς τὸ σχῆμα:

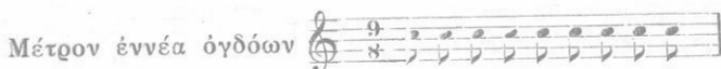

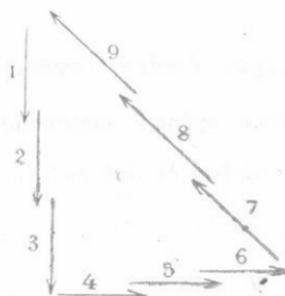
Μέτρον έννέα όγδόων

§ 344. Τό μέτρον έννέα όγδόων σημειούται διά τοῦ αριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{9}{8}$ αποτελείται δέ ἀπό έννέα μέρη, ἕκαστον τῶν όποίων ἔχει ἀξίαν ένός όγδόου.

§ 345. Τό μέτρον $\frac{9}{8}$ μετροῦμεν με έννέα ίσοχρόνους κινήσεις, ἕκαστη τῶν όποίων ἔχει ἀξίαν ένός όγδόου.

§ 346. Αἱ έννέα κινήσεις γίνονται ὡς ἑξῆς : αἱ τρεῖς πρώται κινήσεις γίνονται πρὸς τὰ κάτω, αἱ τρεῖς δεύτεραι γίνονται πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ αἱ τρεῖς τελευταῖαι πρὸς τὰ ἐπάνω, συμφώνως πρὸς τὸ σχῆμα :

§ 347. Εἰς τὸ μέτρον τῶν έννέα όγδόων, ἰσχυρὰ μέρη εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ τέταρτον καὶ τὸ ἕβδομον, ἀσθενῆ δὲ τὰ λοιπά. Ἐκ τῶν τριῶν ἰσχυρῶν μερῶν τοῦ μέτρον τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἰσχυρότερον καὶ διά τοῦτο λέγεται δις ἰσχυρόν.

δις ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ. ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ. ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ.

§ 348. Τὸ μέτρον τῶν $\frac{9}{8}$, ὅταν ἡ ῥυθμικὴ ἀγωγή εἶναι συντομωτέρα, μετροῦμεν καὶ μὲ τρεῖς κινήσεις, ὁπότε εἰς ἑκάστην κίνησιν ἀντιστοιχοῦν ἀνὰ τρεῖς ὄγδοα.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

200 *Andante*

201 *Larghetto*

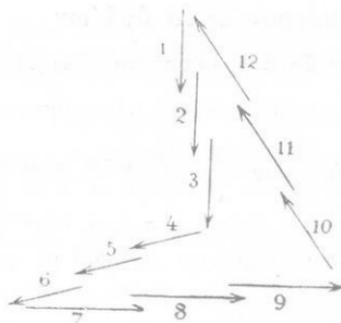
Μέτρον δώδεκα ὀγδόων.

§ 349. Τὸ μέτρον δώδεκα ὀγδόων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{12}{8}$ ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ δώδεκα μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου.

Μέτρον δώδεκα ὀγδόων

§ 350. Τὸ μέτρον $\frac{12}{8}$ μετροῦμεν μὲ δώδεκα ἰσοχρόνους κινήσεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδόου.

§ 351. Αἱ δώδεκα κινήσεις γίνονται ὡς ἑξῆς: αἱ τρεῖς πρῶται κινήσεις γίνονται πρὸς τὰ κάτω, αἱ τρεῖς δευτέραι πρὸς τὰ ἀριστερά, αἱ ἄλλαι τρεῖς πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ αἱ τρεῖς τελευταῖαι πρὸς τὰ ἐπάνω, συμφῶνως πρὸς τὸ σχῆμα:

§ 352. Εἰς τὸ μέτρον τῶν δώδεκα ὀγδόων ἰσχυρὰ μέρη εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ τέταρτον, τὸ ἕβδομον καὶ τὸ δέκατον, ἀσθενῆ δὲ εἶναι τὰ λοιπὰ· ἐκ τῶν τεσσάρων δὲ ἰσχυρῶν μερῶν τοῦ μέτρον τὸ πρῶτον καὶ τὸ ἕβδομον εἶναι τὰ ἰσχυρότερα καὶ ἐκ τῶν δύο τούτων ἰσχυρότερον εἶναι τὸ πρῶτον. Διὰ τοῦτο τὸ πρῶτον λέγεται τρεῖς ἰσχυρὸν τὸ δὲ ἕβδομον δις ἰσχυρὸν.

τρεις ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ. ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ. δις ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ. ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ.

Παράδ.

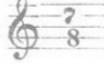
§ 353. Τὸ μέτρον τῶν $\frac{12}{8}$, ὅταν ἡ ρυθμικὴ ἀγωγή εἶναι συντομωτέρα, μετροῦμεν μὲ τέσσαρας κινήσεις, ὅποτε εἰς ἐκάστην κίνησιν ἀντιστοιχοῦν ἀνά τρία ὀγδοα.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

202 *Poco Adagio*

203 *And^{te}*

Μέτρον ἑπτὰ ὀγδόων

§ 354. Τὸ μέτρον τῶν ἑπτὰ ὀγδόων εἶναι ἀπὸ τὰ συνηθέστερα μέτρα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μουσικὴν, σημειοῦται δὲ διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος

Μέτρον ἑπτὰ ὀγδόων

§ 355. Τὸ μέτρον τῶν $\frac{7}{8}$ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑπτὰ ἴσα μέρη ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ὀγδοῦ, μετροῦμεν δὲ αὐτὸ μὲ τρεῖς κινήσεις. Εἰς τὴν πρώτην κίνησιν ἐκτελοῦμεν τὰ τρία πρῶτα ὄγδοα, εἰς τὴν δευτέραν τὰ ἄλλα δύο καὶ εἰς τὴν τρίτην τὰ δύο τελευταῖα ὄγδοα.

§ 356. Αἱ τρεῖς αὗται κινήσεις γίνονται μὲν συμφώνως πρὸς τὸ γνωστὸν σχῆμα τῶν τριῶν κινήσεων, δὲν εἶναι ὅμως ἰσόχρονοι, διότι εἰς τὴν πρώτην κίνησιν ἀντιστοιχοῦν τρία ὄγδοα, ἐνῶ εἰς τὴν δευτέραν καὶ εἰς τὴν τρίτην ἀνά δύο ὄγδοα.

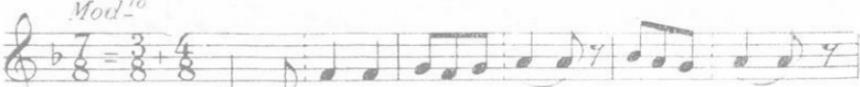
§ 357. Διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλλίτερον τὴν τοιαύτην διαίρεσιν τοῦ μέτρου, πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ μέτρον τῶν $\frac{7}{8}$ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα μέτρον $\frac{3}{8}$ καὶ ἀπὸ ἓνα μέτρον $\frac{4}{8}$ καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἰσχυρὰ μέρη εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ τέταρτον καὶ τὸ ἕκτον, τὰ δὲ ἄλλα εἶναι τὰ ἀσθενῆ. Τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρότερον καὶ διὰ τοῦτο λέγεται δις ἰσχυρόν.

Παράδ. δις ἰσχ. ἀσθ. ἀσθ. ἰσχ. ἀσθ. ἰσχ. ἀσθ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

204 *Allegro*

205 *Mod^{to}*

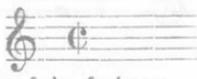
mf

f

Μέτρον δύο, τριῶν καὶ τεσσάρων δευτέρων.

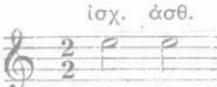
Μέτρον δύο δευτέρων.

§ 358. Τὸ μέτρον τῶν δύο δευτέρων εἶναι ἀπὸ τὰ περισσότερον συνήθη εἰς τὴν μουσικὴν μέτρα.

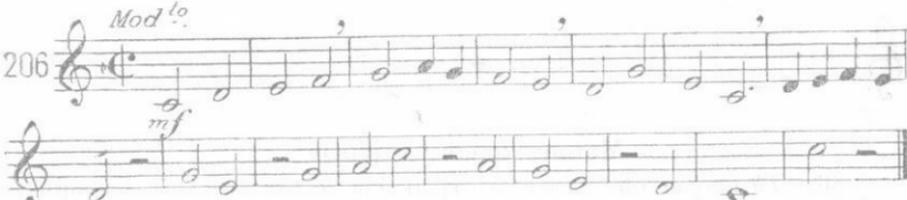
§ 359. Τὸ μέτρον τῶν δύο δευτέρων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{2}{2}$ ἢ διὰ τοῦ σημείου **C** π. γ. ἢ ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ δύο ἴσα μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεος.

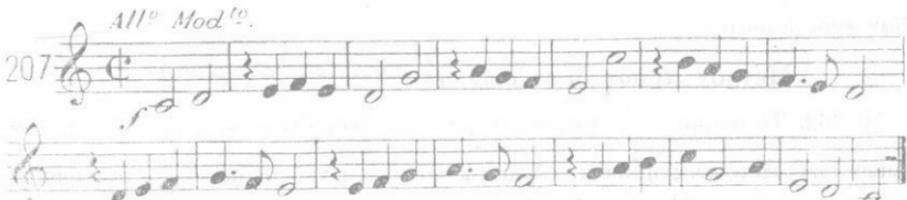
Μέτρον δύο δευτέρων

§ 360. Τὸ μέτρον $\frac{2}{2}$ ἢ **C** μετροῦμεν μὲ δύο ἰσοχρόνους κινήσεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεος. Εἰς τὸ μέτρον $\frac{2}{2}$ τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὸ δὲ δεύτερον εἶναι τὸ ἀσθενές.

Παράδ.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

206 *Mod^{to}*

207 *All^o Mod^{to}*

208 *Allegro*

209 *All^o vivo*

210 *All^o Mod^{to}*

Μέτρον τριῶν δευτέρων

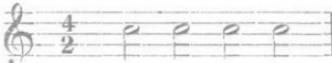
§ 361. Τὸ μέτρον τῶν τριῶν δευτέρων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{3}{2}$ ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τρία μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεος.

Μέτρον τριῶν δευτέρων

§ 362. Τὸ μέτρον $\frac{3}{2}$ μετροῦμεν μὲ τρεῖς ἰσοχρόνους κινήσεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεος. Ἀπὸ τὰ τρία μέρη τοῦ μέτρου $\frac{3}{2}$ τὸ πρῶτον εἶναι τὸ ἰσχυρόν, τὰ δὲ δύο ἄλλα εἶναι τὰ ἀσθενῆ.

Μέτρον τεσσάρων δευτέρων

§ 363. Τὸ μέτρον τῶν τεσσάρων δευτέρων σημειοῦται διὰ τοῦ ἀριθμητικοῦ κλάσματος $\frac{4}{2}$ ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τέσσαρα μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς δευτέρου.

Μέτρον τεσσάρων δευτέρων

§ 364. Τὸ μέτρον $\frac{4}{2}$ μετροῦμεν μὲ τέσσαρας ἰσοχρόνους κινήσεις, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἀξίαν ἑνὸς ἡμίσεος. Ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ μέτρου $\frac{4}{2}$ τὸ πρῶτον καὶ τὸ τρίτον εἶναι τὰ ἰσχυρά, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τὸ τέταρτον εἶναι τὰ ἀσθενῆ.

Σημ. Τὰ μέτρα $\frac{3}{2}$ καὶ $\frac{4}{2}$ εἶναι ἀπὸ τὰ ὀλιγώτερον ἐν χρήσει.

ΜΕΛΩΔΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

211 *Moderato*

212 *All^o Mod^o*

Mod^{to}

213

Ἐλάσσονες διατονικαὶ κλίμακες

§ 365. Αἱ διατονικαὶ κλίμακες δὲν εἶναι μόνον μείζονες, ὡς εἶδομεν μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἐλάσσονες διατονικαὶ κλίμακες.

§ 366. Αἱ ἐλάσσονες κλίμακες σχηματίζονται ἀπὸ τὰς μείζονες κλίμακας, ἀπὸ ἐκάστην δὲ μείζονα κλίμακα σχηματίζεται καὶ μία ἐλάσσων κλίμαξ.

§ 367. Ἡ μείζων κλίμαξ καὶ ἡ σχηματιζομένη ἐξ αὐτῆς ἐλάσσων, λέγονται **σχετικαὶ κλίμακες**.

§ 368. Διὰ τὴν σχηματισμὸν ἀπὸ μίαν μείζονα κλίμακα τὴν σχετικὴν αὐτῆς ἐλάσσονα, θέτομεν ὡς **βάσιν** τῆς ἐλάσσονος κλίμακος τὸν φθόγγον, ὁ ὁποῖος εὐρισκεται μίαν μικρὰν τρίτην χαμηλότερον ἀπὸ τὴν βάσιν τῆς μείζονος κλίμακος. Οὕτω διὰ τὴν σχηματισμὸν τὴν σχετικὴν ἐλάσσονα κλίμακα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ **ντο**, θέτομεν ὡς βάσιν τὸν φθόγγον **λα**. Ἐπὶ τοῦ οὕτως εὐρισκομένου φθόγγου τῆς βάσεως τῆς ἐλάσσονος κλίμακος, σχηματίζομεν συνεχῆ διαδοχὴν ὀκτὼ φθόγγων εἰς τὴν ὁποίαν ὀξύνομεν τὴν 7ην βαθμίδα.

Μείζων κλίμαξ
τοῦ Ντο

Ἐλάσσ. κλίμαξ
τοῦ Λα

Σχετικαὶ κλίμακες

§ 369. Ἡ σχετικὴ ἐλάσσων κλίμαξ λαμβάνει τὸν ὀπισθιὸν τῆς μείζονος κλίμακος ἀπὸ τὴν ὁποίαν σχηματίζεται, τὸ δὲ σημεῖον τὸ ὁποῖον χρῆσιμεῖται διὰ τὴν ὑψώσωμεν τὴν 7ην βαθμίδα τῆς ἐλάσσονος κλίμακος, γράφεται ὄχι εἰς τὸν ὀπισθιὸν, ἀλλὰ ὡς τυχαῖον σημεῖον ἀλλοιώσεως, π. γ.

§ 370. Ἡ οὕτω σχηματισθεῖσα ἐλάσσων κλίμαξ, παρατηροῦμεν ὅτι προχωρεῖ κατὰ τόνον, ἡμιτόνιον, δύο τόνους, ἡμιτόνιον, τριημιτόνιον καὶ ἡμιτόνιον.

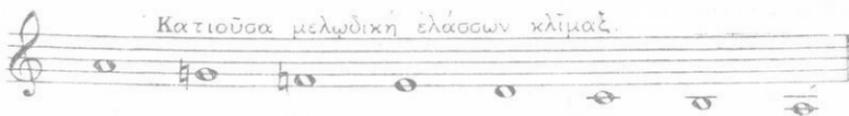
Ἀρμονικὴ καὶ μελωδικὴ ἐλάσσων κλίμαξ

§ 371. Ἡ ἐλάσσων κλίμαξ δὲν σχηματίζεται μόνον κατὰ ἓνα τρόπον ὅπως ἡ μείζων. Ἐκτὸς τῆς κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον σχηματισθεῖσης ἐλάσσονος κλίμακος, ἡ ὁποία λέγεται *ἀρμονικὴ ἐλάσσων κλίμαξ*, σχηματίζεται καὶ ἡ λεγομένη *μελωδικὴ ἐλάσσων κλίμαξ*.

§ 372. Διὰ τὴν σχηματίσωμεν τὴν μελωδικὴν ἐλάσσωνα κλίμακα, κατὰ τὴν ἀνιούσαν διαδοχὴν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν 7ην βαθμίδα, ὀξύνομεν καὶ τὴν 6ην βαθμίδα τῆς κλίμακος, π. χ.

κατὰ δὲ τὴν κατιούσαν διαδοχὴν τῆς κλίμακος, βαρύνομεν κατὰ ἓνα ἡμιτόνιον τὰς δύο βαθμίδας τὴν 6ην καὶ τὴν 7ην, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν ἀνιούσαν κλίμακα ἔχομεν ὑψώσει, π. χ.

§ 373. Ἐκ τῶν δύο εἰδῶν τῆς ἐλάσσονος κλίμακος ἡ μὲν μία λέγεται *ἀρμονικὴ* διότι χρῆσις αὐτῆς γίνεται κυρίως εἰς τὴν ἄρμονίαν, ἡ δὲ ἄλλη λέγεται *μελωδική*, διότι χρῆσις αὐτῆς γίνεται κυρίως εἰς τὰς μελωδίας.

Ἡ μείζων κλίμαξ τοῦ ντο μετὰ τῆς σχετικῆς ἐλάσσονος τοῦ λα.

Μείζων κλίμαξ τοῦ ντο

Ἀρμονικὴ ἐλάσσων κλίμαξ τοῦ λα

Μελωδικὴ ἐλάσσων κλίμαξ τοῦ λα

Ἐρωτήσεις :

1. Τί λέγεται ἐλάσσων κλίμαξ. 2. Τί λέγονται σχετικαὶ κλίμακες. 3. Πῶς σχηματίζεται ἡ ἐλάσσων κλίμαξ καὶ πῶς προχωρεῖ αὐτή. 4. Πόσων εἰδῶν ἐλάσσονες κλίμακες ὑπάρχουν. 5. Τί διαφέρει ἡ μελωδικὴ ἐλάσσων κλίμαξ ἀπὸ τὴν ἄρμονικὴν. 6. Ἀπαγγείλατε καὶ τραγουδήσατε τὴν ἄρμονικὴν καὶ τὴν μελωδικὴν ἐλάσσωνα κλίμακα τοῦ λα.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσαμεν τὴν σχετικὴν ἐλάσσωνα κλίμακα τῆς μείζονος κλίμακος τοῦ ντο, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν καὶ τὰς λοιπὰς ἐλάσσονας κλίμακας τὰς σχετικὰς τῶν διαφόρων μείζονων μὲ διέσεις καὶ μὲ ὑφέσεις.

Πίναξ τῶν ἐλασσόνων κλιμάκων μὲ διέσεις

Σολ# μείζων

Μι ελάσσ. ἄρμ.

Μι ελάσσ. μελ.

Ρε μείζων

Σι ελάσσ. ἄρμ.

Σι " μελ.

Λα μείζων

Φα# ελάσσ. ἄρμ.

Φα# " μελ.

Μι μείζων

Ντο# ελάσσ. ἄρμ.

Ντο# " μελ.

Σι μείζων

Σολ# ελάσσ. ἄρμ.

Σολ# " μελ.

Φα# μείζων

Ρε# ελάσσ. ἄρμ.

Ρε# " μελ.

Ντο# μείζων

Δα# ελάσσ. ἄρμ.

Δα# " μελ.

Πίναξ τῶν ἐλασσόνων κλιμάκων με ὑφέσεις

Φα μείζων

Ρε ἐλάσσ. ἄρμ.

Ρε ἐλάσσ. μελ.

Σιβ μείζων

Σολ ἐλάσσ. ἄρμ

Σολ " μελ.

Μιβ μείζων

Ντο ἐλάσσ. ἄρμ

Ντο " μελ.

Λαβ μείζων

Φα ἐλάσσ. ἄρμ

Φα " μελ.

Ρεβ μείζων

Σιβ ἐλάσσ. ἄρμ.

Σιβ " μελ.

Σολβ μείζων

Μιβ ἐλάσσ. ἄρμ

Μιβ " μελ.

Ντοβ μείζων

Λαβ ἐλάσσ. ἄρμ

Λαβ " μελ.

The image displays a series of 12 piano scales, each consisting of two staves (treble and bass clef). The scales are arranged in pairs, with the first staff of each pair showing the ascending scale and the second staff showing the descending scale. The scales are:

- Φα μείζων (F major)
- Ρε ἐλάσσ. ἄρμ. (D minor)
- Ρε ἐλάσσ. μελ. (D minor)
- Σιβ μείζων (C major)
- Σολ ἐλάσσ. ἄρμ (G minor)
- Σολ " μελ. (G minor)
- Μιβ μείζων (B-flat major)
- Ντο ἐλάσσ. ἄρμ (F minor)
- Ντο " μελ. (F minor)
- Λαβ μείζων (A-flat major)
- Φα ἐλάσσ. ἄρμ (D minor)
- Φα " μελ. (D minor)
- Ρεβ μείζων (E-flat major)
- Σιβ ἐλάσσ. ἄρμ. (C minor)
- Σιβ " μελ. (C minor)
- Σολβ μείζων (B-flat major)
- Μιβ ἐλάσσ. ἄρμ (F minor)
- Μιβ " μελ. (F minor)
- Ντοβ μείζων (A-flat major)
- Λαβ ἐλάσσ. ἄρμ (D minor)
- Λαβ " μελ. (D minor)

 The accidentals (sharps and flats) are clearly marked on the notes in each scale.

ΣΧΟΛΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Στήν Πατρίδα.

Λόγια *Ματσούκα*

Μουσική *Καλομοίρη*

Μέτρια

mf

Πα - τρι - θα δ - νει - ρο - ά - κρι - βό κρυ - φή χα - ρά του
στην καρ - δια μου ζήσ - ε - σύ παν - το - τει - να' με -

κό - σμου έ - σύ μα - να - χα στέ - κε - σαι παν - το - τει - να έμ -
γά - λη, σε βλέ - πω μεσ' στα πέ - λα - γα και μεσ' στα δά - ση

πρό - σου. Μυ - φοῦ - λα στέ - κεις πά - να - γνη μπρο - στά στα δύο μου
πά - λι, φω - τό - βο - λη και δρο - σε - ρή λου - λού - δια να μα -

μά - τια, νυ - φοῦ - λα μέ - τά κά - τα - σπρα και τά ψη - λά πα -
ζεύ - ης και να χα - μο - γε - λᾶς έ - δῶ κ' έ - κεί να μέ - μα -

λά - τια.
νεύ - ης.

Τρα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

pp >

λα λα λα λα λα λα Τρα λα λα λα λα λα λα λα λα

1. *mf* 2. *mf*

λα λα λα λα λα λα Μες λα Ο ποι κιάν πάω κι'δ.

mf

που στα-θώ ε σε να βλέ-πω έ-μπρός μου και Ξέ-να εΐ-νε για

f *f*

μέ-να νε τα μα-γιασ-λου του κό-σμου Τρα λα λα λα λα

λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

pp

Τρα λα λα

mf

λα Πα τρι-δα ο νεϊ ροά-κρι βό κρυ φή χα ρά του

κό-σμου Ξύ πνα και την πα ρη-γο ριά που ο λο-γυ-ρεύ ω

p

δος μου. Για ν'άν-τι-κρύ-σω μιά-στιγ-μή τη θεί-α σου ό-μορ-

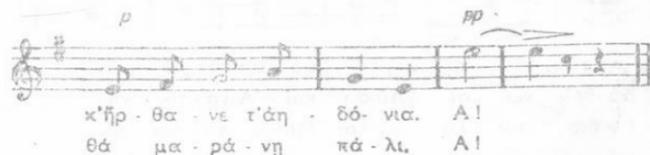
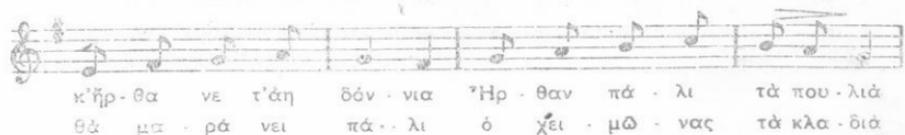
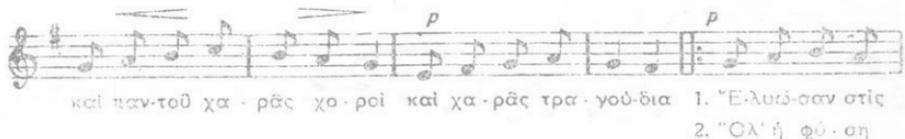

Ἡ Ἄνοιξις

Ποίησις Ἀγγέλ. Βλάχου

Μουσική Καλομοίρη

Γοργά και χαρωπά

Ὁ κόκορας

Ποίησης Ζ. Παπαντωνίου

Μουσική Καλομοίρη

Λίγο γοργά

1. Ἐ - νας κό - κο ρας ό - λά - σπρος μέ ψη - λό - λει -
2. Ἄ - μα βρή κα - νέ - να σπό - ρο μέ - σα στήν αὐ -
3. Τή στιγ - μῆ ποῦ σου - λα - τσά - ρει μέ τό βῆ - μα ἄρ -
4. Ξά - φνω βλέ - πει ἔ - να γε - ρά - κι Ἄ - χ! τήν ὦ - ρα αὐ -

1. ρί κα μα ρῶ νει και φου - σκῶ - νει και λι - λιῶ - φο -
2. λή τό κε φα - λι του ση - κῶ - νει και τό δια - λα -
3. γό Δέν ξα - νά - ἰ - δαν λεν οί κό - τες τέ - τοιο - Στρα - τη -
4. τῆ τό βα - ρύ περ πα τη - μά του ἔ - χει μπερ - δευ -

1. ρεῖ. Καί θαρ - ρεῖ πῶς τό κο - τέ - ται μό - λης τόν χω -
2. λει. Νά τό μά - θου νε σε Δύ - ση και σ' Ἄ - να - το -
3. γό. Μά κι' ὁ Ἴ - διος σουλ - λο - γιέ - ται Μω - ρέ τ' εἶ - μαι
4. τῆ. Κι' ἄ - στρα - πῆ μεσ' στό κο - τέ - ται τρέ - χει νά - κρυ -

1. ρεῖ. Καί θαρ - ρεῖ πῶς τό κο - τέ - ται μό - λης τόν χω - ρεῖ.
2. λῆ. Νά τό μά - θου - νε σέ Δύ - ση και σ' Ἄ - να - το - λῆ.
3. γώ. μά κι' ὁ Ἴ - διος σουλ - λο - γιέ - ται Μω - ρέ τ' εἶ - μαι γώ.
4. φτῆ. Κι' ἄ - στρα - πῆ μεσ' στό κο - τέ - ται τρέ - χει νά - κρυ - φτῆ.

Ὁ Διπλοσκοπός

Λόγια *Ματσούκα*

Μουσική *Καλομοίση*

Χρόνος έμβαθριου

mf

(Προσκοπική σάλπιγγέ)

Τρα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

τρα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα. Στήν προ-κά-λυ-

ψη περ νώ τά χρυ-σά μου βρά-δια τήν πα-τρί-δα

δέν ξε-χνώ ποῦ-νε στά σκο-τά-δια. Τρα λα λα λα λα λα λα

λα λα λά λα λα λα. Στέ-κω ά-κοί-μη-τος φρου-ρός, τής αῦ-γής τ'ά-

λα λα Τρα λα λα

Καρ-τε-ρώ και ξα-γρυ-πνώ ὅ σο ν'άρθ' ἡ μέ-ρα

στέ-ρι τής ψυ χής μου εἶ νε τό φῶς ποῦ μου λέει «καρ-

τέ ρει» Τρα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

Ἡ Προσευχή μου

Λόγια Σπ. Μανουσάκη

Μουσική Καλλιμοίση

Μέτρια

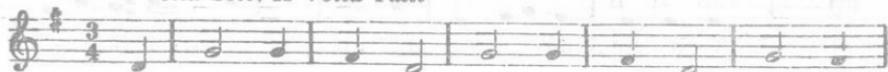
Ἡ Λεβεντιά

Δημοτικὸ

Μουσικὴ Καλομοίρη

Ὅχι πολὺ ἀργά.

I Volta Solo, II Volta Tutti

1. Παι - διάμ' σάν θέλ - τε Λε - βεν - τιά καί κλέφ - τες
2. Ἐ - μέ - να νά ρω - τή - σε - τε, πῶς τὰ περ -
3. Σα - ρά - ντα χρό - νια ν' ἔ - κα - μα στοὺς κλέ - φτες
4. Ζε - στό ψω - μι δέν ἔ - φα - γα γλυ - κό κρα -
5. Τόν ὕ - πνο δέν ἐ - χόρ - τα - σα τοῦ ὕ - πνου
6. Σέ στρῶ - μα δέν ἐ - πλά - για - σα μη - δέ σε
7. Τὸ χέ - ρι μου προσ - κέ - φα - λο καί τὸ σπά -

1. νά γε - νῆ - τε Ἐ - μέ - να νά | μω -
2. νοῦν οἱ κλέφ - τες Σα - ράν - τα χρό -
3. κα - πε - τά - νιος Ζε - στό ψω - μι -
4. σὶ δέν ἦ - πια Τόν ὕ - πνο δέ -
5. τῆ γλυ - κά - δα Σέ στρῶ - μα δέ -
6. μα - ξι λά - ρι Τὸ χέ - ρι μου -
7. θί μου στρῶ - μα καί τὸ του - φέ -

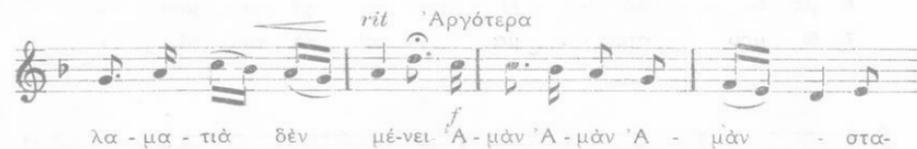
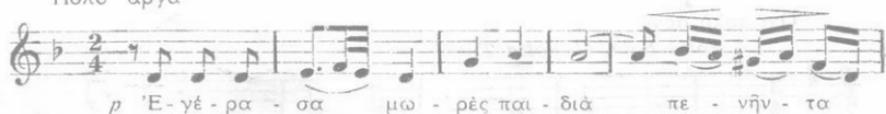

1. ρές παι - διά| ἐ - μέ - να νά - ρω - τή - σε - τε.
2. » » » σα - ράν - τα χρό - νια ν' ἔ - κα - μα.
3. » » » ζε - στό ψω - μι δέν ἔ - φα - γα.
4. » » » τόν ὕ - πνο δέν ἐ - χόρ - τα - σα.
5. » » » σέ στρῶ - μα δέν ἐ - πλά - για - σα.
6. » » » τὸ χέ - ρι μου προσ - κέ - φα - λο.
7. » » » καί τὸ του - φέ - κι' μ' ἀγ - κα - λιά.

Ὁ Γέρω Δῆμος

Μουσική Καρέου

Πολύ ἄργα

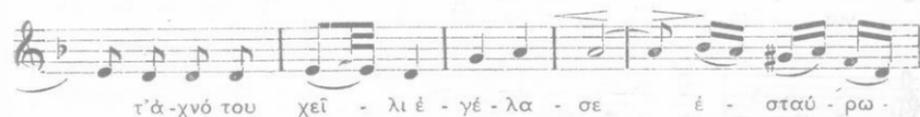
και ρί - ξε τό ντου φέ - κι μου στὸν ὕ - πνο στὸν

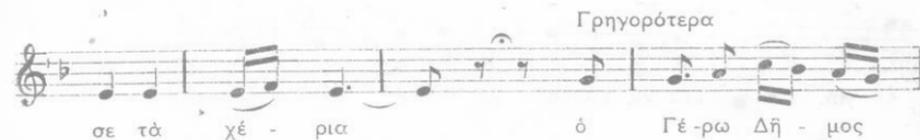
rit Πολύ ἄργα
ὕ - πνο μου ἐ - πά - νω ρ "Α - κου - σ'ὸ Δῆ - μος

τῆ βο - ῆ μεσ' στὸν βα - θύ τὸν ὕ - πνο

τ'ά - χνό του χεῖ - λι ἐ - γέ - λα - σε ἐ - σταύ - ρω -

Γρηγορότερα
σε τὰ χέ - ρια ὁ Γέ - ρω Δῆ - μος

πέ - θα - νε, ὁ Γέ - ρω Δῆ - μος πά - ει ὁ Γέ - ρω Δῆ - μος

rit Ἄργότερα
πέ - θα - νε ὁ Γέ - ρω Δῆ - μος πᾶει 'Α - μάν 'Α - μάν 'Α -

ff
μάν ὁ Γέ - ρω Δῆ - μος πά - ει ἄχ

"Εγια μόλα

Λόγια Σαματέλου

Μουσική Καλομοίρη

Γοργά.

Ε - για μό - λα ε - για λε - σα φύ - ση - ξε βο -
ρηά σπρω - ξε κύ - μα τό κα - ρά - βι βόη - θα Πα - να -
για. Στο θε - λό νη - σί νά πᾶ - με "Ε - για μό - λα γιά
στό θε - λό νη - σί νά πᾶ - με ε - για μό - λα
για. Για νά πά - ρου - με τοῦ Δρά - κου τὰ χρυ - σὰ κλει -
διά. Για νά πά - ρου - με τοῦ Δρά - κου τὰ χρυ - σὰ κλει -
διά. "Ε - για μό - λα γιά ε - για μό - λα γιά
"Ε - για ε - για ε - για.
Νά κα - θή - σω - μέ τή σκλά - βα κά - λι στό θεο -

1.

νά την προ-σκυ - νή - ση ό κό - σμος Ρή - γησ - σα τρα - νή.

2.

νά την προ - σκυ - νή - ση ό κό - σμος Ρή - γησ - σα τρα - νή

mf marcato

> Έ - για μό - λα για Έ - για μό - λα για

f *ff*

Έ - για μό - λα Έ - για μό - λα Έ - για μό - λα για.

Τῆς Ἁρτας τὸ Γινοφῦρι

Δημοτικὸ

mf

1. Σα - ράν - τα μα - - στο - ρό - - που - λα κ'έ - ξην - τα δυό μα -
2. Γινο - φῦ - ριν ἔ - - στε - ριῶ - - να - νε σῆς Ἁρ - τας τὸ πο -
3. Ὁ - λη - με ρίς ἐ - χτί - - ζα - νε τὸ βρά - δυ γκρε - μι -
4. Μαι - ρο - λο γοῦν οἱ - μά - - στο - ροι καὶ κλαῖν οἱ μα - θη -

1. στό - - ροι γιο - - φῦ - - ριν' ἐ - - γιο - φῦ ριν'
2. τά - - μι ὀ - - λη - - με - ρίς ὀ λη - με -
3. ζό - - ταν μοι - - ρο - - λο - γοῦν μοι ρο - λο -
4. τά - - δεσ ἀλ - - λοί - - μο - νο ἀλ - λοι - μο -

1. ἐ - στε ριῶ - - να - νε
2. ρίς ἐ - χτί - - ζα - νε.
3. γοῦν οἱ μά - - στο - ροι
4. νο στοὺς κό - - πους μας.

* Ὁ τρίτος στίχος τραγουδιέται *pp*.

Ὕμνος Ξηνητεμένου

Λόγια Μαλακίαση

Μουσική Καλομοίρη

Andantino

Τὸ Καλοκαίρι

Ποίησις *Κ. Παλαμά*

Μουσική *Μ. Καλομοίρη*

Γοργά.

1. Ὁ κό - σμος λάμ - πει σὰν - ἔν' ἄ - στέ - ρι - βου
2. Φω - νοῦ - λες γέ - λοια φέρ - νει τ' ἄ - έ - ρι - μέσ'
3. Τὴν ὦ - ρά του - τη σκορ - πᾶ ἔ - να χέ - ρι χά -
4. Ἡ φύ - σις πέ - ρα ὦ νέοι καὶ γέ - ροι σὰν

1. νὰ καὶ κάμ - ποι δέν - τρα νε - ρὰ γιορ - τά - ζουν πά - λι
2. ἀπ' τ' ἄμ - πέ - λια τὰ καρ - πε - ρὰ παι - δι' ἄγ - γε - λού - δια
3. δια καὶ πλού - τη κ' ἠ γῆ χα - ρὰ σὰ μιὰ πορ - φύ - ρα
4. μιὰ μῆ - τέ - ρα μᾶς καρ - τε - ρᾶ ἠ πλά - σις ὀ - λη

1. κα - θῶς προ - βάλ - λει τὸ κα - λο - καῖ - ρι Θε - οῦ χα - ρά
2. ψέλ - νουν τρα - γού - δια στὸ κα - λὸ - καῖ - ρι Θε - οῦ χα - ρά
3. ζῶ - ῆς / πλῆμ - μύ - ρα τὸ κα - λὸ - καῖ - ρι Θε - οῦ χα - ρά
4. σὰν - πε - ρι - βό - λι τὸ κα - λὸ - καῖ - ρι Θε - οῦ χα - ρά.

ΣΗΜ.— Οἱ χρωματισμοὶ δύνανται νὰ μεταβάλωνται ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν στίχων.

Ὁ Θάνατος τοῦ Κλέφτη

Δημοτικὸ τραγοῦδι

Μουσικὴ Καλομοίρη

Μᾶλλον ἀργά :

Μία φωνή

pp

Κλαῖ-νε τὰ δεν-τρα, κλαῖ - νε, κλαῖν' καὶ τὰ κλα-

Χορωδία

Δίφωνος

pp

οῖα κλαῖ-νε, καὶ τὰ λη

pp

κλαῖ-νε, κλαῖ-νε, κλαῖν'

με ρια πού-λη -με-ρια - Λα

κλαῖ-νε, κλαῖ-νε, κλαῖν'

mf

κλαῖ - νε τὰ μο - νο - πα' - τια πού περ-πά-τα

γα
κλαί νε, κλαί - νε κλαί - νε κλαίν'

κλαί - νε και η βρυ - σου - λες πώ-πι-να νε-

f
ρο
τη κλαί - νε, κλαί - νε, κλαί - νε, κλαίν'

p
κλαί - νε και τα με-τό-χια πώ-περ-να ψω-μί

κλαί - νε κλαί - νε

κλαῖ - νε τὰ μο - να - στήρια πῶ - περ - να κρασί φαρ -
κλαῖ - νε κλαῖ - νε
μά - κι τὸ μο - λύ - βι κ' ἢ λα - βω - μα -
τιά τὰ μά - τια μου σβυ
φαρμά - κι φαρ - μά - κι
σμέ - να κι ὄ - λο τὸ κορ - μί
σβυ - σμέ - να, σβυ

στην έ - ρη - μιά μο
σμέ - να δί - χως συν - τρο
νά - χος δι - χως συν - τρο - φιά
φιά μο - να - χος, μο
θε - ριά θεί να μέ
να - χος μ'ά - γρια, μ'ά - γρια που -
φά - νε κ'άγρια πουλιά
λιά μ'ά - γρια, μ'ά - γρια πουλιά

Τὸ Τραγοῦδι τοῦ Ξενητεμένου

Ποίησις Κατραπάνη

Μουσική Καλομοίρη

Ὅχι πολὺ ἀργά

1. Μὴν κλαί - τε ἄ - δερ - φια Μὴν κλαί - τε
2. Μὲς' στήν - ψυ - χη μου παν - τα - θά
3. Κι' ὄ - ταν μιά με - ρα πά - λι ση -

1. φί - λοι Μὴν κλαίς μαν - νοῦ - λα πά - να - χω -
2. κλει - νω τὸ φῶς τοῦ κάμ - που και τὰ βου -
3. μά σας Μάν - να, Πα - τρί - δα, θεὸν νὰ βρε -

1. ρῶ πά - λι θεὸν νάρ - θω νὰ σ' ἀντα -
2. νὰ και τὴν εὐ - κή σου γλυκεῖα μαν -
3. θῶ θάρ - χουντ' οἱ νε - οἱ και τὰ κο -

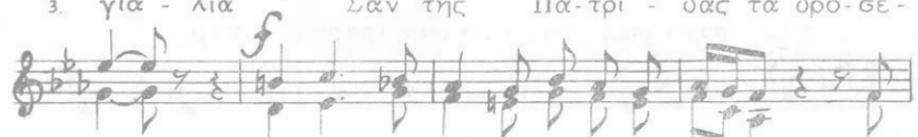
1. μῶ - σω και τὴν εὐ - κού - λα σου νὰ χα -
2. νοῦ - λα μες' τὴν ψυ - χη μου βα - θεῖα, βα -
3. ρι - τσιᾶ νὰ τρα - γου - δοῦ - νε στη λαγ - κα -

1. ρῶ Κ' ἐ - κεῖ πού θᾶ - μαι θὰ σᾶς θυ -
2. θειᾶ! Σάν παλ - λη - κά - ρι γε - μά - τος
3. δια Δέν • ζε - ρω κάμ - πους δέν τρ' ἀ - κοο -

1. μᾶ - ται ἀχ' ἡ ψυ - χή μου παν - το - τει -
 2. νεῖᾶ - τα θά πο - λε - μη, - σω γιά σᾶς τοὺς
 3. γιά - λια Σᾶν τῆς Πα - τρι - δας τα ὄρο - σε -

1. νά, Για σέ Πα - τρι - δα καὶ σέ - να Μαν να 'Ε -
 2. δυό Νά σᾶς δο - ξά - σω στα ξε - να μέ - ρη παν
 1. ρά Σᾶν σε κα - νε - νας ὄεν ἔ - χει χα - ρη 'Ελ -

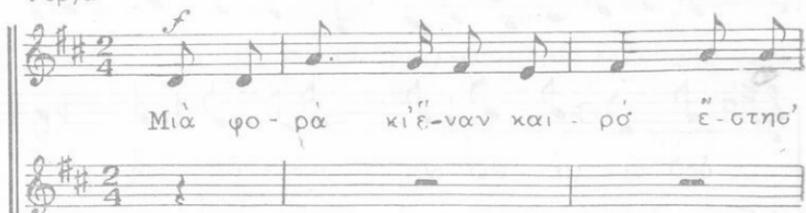
1. σᾶς τὰ δύ - ο θά προσ - κυ - νῶ
 2. τοῦ καὶ πάν - τα νά σᾶς τι - μῶ,
 3. λα ὀαά - θά - να - τη καὶ γλυ - κεία.

Ὁ χορὸς τῆς χελώνας

Βραβευθὲν εἰς τὸν Α' Διαγωνισμόν Σχολικῶν Τραγουδιῶν
 τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας

Ποίησις Πολέμη
 Γοργά

Μουσικὴ Καλομοίρα

Μιά φο - ρά κι' ἔ - ναν και - ρὸ ἔ - στησ'

ὁ λα - γος χο - ρο

Τριαραράμ τρα ρα ρα ράμ τρα βα ραμ

mf
"ε-στης"

παμ, τραρα ραμ τρα ρα ρα ραμ τραρα ραμ παμ.

ὁ λα-γός χο-ροῦ εἶ-στης ὁ λα-γός χο-

f οὐ, εἶ-στης ὁ λα-γός χο-ροῦ εἶ-στης
pp

τραραράμ, τραρα ρα ραμ τραρα ραμ παμ, τραραράμ

mf
ὁ λα-γός χο-ροῦ Καὶ τὰ ἰ-δό-νι τρα-γου-
mf

τρα ρα ρα ραμ, τραρα ραμ παμ

δοῦ-σε μὲ φω-νὴ μελω-δι-κὴ κι' ὁ λα-

γός χο-ρο-πῆ δοῦ-σε κι' ὁλοί-θαύ-μα-ζαν εἶ-

κει και ταη-δο νι τρα-γου-δου-σε με φω-
νη μελω-δι-κη. κι'ο-λαι-γος χο-ρο-πη-
δου-σε κι'ο-λοιε-θαν μα-λαν ε-κει

Λίγο πειό άργά και πολύ βαρεια

mf

Μια χελω - να τονθω-ρει τον Ήλεϋ - ει και θαρ-
ρει πως χο-ρο κιε-κει-νη ξε - ρει
και φω-νά ζει στο λα - γό ιπιά-σεμ' απι το'

p

Handwritten musical score on ten staves. The music is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). The lyrics are in Greek. The score includes dynamic markings such as *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), and *ff* (fortissimo). There are also performance instructions like *Γοργά* (Allegretto) and *ff* (fortissimo) above the notes. The lyrics are: χέ-ρι τώ-ρα νά σ' ἀ-καλουθῶ κι' ἐ-γώ, Ὁ Λα-γός καιρό δέν χά-νει, ἀπ' τὸ χέ-ρι της τὴν πιά-νει καί χο-ρευ-ον-τας πη-γαι-νει καί τὴ σερ-νει καί γε-λᾶ Μάη-χε-λω-να φορτω-με-νη, πείφ-τει καί κα-τρα-κυ-λᾶ. Μία φο-ρὰ κι' ἐ-ναν και-ρὸ ἔ-στησ'

ὁ λαγός χο-ρό

τρα ρα ραμ τρα ρα ρα ραμ, τραραραμ

ἔ-στησ'

παμ Τριαραράμ, τρα ρα ρα ραμ, τρα ρα ραμ παμ.

ρό, ἔ-στησ' ὁ λαγός χο ρό ἔ-στησ'

τρα ρα ραμ, τρα ρα ρα ραμ τραραραμ παμ, τρα ρα ραμ

ὁ λαγός χο-ρό, μιὰ φο-ρά, κι' ἔ-ναν και-

τρα ρα ρα ραμ τραραραμ παμ

ρό ἔ-στησ' ὁ λαγός χο-ρό

Ὁ Ἐθνικὸς Ὕμνος

Ποίησις Σολωμοῦ

Μουσικὴ Μαντζάρου

Μεγαλοπρεπὲς

f Σέ γνω - ρί - ζω ἄ - πό τὴν κό - ψι τοῦ σπα - θιοῦ τὴν τρο - με -
 Ἐ - κεῖ μέ - σα ἔ - κα - τοι - κοῦ - ρες πι - κρα - μέ - νη ἔν - τρο - πα -

mf
 ρή Σέ γνω - ρί - ζω ἄ - πό τὴν ὀ - ψι ποῦ μέ
 λη Κ' ἔ - να ὀ - τό - μα ἔ - καρ - τε - ροῦ - σες ἔ - λα

p
 βιά με - τράει τὴ γῆ Ἀπ' τὰ κόκ - κα - λα βγαλ -
 πὰ - λι νὰ σοῦ ἴπῃ Ἄρ - γειε νᾶλ - θη ἔ - κεί - ν' ἡ -

p
 μέ - νη τῶν Ἐλ - λή - νων τὰ ἰε - ρὰ Καὶ σᾶν
 μέ - ρα ποῦ ἦ - ταν ὀ - λα σιω - πη - λά Για - τί

ppoco a poco *crescendo*
 πρῶ - τ' ἄν - δρει - ω - μέ - νη χαῖ - ρε ὦ χαῖ - ρ' ἔ - λευ - θε -
 τὰ - σκια - ζε ἡ φο - βέ - ρα καὶ τὰ πλά - κω - ν' ἡ σκλα -

f
 ριά Καὶ σᾶν πρῶ - τα ἄν - δρειω - μέ - νη χαῖ - ρε ὦ
 βιά Για - τί τὰ - σκια - ζε ἡ φο - βέ - ρα καὶ τὰ

ff
 χαῖ - ρε ἔλευ - θε - ριά Καὶ σᾶν πρῶ - τα ἄν - δρει -
 πλά - κω - νε ἡ σκλα - βιά Για - τί τὰ - σκια - ζε ἡ φο -

μέ - νη χαῖ - ρε ὦ χαῖ - ρε - ἔλευ - θε - ριά.
 βέ - ρα καὶ - τὰ πλά - κω - νε ἡ σκλα - βιά.

Ἡλιος καὶ ἀέρας

Ποίησις Διοσίγη

Μουσικὴ Καλομοίρη

Μετρία κίνησις

Ὁ ἀ-έ-ρας θυ-μω-σε, με-τὸν ἥ-λιο μά-λω-σε ὁ ἀ-έ-ρας
Ὁ ἀ-έ-ρας θυ-μω-σε, με-τὸν ἥ-λιο μά-λω-σε ὁ ἀ-έ-ρας ἔ-λε-γε

ἔ-λε-γε εἶ-μαι δύ-να-τώ-τε-ρος καὶ ὁ ἥ-λιος ἔ-λε-γε, σέ-περνώ-στη
εἶ-μαι δύ-να-τώ-τε-ρος καὶ ὁ ἥ-λιος ἔ-λε-γε, σέ-περνώ-στη δύ-να-μι

δύ-να-μι, σέ-περνώ-στη δύ-να-μι, στή-δύ-να-μι, στή-δύ-να-μι Ἔ-νας γε-ρος
σέ-περνώ-στη δύ-να-μι, στή-δύ-να-μι, στή-δύ-να-μι Ἔ-νας γε-ρος ἀν-θρώ-πος

ἀν-θρώ-πος, με-τὴ μαύ-ρη κά-πα του, στό-χω-ρά-φι πῆ-γα-νε, ὁ ἀ-έ-ρας
με-τὴ μαύ-ρη κά-πα του, στό-χω-ρά-φι πῆ-γα-νε, ὁ ἀ-έ-ρας λά-λη-σε

mf *cresc.*

λάλησος ὁποῖος ἔχει δύναμι· πέρνει ἀπὸ τὸ γέροντα τὴ χοντρή τὴ

mf *cresc.*

ὁποῖος ἔχει δύναμι πέρνει ἀπὸ τὸ γέροντα τὴ χοντρή τὴ κάπα του τὴν

mp

κάπα του τὴν κάπα του φύσησε, ξεφύσησε, ἔσκασε στὸ φύση μα, στὸ

mp

κάπα του τὴν κάπα του φύσησε, ξεφύσησε, ἔσκασε στὸ φύση

dim.

φύση, φύση, φύση μα, στὸ φύση, φύση, φύση μα Ἄ-δι-κος ὁ κόπος του

dim.

μα, στὸ φύση, φύση, φύση μα, στὸ φύση, φύση μα. Ἄ-δι-κος ὁ κόπος

mf

κρύω-σε ὁ γέρον-τας καὶ δι-πλοτυλίχθη-κε στὴ χοντρή τὴν κάπα του

mf

του, κρύω-σε ὁ γέρον-τας καὶ δι-πλοτυλίχθη στὴ χοντρή τὴν κάπα του

mf

Καὶ ὁ ἥλιος λάλησε ὁποῖος ἔχει δύναμι πέρνει ἀπὸ τὸ

mf

Καὶ ὁ ἥλιος λάλησε, ὁποῖος ἔχει δύναμι πέρνει ἀπὸ τὸ γέροντα

cresc

γέροντα τή χοντρού τή κάπα του. ἔ-φε-ξεν ὁ-λό-λαμπρος, καλωσύ-νηέ
cresc
τή χοντρού τή κάπα του. ἔ-φε-ξεν ὁ-λό-λαμπρος, καλωσύ-νηέ σκόρπισε,

σκόρπισε, ἔβ-γα λεν ὁ γέροντας τή κάπα του. Πάλι ἔα-να-λάλη-σε.
ἔβ-γα λεν ὁ γέ-ρον-τας γέ-ροντας τή κάπα του.

Ἄ-κουσε καί μάθε το, σέ περνώ στή δύ-να-μι, σέ περνώ στή δύ-να-μι

rit f

για-τί πᾶς μέ τὸ κα-κό, για-τί πᾶς μέ τὸ κα-κό

κι' ἔ-γώ πάω μέ τὸ κα-λό μέ τὸ κα-λό

Νανούρισμα

Ποίησης *Βαλαωρίτη*

Μουσική *Καλομοίρη*

Μετρια κίνησης

Φύ - σα, φύ -
φύ - σα άγε - ρά - κι δρο - σε - ρά
σα φύ - σα φύ - σα
μέσ' τών δεντρών τά φύλ - λα πάρ' άπ' τά ρό - δα
πά - ρε, πά - ρε πά - ρε
τόν άν - θό άπ' τή μηλιά τά μῆ - λα
καί φέρ' τα στό παι - δά - κι μου, εἶ - ναι μι - κρό και
κά - νει ἥ - σου - χο νά - νι νά - νι

νά - νι νά - νι, νά - νι

Λίγο πιό γλήγορα

Παί-ζει τ'ά-γέ - ρι του Μα-ϊου μέ-σα στον κα-λα-μιώ - να, γε-

λου - νε τ'άν-θη τὰ νε-ρά, λα - λειῆ νε-ρο - χε-λώ - να

Εύ-τυ-χιο-μέν' εἶ - μαι κί'ε-γώ στὰ στή-θια μου σάν κά - νη

τὸ μω-ρό νά - νι νά - νι νά - νι νά - νι νά - νι.

pp

Tempo I *pp*

Καί σείσμε τά χρυ-σάφτερά ό-νεί-ρα-

pp

Καί σείσμε τά χρυ - σά φτε-ρά ό-νεί-ρα-τά μουέ -

τά μουέλα - τε στό έρ-μο τό κα-λύ-βι μας.

λά - τε στό έρ-μο τό κα - λύ-βι μας.

ά-γά-λιά γά-λιαέμβά - τε σι-γά μήν τό ζυ -

ά-γά-λιάγά-λιαέμ βά - τε

πνή - σε - τε κυτ-τά-ξε-τε πώς κά - νει

Λίγο λίγο αργότερα

άγ-γε-λος νά-νι νά - νι νά-νι νά-νι νά - νι

Ὁ Θάνατος τοῦ ἀρνιοῦ

Ποίησης Δροσίνη

Μουσική Καλομοίρη

Moderato

mp

The musical score is written in a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a common time signature (C). It consists of a vocal line and a piano accompaniment line. The vocal line includes lyrics in Greek. The piano accompaniment features a steady bass line and a more active treble line. The score is divided into several systems, each with two staves. The lyrics are: "Ἡ - μέ ρο, ἥ - με - ρο ντυ - μέ - νο στὸ κά - ταξ - προ του τὸ μαλ - λὶ. πάν - τα περ - νοῦ - σε τὸ καυ - με - νο ζω - ἡ χα - ρου - με - νη τρελλῆ Μα - μὶα νυχ - τία αρ - ρω - στη - μέ - νο ξα - πλώ - θη - κε στὴ κρύ - α".

"Ἡ - μέ ρο, ἥ - με - ρο ντυ -
μέ - νο στὸ κά - ταξ - προ του τὸ μαλ - λὶ.
πάν - τα περ - νοῦ - σε τὸ καυ - με - νο ζω - ἡ χα -
ρου - με - νη τρελλῆ Μα - μὶα νυχ - τία αρ -
ρω - στη - μέ - νο ξα - πλώ - θη - κε στὴ κρύ - α

γῆ καὶ ἡΐ -- να "Με,, μι-σο-σβυ-
σμε - νο ξε-ψύ-χη-σε πρὶν τὴν αὐ-
γῆ. "Ε - χει τρι-γύ-ρω πρα - σι -
νά - δα, νεκροῦ στο-λί-δι τα-πει-νό
Μιά μο-να-χή θαμπή λαμ-πά - δα, τὸν ἀ-ση-
μένιο αὐγε-ρι-νό Κι' ἀ - πά-νω ἀπ' τὸ προ-

57.

κέ - φα - λό του σε μί - ας ελ - η - ας χλω - ρό κλα - δι θαρ -
 ρείς τον ε - πι - τά - φι - ό του, ε - να που -
 λά - κι, ε - να που λά - κι κε - λαί - δεϊ.

Μιά Πέρδικα

• Δημῶδες Πελοποννήσου
 (Ἐκ τῆς Συλλογῆς Κ. Παπαδημητρίου)
 Μετρία κίνησης

Ἐναρμόνιαις Φ. Οἰκονομίδη

1. Μιά — πέρ - δι - κα και - χή - θη -
 2. Κι'ό — κυ - νη - γός πού - τ'ά - κού -
 χη - θη ---
 τ'ά - κού -

1. κε — σ'ά - να - το — λή — και δῦ - ση. Ἄ -
 2. σε — πο - λύ του — κα — κο - φά - νη Ἄ -

cresc. κυ-νη -
ε-στη -

1. μάν πώς δεν εύ- ρέ - - θη κυ - νη -
2. μαν τīs ζό- βερ - γές - του ε - στη -

f γός - - νά τη-νε - - κυ - νη - γη-ση
σε - - τήν περ-δι - - κά τήν πιά-νει

πέ - τα, πε-τα, πε-τα, πέ - τα - - - περ-δι - - κά μου
cresc.

pp πέ - τα περ - δι - κά μου
cresc.

πέ - τα πέ κά μου

στα χε ρα - κια - - - τά δι - κά μου
f

στα χι - ρα - κια τά δι - κά μου

Ἡ Σημαία

Ἐμβατήριον

1 Χαί - με τοῦ Ἐ - θνους σύμ - βο - λου ἄ - γι - α ἰ - δε - α
2 Καί το γα λά - ζιο Σου πα - νι π' ἄ - να τρι - χι - λες

1 χαί - ρε, κί - ο - που πνο - ῆ τοῦ Ἑλ - λη - νος χα -
2 ψερ - νεῖ, ἄς ἄ - πλω - θῆ σ' ἄ - κρο - γι - α λι - ἀ, στή

κί - ο - που πνο - ῆ
ἄς ἄ - πλω - θῆ

1 ῥᾶς τρα - γού - δι φε - ρε Το στί - βα - ρο κον - τὰ - ρι Σου, πού
2 γῆ την πι κρα μέ - νη τοῦ Ἐ - θνους ἄ - γιο σύμ - βο - λο με -

1 λαμ - पे ο Σταυρός μας ἄς στυ - λω - θῆ πέ - ρα ε -
2 γάλ' ἰ - δε - α χαί - ρε στοὺς σκλα - βω - μέ νους πού πο -

1 Σου που λαμ पे ο Σταυρός μας ἄς στυ λω θῆ πέ - ρα ε -
2 λο. με - γάλ' ἰ - δε α χαί ρε στοὺς σκλα - βω - μέ - νους πού πο -

1 κεί, ε - κεί, ε - κεί που Ζῆ, πού Ζῆ καθ' ἄ - δελ - φός μας
2 νοῦν πο - νοῦν, πο - νοῦν γλυ - κειᾶ, γλυ - κειᾶ ἐλ - πι - ῶ - ρε

1 κεί, ε - κεί,
2 νοῦν, κε - νοῦν,

Ἡ Παρθένος σήμερον

Ἐναρμόνις Καλομοίρη

Βυζαντινὴ Μελωδία

Σχεδὸν ἀργά.

Ἡ Παρ-θέ- νος σή- με- ρον τὸν ὑ- περ-

οὐ σί- ον τι · κτει καὶ ἡ γῆ τὸ Σπή- λαι

ον τῷ ἀ- προ - σί- τῳ προ - σά γει

mf

Ἄγ - γε - λοι με - τά ποι - μέ νων δο -

ΣΗΜ. — Τὸ μέρος τῆς συνοδείας ἀντιπροσωπεύει καὶ μικτὴν τετράφωνον Χορωδίαν.

Ξο-λυ - γού - σι Μά - γοι δε με -

τά ά - στέρος ό - δοι-πο - ρού - σι δι ή -

ιας γάρ έ - γεν - νη - θη παι δι - ον νε - ον ό

πρό αι - ώ - νων θε - ός

Τῆ Ὑπερμάχῳ

Βυζαντινὴ Μελωδία

Ἐναρμόνις Καλομοίρη

Με μετρια ἰκίνησιν (μεγαλόπρεπα).

p

Τῆ ὑπερ - μά - χῳ στρα - τη γῶ τα νι - κη .

Συνοδεία.

p

τή - ρι - α ὡς λυ - τρω - θεῖ - σα τῶν δει -

p

νῶν εὐ - χα - ρι - στή - ρι ἀ - να - γρα - φῶ σοι ἦ

[ΣΗΜ.—Τὸ μέρος τῆς συνοδείας ἀντιπροσωπεύει καὶ μικτὴν τετράφωνον Χορωδίαν.

pp

πό - λης Σου θε - ο - τό - κε ἄλ - λ' ὡς ἔ - χου - σα - τὸ

f

Κρά - τος ἀ - προσ - μα - χη τον ἐκ - παν - τοί - ων με κιν -

ff

δύ - νων ἐ - λευ - θέ - ρω - σον ἵ - να κρά - ζω Σοι

ff

χαί - ρε νύμ - φη ἄ - νύμ - φευ - τε.

Τὸ Σπῆτι καὶ τὸ Καλύβι

Ποίησης Μαλακίση

Μουσική Καλομοίση

Βραβευθὲν εἰς τὸν Α' Διαγωνισμὸν Σχολικῶν Τραγουδιῶν
τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας

Andantino

dolce

Τὴ μουσική εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι ἐν κλίμακῃ Βεβιλάδου (B-flat major) καὶ ἐν 2/4 χρόνῳ. Ἡ ἀρχὴ εἶναι ἐν ἀργῇ ταχυτάτῃ (Andantino).

Τὸ κείμενον τῆς μουσικῆς εἶναι ὡς ἑξῆς:

Τὶ χα - ρά πούναι τὸ σπῆ - τι μέσ' ἐς
 κα - θα - ρό χω - ριό Μέ τὸ φῶς τ' ἀπο - σπε -
 τό χω - ριό
 ρί - τη τό κα - λύ - βι στὸ βου - νό μέ νε -
 ρά, λουλού - δια, δέν - τρα - μέ χλω - ρή κά - θε πλα -
 - γιά μέ τοὺς κάμ - πους πούῃ βου - κέν - τρα ἴμοὺς σ' ἀ -

λέ - τρια - ἄ - τρο - βο - λά, τι χα - ρά στί - παλ - λη - κά - ρι πού γυ -
ρί - λειά το στρα - τό, τήν α - ξί - να του να πά - ρη με τό
χέ - ρι τό γε - ρό - με καρ - διά πίο θαρ - ρε - με - νη σίου α -
γω - να τής ζω - ης, ἔ - τοί ο νιός ἄν - τρας θα
γι - νη και κα - λός και δου - λευ - τής.

Ἀρχαδιανή

Δημῶδες Πελοποννήσου

Ἐναρμόνις Φ. Οἰκονομίδη

(Ἐκ τῆς Συλλογῆς Κ. Παπαδημητρίου)

Μετρίας γοργόν

Ἔνας *mf*

1 Ποῖός εἶ - δε ψά - γειάσ' Ἀρ - κα - δια -
 2 Ποῖός εἶ - δε τῆ - γειάσ' Ἀρ - κα - δια -
 3 Δῶ - δε - κα χρό - γειάσ' Ἀρ - κα - δια -

p

1 νή, ποῖός εἶ - δε ψά - να - ρι - στή - στέ -
 2 νή, ποῖός εἶ - δε τῆ - τὴν Ἀρ - κα - δια -
 3 νή, δῶ - δε - κα χρό - χρό - νους ἔ - κα -

mf *chorwida* *f* *mf*

1 ρια ποῖός εἶ - δε ψά - γειάσ' Ἀρ - κα - δια - νή, ποῖός
 2 νή, ποῖός εἶ - δε τῆ - γειάσ' Ἀρ - κα - δια - νή, ποῖός
 3 νε, δῶ - δε - κα χρό - γειάσ' Ἀρ - κα - δια - νή, δῶ -

mf *chorwida* *f* *mf* *Ἔνας* *p*

1 εἶ - δε ψά - να - ρι - στή - στε - ρια Ἀρ -
 2 εἶ - δε τῆ - τὴν Ἀρ - κα - δια - νή, Ἀρ -
 3 δε - κα χρό - χρό - νους ἔ - κα - νε Ἀρ -

1. κα - δια - νή καὶ - μέ - νη καί θά - λα - σ -
2. κα - δια - νή καὶ - μέ - νη στά κλέ - φτι -
3. κα - δια - νή καὶ - μέ - νη στά κλέ - φτι -

Ένας

1. Ἄρ - κα - δια - νή καὶ - μέ - νη καί θά - λα - σ -
2. Ἄρ - κα - δια - νή καὶ - μέ - νη στά κλέ - φτι -
3. Ἄρ - κα - δια - νή καὶ - μέ - νη στά κλέ - φτι -

(Χορωδία) 1-3. δια - νή

1. σα σπαρ - μέ - νη, Ἄρ - κα - δια - νή καὶ -
2. κά ντυ - μέ - νη, Ἄρ - κα - δια - νή καὶ -
3. κά ντυ - μέ - νη, Ἄρ - κα - δια - νή καὶ -

1. σα σπαρ - μέ - νη,
2. κά ντυ - μέ - νη,
3. κά ντυ - μέ - νη,
1. λα - σ - σα
2-3. φτι - κα

1. μέ - νη καί θά - λα - σ - σα σπαρ - μέ - νη,
2. μέ - νη στά κλέ - φτι - κα ντυ - μέ - νη,
3. μέ - νη στά κλέ - φτι - κα ντυ - μέ - νη

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

		Σελ.			Σελ.
A					
Αίσθητική	90	§ 218	δευτέρα (διάστημα)	33	§ 103—108
αλλοιώσις τῆς ρυθμικῆς ἀ- γωγῆς	39	§ 117—118	διαστήματα πενταγράμμου	7	§ 8
ἀναίρεσις	94	§ 236	διάστημα	31	§ 95
ἀναστροφή διαστημάτων	92	§ 229—231	> ἀνιόν	31	§ 96
ἀνιόν διάστημα	31	§ 96	> κατιόν	31	§ 97
ἀνιούσα κλίμαξ	15	§ 43	διαστήματα δευτέρας	33	§ 103—108
ἀνιούσα σειρά φθόγγων	11	§ 26	> τρίτης	35	§ 109—114
ἀντιχορισμός	123	§ 334	> τετάρτης	40	§ 125—130
> ὀμαλός }	123	§ 335	> πέμπτης	66	§ 162—167
> ἀνόμαλος }	123	§ 335	> ἕκτης	69	§ 168—173
ἀξία τοῦ μέτρου	20	§ 63—64	> ἑβδόμης	72	§ 174—179
ἀξία φθογγοσῆμου	8	§ 15	> ὀγδόςης	75	§ 181—183
ἀπλά διαστήματα	91	§ 224	διαστήματα ἀπλά	91	§ 224
ἁρμονική ἐλάσσων κλίμαξ	135	§ 371	> σύνθετα	91	§ 225
ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου	22	§ 75	> συνεχῆ	91	§ 226—227
ἀφροσῶτες φθόγγοι ἢ βαθ- μίδες	17	§ 45	> ἀφροσῶτα	91	§ 226 § 228
B					
Βαθμίδες τῆς κλίμακος	15	§ 38	διαστολή	20	§ 59
> κύρια }	90	§ 216	διατονική κλίμαξ	106	§ 268
> δευτερεύουσαι }	90	§ 216	διατονικὸν ἡμιτόνιον	98	§ 249
> συνεχεῖς	17	§ 44	δίεσις	93	§ 233—234
> ἀφροσῶσαι	17	§ 45	διπλῆ διαστολή	20	§ 61
βάσις τῆς κλίμακος	15	§ 40	E		
βοηθητικὰ γραμματῶν	9	§ 19	Ἑβδόμη (διάστημα)	72	§ 174—179
Γ			εἶδη τῶν διαστημάτων	32	§ 101
Γνώμων τοῦ σολ.	12	§ 33	εἶδος τοῦ μέτρου	21	§ 68
> > φα.	106	§ 270—275	ἕκτη (διάστημα)	69	§ 168—173
γραμματῶν τοῦ πενταγράμμου	7	§ 7	ἐλάσσονες κλίμακες	134	§ 365—370
> βοηθητικὰ	9	§ 19—21	ἐλάσσων ἁρμονική κλίμαξ	135	§ 371
Δ			> μελωδικὴ κλίμαξ	135	§ 371—373
Δέκατα ἕκτα	74	§ 184—200	ἐλλιπεῖς μέτρον	52	§ 141—142
δεσπόζουσα	90	§ 218	>	65	§ 161
			>	85	§ 202
			ἐναρμόνιοι φθόγγοι	98	§ 252
			ἐξηχοστὸν τέταρτον	86	§ 283
			>	87	§ 206—207
			ἐπανάληψις	54	§ 146—148
			ἐπιδεσπόζουσα }	90	§ 218
			ἐπιτονική }		

Η

	Σελ.	
* Ηλλιοωμένος φθόγγος	94 § 237	
ἡμισυ	8 § 16	
» παρεστιγμένον	44 § 132	
ἡμιτόνιον	17 § 48	
» διατονικόν }	98 § 249	
» χρωματικόν }		
ἦχος μουσικός	7 § 2	

Θ

Θέσεις φθογοσῆμων	7 § 4
θεωρία τῆς Μουσικῆς	9 § 18

Ι

* Ἴσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου	22 § 75
--------------------------------------	---------

Κ

Κανὼν	87 § 210—211
κατιούσα κλίμαξ	15 § 43
κατιούσα σειρά φθόγγων	12 § 29
κλειδί τοῦ σολ	12 § 33
» φα	106 § 270—275
κλίμαξ	14 § 37
» τοῦ ντο	15 § 41
» διατονική	106 § 268
» χρωματική	105 § 263—268
κύρια βαθμίδες	90 § 216

Μ

Μείζων κλίμαξ	18 § 52—53
μείζονες κλίμακες μετὰ ση- μείων ἀλλοιώσεως	109 § 276—278
μείζονες κλίμακες με διέσεις	109 § 279—302
μείζονες κλίμακες με ὑφέσεις	116 § 303—326
μελωδία	19 § 57
μελωδικὴ ἀνάγνωσις	19 § 58
μελωδικαὶ ἀσκήσεις	7 § 5
μελωδικὴ ἐλάσσαν κλίμαξ	135 § 371—373
μέρη τοῦ μέτρου	21 § 66
μέση (βαθμῖς)	90 § 218
μέτρον	20 § 60
» δύο τετάρτων	22 § 76—81
» τεσσάρων τετάρτων	28 § 87—98
» τριῶν »	47 § 137—141
» τριῶν ὀγδόων	124 § 336—338
» ἑξ »	125 § 339—343
» ἐννέα »	127 § 344—348

Σελ.

μέτρον δώδεκα »	128 § 349—353
» ἑπτὰ »	130 § 354—357
» δύο δευτέρων	131 § 358—360
» τριῶν »	132 § 361—362
» τεσσάρων δευτέρων	133 § 363—364
» ἑλλίπες	52 § 141—142
» »	65 § 161
» »	85 § 202
μουσική	7 § 1
μουσικὴ ἀνάγνωσις	19 § 54
μουσικὴ ἔκτασις	12 § 31
μουσικός ἦχος	7 § 2

Ν

Νότες (φθογγόσημα)	8 § 12
------------------------------	--------

Ο

* Ὀγδόη (octava)	11 § 28
» βαθμῖς	90 § 218
» (διάστημα)	75 § 181—183
ὀγδοον	57 § 150—154
» παρεστιγμένον	81 § 193—197
» »	84 § 199—200
ὀλόκληρον	8 § 16
ὀνόματα βαθμίδων	90 § 217—219
» διαστημάτων	31 § 98—99
» φθόγγων	11 § 25
ὀξύτης τοῦ φθόγγου	11 § 23—24
ὀπλισμὸς τοῦ γνώμονος	95 § 243

Π

Παραπομπή	55 § 149
παρεστιγμένον φθογγόσημον	45 § 134
παρεστιγμένη παύσις	46 § 136
παύσεις	25 § 82
παύσις ὀλοκλήρου }	26 § 85
» ἡμίσεος }	
» τετάρτου }	60 § 156
» ὀγδόου	
» δεκάτου ἔκτου	85 § 201
» τριακοστοῦ δευτέρου }	87 § 209
» ἑξηκοστοῦ τετάρτου }	
πέμπτη (διάστημα)	66 § 162—167
πεντάγραμμον	7 § 6—7
προσαγωγεὺς	90 § 218
προσφθία	62 § 158—159
πρώτη (διάστημα)	32 § 100

Ρ	Σελ.
Ρυθμός	19 § 56
ρυθμική άγωγή	38 § 115—116
ρυθμική άνάγνωση	19 § 58
Σ	
Σημεία αλλοιώσεως	93 § 232
σημεία της μουσικής	8 § 10
» της προσφωδίας	62 § 159
σημείον επεκτάσεως (κορώνα)	75 § 180
σκάλα (κλίμαξ)	14 § 37
σολφέζ	7 § 5
στιγμή διαρκείας	44 § 131
συγκοπή	121 § 329—330
» όμαλή	122 § 331—332
» άνώμαλος	122 § 331 § 333
συνεχείς φθόγγοι ή βαθμίδες	17 § 44
σχήματα πάσεων	26 § 88
»	46 § 135
»	60 § 156
»	85 § 201
»	87 § 209
σύζευξις διαρκείας	50 § 142
σύνθετα διαστήματα	91 § 225
Τ	
Ταύτοφωνία	32 § 100
τέταρτη (διάστημα)	40 § 125—130

	Σελ.
τέταρτον	8 § 16
» παρεστιγμένον	64 § 160
τόνος	17 § 47
τονική	90 § 218
τριακοστόν δεύτερον	86 § 203—204
»	§ 207
τριήχον	120 § 327—328
τρίτη (διάστημα)	35 § 109—114
τυγαία σημεία αλλοιώσεως	95 § 243

Υ

*Υποδεσπόζουσα	90 § 218
ύφεις	93 § 233—235
ύψος του φθόγγου	11 § 23—24

Φθόγγος	8 § 11
φθόγγοι έναρμόνιοι	99 § 252
φθογγόσημον	8 § 12
» παρεστιγμένον	45 § 134

Χ

Χρόνοι του μέτρου	21 § 66
χρωματική κλίμαξ	105 § 263—268
χρωματικόν ήμίτονιον	98 § 249
χρωματισμοί	40 § 119—124

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΟΝΟΦΩΝΑ	Σελ.
1. Στην πατρίδα	138
2. Τά καλά παιδάκια	140
3. Η άνοιξις	141
4. Ο κόκορας	142
5. Ο διπλοσκοπός	143
6. Η προσευχή μου	144
7. Η λεβεντιά	145
8. Ο Γέρω Δήμος	146
9. Έγινά μόλα	148
10. Της Άρτας τό Γιοφύρι	149
11. Όρκος ξενητεμένου	150
ΔΙΦΩΝΑ (αυτομόδια)	
» ό καλοκαίρι	151

	Σελ.
13. Ο θάνατος του κλέφτη	152
14. Τραγουδι του ξενητεμένου	156
15. Ο χορός της χελώνας	157
16. Έθνικός Ύμνος	162
17. Ηλιος και άέρας	163
18. Νανούρισμα	166
19. Θάνατος του άρνιού	169
ΤΡΙΦΩΝΑ	
20. Η πέδικα	171
21. Η Σημαία	173
22. Η Παρθένος σήμερα	174
23. Τη ύπερμάχφ	176
24. Τό Σπητι και τό Καλύβι	178
25. Η Άρκαδιανή	180

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΓΑΪΤΑΝΟΥ

ΣΤΟΛ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ 10 - ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΑ ΒΙΟΛΙΟΝ

Alberti	Μέθοδος Βιολίου	Δοχ.	35
Allard	Σκάλες	»	20
Λαουρέ	Πρακτική μέθοδος εις 6 τεύχη	»	40
Hofman	» » » 5 »	»	20
Sevscic	Op. 6 » » 7 »	»	30
Χωραφά	Σκάλες και Άρτισμοί	»	15
Kayser	Op. 20 - 36 Γυμνάσματα	»	15
Mazas	Op. 36 - Etudes Speciales	»	25
Hans Sitt	Op. 32 - 100 Μαθήματα εις 5 τεύχη	»	30
Kreutzer	42 Etudes	»	40
Fiorillo	Etudes ou Caprices	»	30

ΔΙΑ ΜΑΝΔΟΛΙΝΟΝ

Munier	Sciogliidita op. 109 Μέρος πρώτον	Δοχ.	25
»	» op. 213 » δεύτερον	»	25
»	» op. 225 » τρίτον	»	30
»	» op. 227 » τέταρτον	»	30
Utile	Dulci ντουέτα op. 115 προπαρασκευαστικά	»	30
»	» » op. 226 12 ντουέτα	»	30
»	» » op. 220 10 »	»	30
»	» » op. 228 8 »	»	30
Cristofaro	Μέθοδος εις 2 τεύχη	» 30-35	»
Gautiero	» » 2 »	» 40	»

ΔΙΑ ΚΙΘΑΡΑΝ

Τυρταίου	Πρακτική μέθοδος άνευ διδασκαλίου	Δοχ.	25
Μουνιέ	Μέθοδος op. 284	»	30
»	Άσκήσεις εύκνησίας	»	30
»	Έκλεκτά Σόλα	»	30
»	Ντουέτα	»	30
Carulli	Μέθοδος εις 3 τεύχη	»	25
»	18 Γυμνάσματα	»	25
»	24 Γυμνάσματα και τεμάχια	»	25
»	Στάγκλη Τα άκομπανιαμένα Κιθάρας	»	20

ΔΙΑ 2 ΜΑΝΔΟΛΙΝΑ ΜΑΝΔΟΛΑΝ & ΚΙΘΑΡΑΝ

Serenade de Toselli	}	»	Δοχ. 30
Cavaleria Rusticana			
Σάν τσά Ρόδα			
Τόσκα Γλυκά φιλιά			

ΔΙΑ ΧΑΒΑΓΙΑΝ ΚΙΘΑΡΑΝ

Methode Pratique par Foulton. Πρακτική μέθοδος υπό Foulton εις την Έλληνικήν γλώσσαν	Δοχ.	35
Προκαταρκτικά Γυμνάσματα υπό Βαϊνδηολή	»	10
Καθώς και όλη ή κλασσική μουσική διά Βιολι Μανδολινον και Κιθάραν. Διαρκής παρακαταθήκη όλων των όργάνων, έξαρτημάτων και χορδών εις τας καλλιτέρας τιμάς		

Ζητήσατε να σάς άποστείλωμεν κατάλογον δωρεάν.

5
16
110
45
610

Αριθ. πρωτ. 46302

Εν Αθήναις, η 27 Ιουλίου 1933.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργός της Παιδείας και των Επισκευμάτων

Αθήναις

Έχοντες υπ' όψει το άρθρον β' του νόμου 3045 και την έκδοσιν της διατάξεως περί της επιρροής των διδακτικών βιβλίων της δημοτικής εκπαίδευσης, την περιλαμβανομένην εις το άρθ. 2 του νόμου τούτου, έπειτα από Γνωμοτικού Συμβουλίου, αποφασίζομεν να κληθώσι διδακτικόν βιβλίον διά την διδασκαλίαν της ιστορίας τα Έθνη και η Προστική Λέξεα των Β' Γ' και Δ' τάξεως τα Διδακτορικά του κράτους εφ' όσον την τάξιν αυτήν διδάσκουν. Τίτος Α' βιβλίον των Μ. Καλαμαράκη, έκδοσις της Ακαδημίας Αθηνών, αχουμένη υπό το όνομα του 333-1033.

Ο Υπουργός
Θ. ΤΟΥΡΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ηγίμων

Άρθρον Βον του Προεδρ. του Διατάγματος

«Περί του τρόπου της διακρίσεως των έγκριμένων διδακτικών βιβλίων».

Τα διδακτικά βιβλία τα κολούμενα μακρύν του τόλου της έκδόσεως των επιτρέπεται να κολώνται επί τηρή' ανωτέρας κατά 15% της επί τη βάσει του προόντος Διατάγματος κανονισθείσης άνω βιβλιοσέμου τιμής, προς αντιμετώπισιν της δαπάνης ασκικής και των ταχιδέσιμων τελών. Εφ' όσον όσον έπι το έσχατον του άρθρου του έσπαύλλον ή της τελευταίας σελίδος τούτου κη- τοποιεία το παρόν άρθρον. 7